

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

שנה 1 (תשפ"ב)

מאמרים נבחרים משכינת חמדה, שווים לכל נפש מכוונים ומרוממים
ככתבם וכלשונם מותך הספרים הקדושים

חיי שרה

זהר המבואר
הפּתּוּר וְהַכּוּד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

מהדורת 'קרון מצלי ברכה'

ישיבת אביר יעקב
אור מאיר שמחה
נהריה

מכון אור לישרים

ירושלים - נהריה

אוצר פניני החסידות

אוצר כלום
לפרשת השבוע

חיי שרה

מתורתו של אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א

שְׁמַעְתִּי שֶׁהַקֹּדֶשׁ מִבְּאֲרֵי טָשׁוּב ז' ל אָמַר,
שְׁכַל הַמּוֹפְתִים שֶׁסָּפְרוּ מִבְּעַל שֵׁם טוֹב ז' ל הָיָה
הַמוֹפֵת הַגָּדוֹל מִכָּל מֵה שֶׁעָשָׂה בְּיָלְדוֹתוֹ בְּעַת
שֶׁעוֹד לֹא הָיָה מְפָרָסָם וְהָיָה כְּמוֹ אִישׁ פְּשׁוּט, וְזֶה
הַפְּרוֹשׁ (אבות פ"ו מ"א) וְהָיָה צְנוּעַ (רמזי אש)

(תולדות יעקב יוסף פקודי)



אוצר פניני החסידות

- אור גנוז | התורה מאריקה בספור מעשה שליחות אֶלְעִיָּזָר כּוֹן שְׁעֵשָׂה זאת בתמימות וְאָמְנוּת א
- אֶהְבֵּת שְׁלוֹם | אֶלְעִיָּזָר הַתְּפִלָּה שָׁלָא יבוא לידי גְּאֻה אֶלָּא יִחַס כּבֵּל לַחֲוֹ שֶׁל אַבְרָהָם א
- דָּגַל מַחֲנֵה אַפְרָיִם | יֵשׁ לְהֵאֱמִין בְּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ מִחֲדָשׁ כָּבֵל יוֹם מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית עַל יְדֵי הַתּוֹרָה | הַצִּדִּיק שֶׁקִּיָּם הַעוֹלָם תְּלוּי בּוֹ זוֹכֵה לְחִדוּשֵׁי תוֹרָה הַנֶּעֱרָךְ לְקִיָּים הַעוֹלָם בְּאוֹתוֹ רַנֵּעַ ב
- לְקוּשֵׁי שִׁיחוֹת | יִפָּה שִׁיחָן שֶׁל עֲבָדֵי אֲבוֹת לְפָנֵי הַמָּקוֹם מִתּוֹרָתוֹ שֶׁל בָּיִם | אִם כֵּן מִדּוּעַ אֵין מְזוּכָר כִּסְ פְּסִיצַת הַדָּרָךְ ב
- דְּבָרֵי שְׁלוֹם | עַל יְדֵי תוֹרַת הַגְּנוּים שִׁיחַת עֲבָדֵי הָאֲבוֹת יִפָּה ד
- שִׁבְעַת שִׁמְחוֹת | אֶלְעִיָּזָר רָצָה שְׁתַּמָּה הַסְּעֻדָה סְעוּדַת מַצּוֹה ד
- אֶלְפֵי בִּינָה | תְּפִלָּה נְקִירָאת שִׁיחָה, שְׁתַּהֲיָה בְּלִבּוֹ שִׁיחַת הַתְּפִלָּה בְּלִבְךָ ה
- שְׁפַע חַיִּים | רָמֵן לִמְנַקֵּה לְלַמּוֹד גְּמָרָא וְחוֹסֵי קוֹדֵם הַתְּפִלָּה ה
- חַיִּים וְשְׁלוֹם | לַשְׁרָה הִיּוּ בַתְּחִלַּת יְמֵיהָ אֵת מַעֲלוֹת עֲבוֹדַת הַבוֹרָא שֶׁל יְמֵי הַנְּעוּרֹת וַיְמִי הַזְּקָנָה בְּיַחַד ו
- אור הַגְּנוּז לְצִדִּיקִים | הַצִּדִּיק נוֹטֵל אֵת תְּשׁוּקוֹת הַעוֹלָם הֵנָּה וַיִּמְמֵר אוֹתָם לְכִיסוּפִין לְקַדְּשָׁה ו
- שְׁעָרֵי אֶרֶזָה | עוֹבֵד ה' וְכַבֵּל תְּשׁוּבָה עוֹלִים מְרֻדָּה אַחַר מְרֻדָּה ז
- מִשׁוֹב יָנֵשׁ | עַל יְדֵי שֶׁהַצִּדִּיקִים מִפְּרָסְמִים אֶלְלוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בַּעוֹלָם זוֹכִים לְמַרְגֵּת צִדִּיק גּוֹזֵר ז
- בַּעַל שֵׁם טוֹב | כֹּל הַצֵּעַת שְׁדוּחֵינּוּ שְׁאִינוּ יוֹצֵא לְפַעַל מְקַרֵּב אֵת הַזּוּג הָאֲמִתִּי ח
- לֵב שִׁמְחָה | הִיאֵר הַמֶּה לְאֶלְעִיָּזָר לְהוֹצִיא פְּרוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְחוּץ לְאֶרֶץ ח
- טַל חַיִּים | כּוֹנְנָתָם הֵימָּה לְהַפְּרֵךְ סוֹדֵי הַשֵּׁם וְלַעֲוֹר דַּיִנִּים ט
- אֶהְלֵ יִשְׁכֵּר | עַל יְדֵי שִׂוְעַת הָאָדָם תְּמִיד שְׁהוּא רַק בְּהַתְּחִלַּת הַעֲבוּדָה לֹא יִתְאַשׁ ט
- שְׁמִיעוּת יָחֶסֶק | לְמַדּוּ זְכוּת וְחִזְקוֹת לְיוֹשְׁבֵי הַכְּפָרִים שׁוֹזְכִים לְגַמֵּל חֲסָדִים עִם הַעוֹבְרִים וְשָׁבִים י
- בֵּית אֶרְוֶן | כָּבֵל יוֹם יוֹסִיף בְּאֱמוּנָה שֶׁהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ מְתִיָּה תְּמִיד הַעוֹלָמוֹת | כִּפִּי הַזְּהִירוֹת שָׁלָא לְשַׁקֵּעַ בַּתְּאֻוֹת גְּשָׁמִיּוֹת כִּף זוֹכֵה שֶׁהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת יִהְיוּ לְשִׁמְחָה י
- פְּתוּחֵי חוֹתֵם | הָאָדָם זוֹכֵה עִ"י מַעֲשִׂיו לְקַשֵּׁר רוּחַ וְתוֹמָה עֲלוּנִים יא
- חֲתוּן יִשְׁעָרָב | סִמּוֹן לְמַנְהַג הַרְבִּיק מִלִּיקָא רַבִּי יִשְׁעָרָה מְקַנְעַנְעִסְטִיר וְעִי"א שְׁלָא לִהְנוֹת מְכַסֵּף שֶׁל מַחֲלָלֵי שֶׁבֶת יא
- אור נְעֻרָב | סְלֵלַת הַצִּלְחָה בְּלַמּוֹד הַסּוּד בְּעֶרֶב שֶׁבֶת מַחֲצוֹת וְאֵילֶךְ יג
- אֲמִרֵי נַעֲם | בְּעֶרֶב שֶׁבֶת לַעַת הַמְּנַחֵם נִפְרָדִים הַחִיּוּצוֹנִים מִהַקְדָּשָׁה | הַרְמֵן בְּסוּסוֹ יִתְבָּרַךְ הַגְּמִילִים וְגו' לַעַת עֶרֶב לַעַת צֵאת הַשַּׁבָּת' יג
- מַחֲשֵׁף הַלְבָן | אֶלְעִיָּזָר רָמַן עַל זְכוּת תְּפִלַּת הַמְּנַחֵם שֶׁל עֶרֶב שֶׁבֶת וְסְעוּדַת לֵיל שֶׁבֶת שֶׁתְּקַנְנֵם יָחֶסֶק יד
- דְּרֻאִים בְּשָׂרָה | בְּמַנְהַג שֶׁל עֶרֶב שֶׁבֶת מַתְעַלְלִים הַתְּפִלוֹת הַחִיּוּצוֹנֹת מִכֵּל הַשְּׁבִיעַ יד
- דָּגַל מַחֲנֵה יְהוּדָה | עֲקָר הַמְּתַקֵּת הַדַּיִנִּים בְּשֶׁבֶת קֹדֶשׁ יד
- אור לְשָׁמַיִם | 'שֶׁבֶת הִיא מְלוּעוּק' - הַשֶּׁבֶת מְרַגְּשָׁה אֵת חֲסִירוֹנוֹת הָאָדָם כִּמוֹ כּוֹן זוּג וּמְבַקְּשָׁת עֲלוּי רַחֲמִים טו
- דְּבָרֵי שְׁלוֹם | זָךְ שֶׁבֶתוֹ יִתּוּ וְנֹפֵא יִרְפֵּא - עַל יְדֵי שִׁבִּיתָה הַשֶּׁבֶת יִתְרַפֵּא טו
- אֲבָנֵי נֶזֶר | עַל יְדֵי הַתְּאֶקְפוֹת מִהַצֵּעַר שֶׁבֶת יִתְרַפֵּא טו
- תּוֹרָה אור | עֵינֵן הַבְּרוּר הַנֶּעֱשָׂה עַל יְדֵי הָאֲבִילָה בִּימוֹת הַחוּל טו
- גְּנוּזֵי יִשְׂרָאֵל | הַמְּפִיד מִשְׁטָרְנוּבִיל וְעִי"א שְׁמַע בְּעוֹלָם הַעֲלִיוֹן שֶׁר"ח כִּסְלוֹ הוּא יוֹם סְלִיחָה וְכַפָּרָה יז
- דְּרָשׁוֹת חֲתָם טוֹפֵר | רֵאשׁ חֲדָשׁ כִּסְלוֹ כִּיּוֹם הַכְּפּוּרִים יח

אוצרות גאוני הדורות

- אֲמִרֵי בְּנֵימִין | מַצּוֹת הַכֵּבִי לְכַבוֹד הַמֶּה יח
- אֲמִרֵי שֹׁפֵר | מַעֲלַת מְקוֹם קְבוּרַת הַצִּדִּיק יח
- נִפְתַּת צוּפִים | סְלֵלַת מֵאָה בְּרִבּוֹת לְזִקְנָה וְאִרְכּוּת יָמִים יט
- עֵין יוֹסֵף | הוּא וְכַנּוּ, פְּעַמִּים הוּא קוֹדֵם לְכַנּוּ וְפְעַמִּים בְּנֵן קוֹדֵם לוֹ ט
- שִׁבְטֵי שְׁמֻעוֹן | וְכֵל טוֹב אֲדוּנֵי בְּיָדוֹ - מַדּוּחֵי שֶׁל אַבְרָהָם אֲבִינוּ בְּיָדוֹ שֶׁל אֶלְעִיָּזָר כ
- שְׁעָרֵי שִׁמְחָה | שְׁנֵה אֶלְעִיָּזָר מְדַבְּרֵי וּבְקַשׁ עַל מַעַט מִיָּם שְׁלָא לְהַנוֹת מִמַּעֲשֵׂה נָסִים כ
- קִרְיַת אֲרַבֵּעַ | אֲכִילָה מִסְעוּדָה שֶׁל מַצּוֹה כא
- חֲמֻדַּת יִשְׂרָאֵל | לְשֵׁם מֶה סִפֵּר הַכְּתוּב שֶׁהִבִּיאָ לוֹ מִיָּם לְרוּחַ רַגְלֵי כא
- לְקוּשֵׁי הַמְּלִי"ץ | יִפָּה שִׁיחָתָם שֶׁל עֲבָדֵי אֲבוֹת מִתּוֹרָתָם שֶׁל בָּנִים כב
- שְׁמוֹ יוֹסֵף | רְבוֹת מַחֲשָׁבוֹת בְּלֵב אִישׁ וְעֵצַת ה' הִיא תְּקוּם כב
- הַמַּעֲלוֹת לְשִׁלְמוֹ | אֶלְעִיָּזָר וּמִשְׁפַּחַת רַבְּקָה נִחְלָמוּ מִמְּחִלַּת הַרִּבִּי"ש וְהַרְשָׁב"ץ כג
- מַנְחַת יָחֶסֶק | כִּיצַד הוֹצִיא אֶלְעִיָּזָר פְּרוֹת שְׁבִיעִית לְחוּץ לְאֶרֶץ כג
- הַלְתוֹן אֲמִרֵי שֹׁפֵר | נִעֲשָׂה אֶלְעִיָּזָר עֲבָד שֶׁל רַבְּקָה מִשְׁנוּמְסָרָה אֵלּוּ כד
- רְמוֹת שְׁמוּאֵל | עֲבָד כֶּשֶׁר רֵשָׁאי בְּלַמּוֹד הַתּוֹרָה כה
- כִּנֵּי דָוִד | נִשְׁמַתְרֵר אֶלְעִיָּזָר קוֹדֵם שֶׁלְמַד תּוֹרָה כה
- עֵין אֵלִיָּהוּ | לְמַד אֶלְעִיָּזָר תּוֹרָה בַּעַל כְּרַחוּ שֶׁל אַבְרָהָם אֲבִינוּ כה
- בֵּית פִּיחָס | דִּלְהָ וְלַמִּד אֶלְעִיָּזָר מִתּוֹרַת רַבּוֹ מַעֲבָנּוֹ כו
- מַעֲשֵׂי צִדִּיקִים כו
- סִפְרֵי וְהִלּוּם | הארה חסידית מן הפרשה לד
- זוהר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד לח

נושאים בפרשת חיי שרה

עבד משכיל

אור גנוז

רבי שלום משאץ זיע"א

התורה מאריכה בספור מעשה שליחות אליעזר כיון שעשה זאת בתמימות ונאמנות

ידוע למבינים, שמצוות הבאים ביחד עם הנאת הגוף, הם מהעבודות הגדולות שבמקדש - שלא לכבוד עצמו ידרש רק שיהיה בלתי לה' לבדו, כי זה אפשר רק לצדיק גדול שזכה לכבש כל תאוות הגופניות וכל תאוות העולם הזה בעיניו פלא חשיבי בקדשתו ועבודתו הגדולה מכמה שנים.

ומכל שכן כשבא לידו ענין של נקמה לשונאו ובנפל לידו - לא יעשה לו מאומה לנקם נקם, רק יסבב להם צרות לא לכבוד עצמו כלל ויכלל, רק בננתו לשמים שיהיה פפרה לשונאו - זה מדרגה גדולה מאד והוא שיך רק ליוסף הצדיק וכו'.

וכן היה מדרגת אליעזר עבד אברהם, שבת היתה לו ורצה להשיאה ליצחק כמו שאמרנו חז"ל (ב"ר נט ט), ורוק את נפשו ותאותו לגמרי, והלך בשליחות אדונו באמת ובתמים, וזכה על ידי זה לצאת מכלל ארור לכלל ברוך ולפגס חי לגן עדן.

וזה הטעם שהאריכה התורה הקדושה כל כך בספור של אליעזר עבד אברהם ובספור יוסף עם אחיו, כי התורה הקדושה נבראה קדם העולם, והיא מלאה קדשה מאורות עליונים ועולמות עליונים ומשרתיו יתברך, והכרחי להתלבש בלבושים גשמיים של זה העולם כדי שנוכל אנחנו - שוכני בתי חמר - לקימה במצות עשה ולא תעשה.

על כן בבא התורה הקדושה בזה העולם למעשיות וענינים מאנשים צדיקים גדולי הערך במסירות נפש ואמת לאמת בלי השטיה ובלי נטיות רק בלתי לה' לבדו, והיא הרגלה בימי נעוריה בהיותה בכנפי אביה שבשמים, רק בעניני אמת לאמתו כי הוא בת השמים, על כן בבוזה לענין בזה היא מאריכה מאד מאד עד בלי די מרב המתיקות, והבן:

אהבת שלום

רבי מנחם מנדל מקוסוב זיע"א

אליעזר התפלל שלא יבוא לידי נאנה אלא ייחס הכל לכוונו של אברהם

ובה אדע כי עשית חסד עם אדני (כד יד). יש לבאר על דרך זה, דהנה ידוע שבענין האשל שנטע אברהם אבינו עליו השלום היו בו סודות גדולות כמבאר בספרים.

ואליעזר עבד אברהם מסתמא ידע גם כן מאלה הסודות, כי היה נקרא ידמשק אליעזר על שם שהיה דולה ומשקה מתורתו של רבו לאחרים (יומא כח:), ובשעת התפלה על רבקה בודאי נכנס לפני ולפנים לכון פגנות גדולות וסודות עמקים.

ולזאת עלה בלבו מרץ שלא יסבר שאף לו שם בין הגדולים לפעל ישועות על ידי תפלתו וכונתו, ולכך אחר תפלתו התפלל להשם יתברך שלא תעלה פזאת על לבו, על כן אמר בתפלתו ובה אדע כי עשית חסד עם אדוני ולא כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה, וזהו שפרש רש"י שהוא לשון תחנה, וד"ל:

דגל מחנה אפרים

רבי משה חיים אפרים מסדילקוב זיע"א
 יש להאמין באמונה שלמה שהשם יתברך
 מחדש בכל יום מעשה בראשית על ידי התורה
 | הצדיק שקיום העולם תלוי בו וזכה לחדושי
 תורה הנצרך לקיום העולם באותו רגע

נאבא היום אל העין (כד מב). אמר רב אחא
 יפה שיחתו של עבדי אבות לפני המקום
 מתורתו של בנים. יש לומר בדרך רמז, דהנה
 ידוע שזה צריך כל בר ישראל להאמין באמונה
 שלמה שהקדוש ברוך הוא מחדש בכל יום
 תמיד מעשה בראשית.

והנה ידוע שתחלת בריאת העולם יש מאין
 הנה על ידי התורה הקדושה, כמו
 שכתוב 'בראשית' פרוש עם התורה שנקראת
 ראשית 'ברא אלקים את השמים וגו'' (בראשית
 א א), הינו בהתורה ברא השם יתברך הכל,
 השמים וכל אשר עליה הארץ וכל אשר עליה,
 וזה מובה שני אתיו, שהכל נברא בהתורה,
 ועל פן מכרח הוא שהתחדשות שהקדוש ברוך
 הוא מחדש בכל יום מה שברא בששת ימי
 בראשית כל יום ויום.

והינו דכל העולם לא נברא אלא בשביל
 ישראל, ותלוי חדוש העולם גם פן
 על ידי ישראל שהנהגותיהם על פי התורה,
 הן על ידי שעושים מצות התורה הן בלמוד
 התורה. והרבה מדרגות יש פי גבוה מעל גבוה
 שומר וגבוהים עליהם, וכפי ענין פונת ותכונת
 למודם התורה ועשייתם מצוותיה כפי הוא ענין
 חדוש העולם שמעוררים בעשייתם הן מצות
 ולמוד.

דרך משל, אם הם בהשתדלותם בתורה
 מדבקים עצמם למדת החסד אזי גורמים
 חדוש העולם באותיות גם פן בחסד גדול
 יתברך שמו שמשפיע שפע וברכה על כל
 העולם במדת טובו וחסדו, וכן פיוצא בזה
 על ידי חדוש תורתם יתחדש העולם כל יום
 בימיו.

והנה השם יתברך ברוך הוא הוא היודע
 האמת מה חדוש יתחדש כל יום,
 ושולח במחשבת הצדיק לחדש חדושי התורה
 הצריך לחדושי היום ההוא, כי אין העתים
 שוות ואין יום זה דומה לתברו, והוא המחדש
 חדושי התורה על האמת.

אך לזכות לזה המדרגה צריך התעצמות נפלא
 מאד, ומעט מן המעט יש שזוכים לזה
 המדרגה לבוא אל האמת - חדושי התורה
 הצריך בעת ורגע ההוא, כי אם מי שהוא
 צדיק יסוד עולם שכל קיום העולם תלוי עליו,
 אז הקדוש ברוך הוא מוזהו לבא אל אמתות
 חדושי תורה הצריך לחדושי העולם ברגע
 ההוא.

באר הפסוק ומאמר רב אחא

וזה יש לפרש שמרמז לנו עבד אברהם
 בצחות לשונו **נאבא** היום אל העין, הינו
 שזכיתי לבא היום הנה ברגע ההוא אל העין
 הינו אותו התורה שהוא נביעו מקור מים חיים
 שהיה צריך בזה הרגע, השם יתברך זכיר לבא
 לאותו אמתת התורה פננזר לעיל.

וכשראה רב אחא זה בדבריו של עבד
 אברהם איך שרמז בספורי דבריו
 שזכה גם פן למדרגה גדולה, אז אמר יפה
 שיחתו וכו', והבן היטב:



לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

יפה שיחתו של עבדי אבות לפני המקום
 מתורתו של בנים | אם כן מדוע אין מזכר
 גם קפיצת הדרך

אמר רבי אחא יפה שיחתו של עבדי אבות
 לפני המקום מתורתו של בנים שהרי
 פרשה של אליעזר כפולה בתורה והרבה גופי
 תורה לא נתנו אלא ברמיזה (רש"י כד מב; ממדרש

רבה ס ח).

בנים', ולכן בא ברמיזה דוקא. ויובן זה בהקדמם הטעם (הפנימי) בזה שגופי תורה לא נתנו אלא ברמיזה, על פי המבאר בכתבי הצמח צדק (אוה"ת פרשתנו קכט, א ואל"ף), שישנו ענין ה'שיחה' גם למעלה ככניכול, והוא דבורו יתברך, שבו נברא העולם (בפעשה מאמרות נברא העולם) וכמאמר 'הוא שח ויהי'.

וההבדל למעלה בין 'שיחה' לתורה הוא: 'שיחה' מורה על מה שהקדוש ברוך הוא משפיל פניו ככניכול ומצמצם את עצמו בפעשה מאמרות לברא על ידם את העולם ולהחיותו, ומזה באה ההנהגה הטבעית.

מה שאין בן תורה היא למעלה מן העולם, כמאמר חז"ל שתורה קדמה לעולם, וממנה נמשכת ההנהגה הנסית של הקדוש ברוך הוא לשדר מערכות הטבע [ויכדייק הלשון (קהלת א ט) 'אין כל חדש תחת השמש', דרך 'תחת השמש' אי אפשר להיות חדוש במעשה בראשית, מה שאין בן על ידי התורה, שהיא 'לעילא מן שמשא', יכולים לעשות חדוש במעשה בראשית], ולכן התנאים ואמוראים היו עושים נסים מפלאים כמו גינאי חלק לי נהרא (תולין ט), וזוטרך דככו מתייה מתיים (ע"ג) – שנהו בכח התורה שלהם.

וזוהו הטעם שהרבה גופי תורה לא נתנו אלא ברמיזה – כי מפיון שהתורה ענינה להמשוך אור חדש שלמעלה מן העולם, לכן לא נתנה למטה אלא ברמיזה דוקא, על דרך (ד"י) לחפיקמא ברמיזא, שענין עמוק ביותר נמסר על ידי רמז דוקא.

ועל דרך זה מובן גם בענינונו, שהגם דקפיצת הדרך של אליעזר – שהיה באפן של שדוד מערכות הטבע, לא נתפרש בתורה (באריכות) אלא ברמיזה דוקא, כמו גופי תורה [מה שאין בן שאר כל פרטי הספור

בין ש'פרשה של אליעזר כפולה כדי להורות על גדל החביבות שב'שיחתן של עבדי אבות' – אינו מובן לאידך גיסא: מדוע לא הכפל גם הגם של קפיצת הדרך, ולא עוד אלא שלא נתן אלא ברמיזה' (ביתור לישנא דקרא – ראה סנהדרין צה, א. פרקי דר"א פט"ז. תנחומא ויצא א).

באור הענין על פי פשט

על דרך הפשט אין זו קשיא, כי לכד זאת שאם היה נכפל גם פרט זה, שוב לא היה נתן לדיק בטעם הכפלת הפרשה (פמבאר בלקוטי שיחות חלק ל עמ' 92-93 שכל השאלה מתעוררת דוקא באשר רואים שהכתוב מדק להודיע פרט זה רק פעם אחת במקום שגוצע, עיי"ש) – הנה עוד זאת: כשם שבגופי תורה שלא נתנו אלא ברמיזה, אין הפרוש שכל גופי תורה נתנו ברמיזה, אלא רק (כדייק לשון רש"י) 'הרבה גופי תורה', ויש הרבה שאכן נאמרו בפרוש, וגם הכפלו (וכמוכן, שאין קשיא בלמוד על דרך הפשט מדוע אלה נתפרשו ואלה נתנו ברמיזה).

כמו כן לאידך, ב'שיחתן של עבדי אבות', שאין הפנוה שהכתוב נחית לכפל כל הפרטים של פרשה של אליעזר, כי אף הכפלת רבה של הפרשה היה להדגיש את החביבות שב'שיחתן של עבדי אבות' (וגם בזה אין קשיא בלמוד על דרך הפשט מדוע נבחרו פרטים אלה דוקא).

באור הענין על פי פנימיות | ההבדל בין 'שיחה' של הקדוש ברוך הוא לתורה'

אבל בפנימיות הענין יש מקום לדיק, מדוע דוקא גם זה שבפרשת אליעזר, שהיא הגם הכי גלוי בפרשה זו – לא זו בלבד שלא נכפל בתורה, אלא עוד זאת, שלא נתן אלא ברמיזה' (ביתור לישנא דקרא)!

ויש לכאר טעם הדבר, משום שהגם דקפיצה לו הארץ שיד במיחד לתורתן של

כמבאר בזהר ד' עין המים' שבספור זה רומז למעין החקמה, מקור התורה, וזהו שכתוב 'תהרד העינה', ש'ירדה לשאב מי החקמה דתורה, בכדה שעל שכמה כו' ותמלא כדה הן כ"ד ספרים דאורייתא. ונמצא שהפסוק יאבוא היום אל העין' שיך למקור ענין התורה, ולכן מפסוק זה יוצא השם של קפיצת הארץ, הנהגה נסית שלמעלה מן הטבע (חלק ל עמ' :94)



דברי שלום

רבי שלום מבראהין זיע"א

על ידי תורת הבנים שיהת עבדי האבות יפה

ואבא היום אל העין. פרוש רש"י: אמר רבי אחא יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתן של בנים. שמעתי בשם אבי אדוני זקני רבנו הגדול מורנו הרב רבי שלמה חיים נ"ע מקאיידינאוו: מפני מה יפה שיחתן של עבדי אבות – מפני שהבנים עשו מזה תורה. ודברי פי חכם חן ושפתים ישק:



שבוע שמחות

רבי מנחם מענדל מסטריזוב זיע"א

אליעזר רצה שתהא הסעודה סעודת מצוה

ויאמר לא אכל עד אם דברתי דברי וכו' (כד ל). אפשר דאליעזר אמר, שאתם תאכלו סעודת מצוה של הכנסת אורחים, אבל אצלי לא הוי סעודת מצוה, על כן לא אכל אני עד אם דברתי דברי' ותהיה סעודת שדויקין וסעודת ארוסין. אחר כך נאיתי כן בספר קדשת לוי מהרב הגאון דקהלת קודש באנדיטשוב זצלה"ה:



של אליעזר המפרשים בתורה באריכות, אף שמהם נראה בעליל שהשם הצליח דרכו באפן שאותה הוכחת לעבדך ליצחק, מפל מקום, לא היה בהם ענין של שדוד מערכות הטבע.

ויש לומר הטעם שבפרשה של אליעזר ('שיחתן של עבדי אבות') נכלל גם הגם דקפיצת הדרך השיך לתורתן של בנים: מבאר בכמה מקומות הטעם לגדל החביבות שבפרשה של אליעזר עד שיפה כו' מתורתן של בנים – פי שליחותו של אליעזר בענין נשואי יצחק ורבקה היתה שיכת לכללות ענין נתינת התורה [וכנרמז גם בנתינת 'שני צמידים' . . עשרה זהב משקלם' לרבקה, וכפרוש רש"י שהם רמזו לשני לוחות . . לעשרת הדברות], שמזה מובן שגם בפרשה של אליעזר עצמה צריך להיות מעין האור חדש שלמעלה מטבע העולם, המתגלה על ידי התורה – וזה היה בגם דקפיצת הדרך.

קשור הענין דלעיל עם הרמז בפסוק לשם של קפיצת הדרך

ויש לקשר זה עם פרוש הבעל שם טוב על הפסוק, וזה לשונו (כתר שם טוב, לב): מפסוק ואבוא היום אל העין יצא שם של קפיצת הארץ. ומבאר בספר עבודת ישראל (להמגיד מאנאנין) ד' זהו פרוש (לשון רש"י) היום יצאתי והיום באתי מכאן שקפצה, פרוש מכאן גופא, מדברים אלה שבזה המאמר, ד' מפסוק זה גופא יוצא שם לקפיצת הארץ.

ועל פי מה שנתכתב לעיל שהגם דקפיצת הדרך שיך לתורתן של בנים, יש לומר, שלכן נרמז השם של קפיצת הארץ בפסוק זה דוקא (ולא לעיל בפסוק ויגם וילך) – כי במה שכתוב יאבא היום אל העין נרמז ענין התורה.

מעלת התפלה

אלף בינה

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

תפלה נקראת שיחה, שתהיה בלבו שיחת התפלה בלבד

התפלה צריכה פונה הרבה, דעקרה בלב, כמו שכתוב (דברים יא יג) 'ולעבדו בכל לבבכם'. והנה מצינו דוד המלך עליו השלום קרא 'שיחה', כמו שכתוב (תהלים קב א) 'תפלה לעני כי יעטף ולפני ה' ישפך שיחו', ומזה דרשו רבותינו ו"ל (ברכות כו:) על פסוק **ויצא יצחק לשוח בשדה** (כד לו) – אין שיחה אלא תפלה. וצריך להתבונן מה טעם נקראת תפלה 'שיחה'.

ויש לומר דהינו טעמא, משום דעקר תפלה היא בלב כאמור, ופגם התפלה הוא כשאדם חושב בשעת התפלה מחשבות של הכלי העולם, דצריך בשעת התפלה לפנות כל מחשבות מדעתו ולא יערב שום מחשבה עם מחשבת התפלה.

ועל ענין זה אמר דוד המלך עליו השלום 'ולפני ה' ישפך שיחו', דמה התפלה שבלב האדם ומוציאה פיו לכלי שהוא מלא מים או יין וכיוצא, כשאדם שופך הפלי על פיו, לא ישאר בו שום דבר ממה שהיה בו, רק נשאר הפלי ריקם לגמרי, כך בעיני בשעת התפלה רואה האדם כאלו לבו מלא שיחה.

אמנם אותה השיחה תהיה פלה של תפלה, דאז שאם היה נשפך לבו לא היה נשאר בו שום שיחה, רק השיחה של תפלה דוקא, ואין שום שיחה אחרת מערכת עמה. לפיכך אמר דוד המלך עליו השלום ו'ולפני ה' ישפך שיחו', דהינו שהשיחה בלבו שפכה פלה, ולא נשאר בלבו שום שיחה אחרת,

נמצא שלא היה בלבו רק שיחת התפלה, לפיכך נקראת התפלה 'שיחה'. פיון שהתפלה היא שיחה, ומחשבות הכלי העולם היא גם כן שיחה, להכי קראה בלשון 'שיחה' שלא יערב שום שיחה אחרת:



שפע חיים

רבי יקותיאל יהודה מצאנז זיע"א

רמו למנהג ללמד גמרא ותוס' קדם התפלה

כפסוק והוא יושב בארץ הנגב (כד סב), וכתב בבעל הטורים: וסמיך ליה ויצא יצחק לשוח בשדה, רמו למה שאמרו (כ"ב כה:) הרוצה שיחכים דרים.

ונראה לרמו עוד בזה על דרך דמצינו (שבת י) רבי ירמיה הנה יתיב קמיה דרבי זירא והווי עסקי בשמעתא נגה לצלווי והנה קא מסרהב רבי ירמיה קרי עליה רבי זירא מסיר אָנו משמוע תורה גם תפלתו תועבה. זאת אומרת דמי שעומד בתפלה כל היום ואינו עוסק בתורה אין שום ערך בתפלתו.

ולכן נהגו צדיקים ללמד קדם התפלה כמה דפים גמרא ותוספות, ואפילו אם בגלל זה נתאחרו קצת בזמן התפלה, דזה עדיף מלהיות בכלל מסיר אָנו משמע תורה גם תפלתו תועבה.

ולזה קדם שגאמר ויצא יצחק לשוח בשדה ואין שיחה אלא תפלה (ברכות כו:), אמר הכתוב ו'הוא יושב בארץ הנגב' – הרוצה להחכים דרים, שתחלה עסק בקממת התורה ואחר כך יצא לשפך שיחו:



פְּרַשַׁת חַיֵּי שָׂרָה

הִיָּה לָהּ גַם שְׁנֵיהֶם בְּנֵי עֲרוּתָהּ וּבְזִקְנוּתָהּ בְּאֶפֶן הַנִּזְכָּר – כִּלְזֶן שְׂוִיִן לְטוֹבָה, דָּאֵם לֹא כֵן אֵינֶם שְׂוִיִן, דְּהָא בִימֵי נַעֲרוּתָהּ יֵשׁ מַעֲלוֹת וְחִסְרוֹנוֹת, וּבִימֵי זְקִנְתָּהּ יֵשׁ מַעֲלוֹת אַחֲרוֹת וְחִסְרוֹנוֹת אַחֲרוֹת לְפִי זֶה, וְאַצְלָה הָיוּ כֻּלָּם שְׂוִיִן לְטוֹבָה שְׁנֵי הַמַּעֲלוֹת טוֹבוֹת תָּמִיד יַחְדָּיו בְּנִזְכָּר:



וַיִּשְׁמַע אַבְרָהָם אֶל עֲפְרוֹן וַיִּשְׁקַל אַבְרָהָם לַעֲפְרוֹן אֶת הַכֶּסֶף אֲשֶׁר דָּבַר בְּאָזְנֵי כְּנִי חַת אַרְבַּע מֵאוֹת שְׁקֵל כֶּסֶף עֹבֵר לְסַחֵר (כג טז)

אור הגנוז לצדיקים

רבי אהרן מאפטא זיע"א

הצדיק נוטל את תשוקת העולם הזה וממיר אותם לכיסופין לקדשה

וַיִּשְׁקַל אַבְרָהָם לַעֲפְרוֹן אֶת הַכֶּסֶף. פְּרוּשׁ כִּי כֵן צָדִיק רְאוּי לְהִיּוֹת שׁוֹקֵל אֶת הַכֶּסֶף, וַיִּרְאֶה שֶׁהַכֶּסֶף לְעַסְקֵי עוֹלָם הַזֶּה הוּא יוֹתֵר מִלְעַסְקֵי שָׁמַיִם, וַיְכַמּוּ שְׁנֵי אֲמָרֵי 'אֵם תִּבְקַשְׁשֶׁנָּה כְּכֶסֶף' (משלי ב ד).

וַיִּשְׁתַּדַּל לַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם: תִּבְרַךְ בְּכֶסֶף גְּדוֹל כִּמוֹ לְעַסְקֵי עוֹלָם הַזֶּה, וַיְכַמּוּ שְׂאִיתָא בְּשֵׁם הַקְּדוּשִׁים (ראה ליקוטים יקרים מג) על אֵיזוֹהוּ גְבוּר הַכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרָו (אבות פ"ד מ"א), פְּרוּשׁ בְּאוֹתָהּ חֲשִׁיקָה וְחִפְצִיזָה שְׂמִסִּית הַיִּצָּר הִרְעֵ לְדַבְרֵים גְּשָׁמִיִּים עוֹבֵד הַצָּדִיק אֶת הַשֵּׁם: תִּבְרַךְ.

וְעַל יְדֵי זֶה זוֹכָה לְאַרְבַּע מֵאוֹת שְׁקֵל כֶּסֶף, שֶׁהֵם אַרְבַּע מֵאוֹת עֲלָמִין דְּכִסּוּפִין (וזהר ח"ג רפח), פְּרוּשׁ כִּי עַל כֵּן יֵרֵד בְּמַחְשַׁבְתּוֹ לְהַבְחִין הַכֶּסֶף וְהַתְּשׁוּקָה לְדַבְרֵים גְּשָׁמִיִּים, כִּדֵּי שְׂיָבֹוא עַל יְדֵי זֶה לְתִשׁוּקַת עֲבוּדַת הַשֵּׁם: תִּבְרַךְ, וַתִּרֵי זֶה כִּמוֹ מְשִׁלֵּךְ נִיצוּץ אֵשׁ בְּקִנְיָה

וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁבְעֵי שָׁנִים שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה (כג א)

חיים ושלום

רבי חיים אלעזר ממיינקאטש זיע"א

לשרה היו בתחלת ימיה את מעלות עבודת הבורא של ימי הנערות וימי הזקנה ביחד

שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה. פְּרוּשׁ רַש"י כִּלְזֶן שְׂוִיִן לְטוֹבָה. וַיְכַבֵּר עֲמָדוֹ הַמְּפָרְשִׁים דְּמָה מִשְׁמִיעֵנוּ רַש"י בְּזֶה, כִּינּוֹן שְׁכָבֵר כְּתֹב בְּדַבְרוֹ הַקּוֹדֵם בַּת ק' בְּבַת כ' וְכו', וַיְמָה זֶה שְׁכַפְל הַדְּבָרִים. וַיֵּשׁ לֹמַר עַל פִּי מָה שְׁשֻׁמְעֵתִי בְּשֵׁם הַגְּאוּן הַקְּדוּשׁ הַרֵב מוֹרְנוֹ הַרֵב רַבִּי שְׁלוֹם מִבְּעֻלָּא וְצ"ל, עַל הַכְּתוּב 'הִנֵּה אֲנִכִּי שֹׁלַח לְכֶם יְגוּוֹ' וְהַשִּׁיב לָב אֲבוֹת עַל בְּנֵים וְלָב בְּנֵים עַל אֲבוֹתָם' (מלאכי ג כג-כד).

דְּהִנְהָ יֵשׁ מַעֲלָה לְכַנֵּי הַנְּעוּרִים הַבְּנִיִּים שֵׁישׁ לָהֶם חֲשֵׁק וְרִשְׁפֵי אֵשׁ לְעִבּוּדַת ה' בְּכַח, וְלַעֲמַת זֶה יֵשׁ בְּהֶם תְּאוֹנַת הַיִּצָּר הִרְעֵ רְתִיחַת הַיְלָדוּת כְּאֵשׁ בְּנַעֲרַת. וְלַעֲת הַזְּקִנָּה אֲז נַחֲלַשׁ כַּח הַיִּצָּר מִתְּאוֹנוֹת אֵלוֹ, וְלַעֲמַת זֶה מַחְמַת תִּשׁוּת כַּח בְּזִקְנָתוֹ בְּטַבְעוֹ נִתְקַרֵּר מִעִבּוּדַת ה' בְּכַח וְעִבּוּדָה גְּדוֹלָה.

וְזֶה שְׁכַתוּב שְׁלַעֲתִיד יְהִיָּה וְהַשִּׁיב לָב אֲבוֹת' – שֵׁישׁ לָהֶם בְּשִׁמְרִתָּה הִלָּא תַעֲשֶׂה לְהֶאֱבֹת בְּעַת זְקִנְוֹתָם, כִּי יִשְׁמְרוּ כְּרִאוּי, לְאֲשֶׁר נִתְקַרֵּר כַּח תְּאוֹנָתָם, זֶה יְהִיָּה 'עַל בְּנֵים' – גַּם כֵּן הַמַּעֲלָה הַזֹּאת. וְגַם – 'וְלָב בְּנֵים' – שְׁבוּעֵר בְּקַרְבָּם חֲשֵׁק לְעִבּוּדַת ה' בְּכַח וְעַז יְהִיָּה – 'עַל אֲבֹתָם', בְּנִזְכָּר, עַד כָּאֵן דְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים.

באור דברי רש"י

וּבְזֶה יֵשׁ לְבָאָר בְּכֻנַּת רַש"י שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה כִּלְזֶן שְׂוִיִן לְטוֹבָה, דְּהֵינּוּ הַמַּעֲלוֹת שֵׁישׁ בִּימֵי הַנְּעוּרוֹת וְהַמַּעֲלוֹת שֵׁישֵׁנָם בִּימֵי הַזְּקִנָּה,

והוא הדין לכל אדם דעל ידי מעשיו זוכה ועולה מדרגה אחר מדרגה עד רום המעלות, ויש שאין בידו זכות כל כך ולוקח נפש רוח נשמה שלו מעולם העשייה לבר. ויש שזוכה ולוקחה מעולם היצירה. ויש שזוכה ולוקחה מעולם הבריאה. ויש שזוכה ולוקח נפש בכללות נרנח"י שלה מעולם העשייה, וזוכה ולוקח רוח בכללות נרנח"י שלו מעולם היצירה, וזוכה ולוקח נשמה בכללות נרנח"י שלה מעולם הבריאה, וכן מעולם האצילות, כמו שכתב רבנו זלה"ה. והכל עולה לו האדם על ידי מעשיו וזכותו מדרגה אחר מדרגה. וכן נמי כשבא לתקן הפרצופים העליונים שפגם בהם צריך לתקן מדרגה אחר מדרגה:



ואשביעך בה' אלהי השמים ואלהי הארץ אשר לא תקח אשה לבני מכנות הכנעני אשר אנכי יושב בקרבך (כד א)

משיב נפש

רבי מנחם מענדל מוויז'ניץ זיע"א

על ידי שהצדיקים מפרסמים אלקותו ויתברך בעולם זוכים למדרגת צדיק גזר

שמעתי מפי קדשו של אדמו"ר הקדוש מורנו הרב מנחם מענדל מוויז'ניץ זצלה"ה – בשנת תר"מ בנסעי עמו על העגלה מביתו לפה קהלחנו, אמר לי בדרך שיחו שיחת תלמידי חכמים – דהא דאמרו חז"ל צדיק גזר והקדוש ברוך הוא מקים (תענית כג.) והקדוש ברוך הוא גזר והצדיק מבטל (מ"ק טו:) צריכא טעמא.

והסביר הענין על פי מה שאמרו חז"ל (ב"ב פה.) כל המלמד בן עם הארץ תורה אפלו הקדוש ברוך הוא גזר גזרה הוא מבטלה שגאמר 'אם תוציא יקר מזולל כפי תהיה' (ירמיה טו יט), עיין שם, הרי ראינו שמי שמוציא

שרפה, שלא די שלא נשאך שם הניצוץ אלא יוצא כל מה שהיה בו.

והכי פרושו: כסף עבר לסחר, פרוש אותו הכוסף שהסיתו היצר הרע שיהיה לו כוסף זה לדברים גשמיים, לא תימא שקים הצדיק עצתו, אלא הכוסף הזה היה עובר ויוצא וחוזר לסחר שהוא הצדיק, שהוא היה הסוחר והיה לוקח הכוסף התזקן שהוא לכסף למצות השם יתברך, ואפילו בדברים גשמיים להיות בתענוג וכוסף רוחני שבדבר ההוא, ומפרש בפנים על הפסוקים דרוש הפלא ופלא:



ואברהם זקן בא בימים וה' ברך את אברהם בכל (כד א)

שערי ארוכה

רבי יעקב אביהצירא זיע"א

עובר ה' ובעל תשובה עולים מדרגה אחר מדרגה

שתולים בבית ה' בתצרות אלהינו יפריחו. עוד נובחון בשיבה דשנים ורעננים יהיו (תהלים צב יד-טו). כאן בא להורות, דאין שום אדם יכול לזכות בכל מעלות הראויות לו בפעם אחת, רק מדרגה אחר מדרגה, כמו שמצינו באברהם אבינו עליו השלום שגאמר בו **ואברהם זקן בא בימים וה' ברך את אברהם בכל**, עד סוף ימיו אז נאמר וה' ברך את אברהם בכל, דהינו שזכה לכל מעלותיו.

דבתחלה כתיב בה (לעיל יב ט) ויסע אברהם הלך ונסוע הנגבה. 'הנגבה' היא סטרא דקדושה, היה אברהם הולך ורודף אחריה מדרגה אחר מדרגה, וכתיב נמי (שם יג א) וילך למסעיו מנגב ועד בית אל, שהיה משיג מדרגה אחר מדרגה, ולכסוף אז נאמר בו 'וה' ברך את אברהם בכל', שזכה לכל מעלותיו כראוי.

והנער טבת מראה מאד בתולה ואיש לא ידעה
ותרד העינה ותמלא כרה ותעל (כד טז)

בעל שם טוב

רבי ישראל בעל שם טוב זיע"א

כל הצעת שדוכין שאינו יוצא לפעל מקרב
את הוונג האמתי

כש'מכריזין 'בת פלוני לפלוני' (סוטה ב.)
גאספים פמה זווגים שקרים,
ונאחזים ונסבכים בחדוי האי זווגא שהפרוז
יצא עליהם, וחד בחד פי סביו, אי אפשר
לפטרים כל כך בנגל, רק יש שנופטרים מהם
על ידי שנובירים זה בזה להתחתן, ומהם יש
שנופטרים על ידי שמתועדים להתחתן, ומהם
יש שנופטרים על ידי התקשרות בתקיעת פה,
או ראשי פרקים או תנאים, עד שנופטרים
מכלם, ואז ימצא מין את מינו וזווג האמתי,
וישאו זה לזה כדת משה וישראל (פרשת תצא):

(ובספר דובר שלום (מכילודין): לפני פמה שנים
בקיזתי אצל ש"ב הגאון הקדוש
הר"ר ישכר דב (שליט"א) [וצ"ל] אבד"ק בעלזא,
בתוף אחד השיחים ספרתי לו את אשר שמעה
אזני מפי אבי הרב שליט"א [רבי צבי חזקאל
מיכלזאה וצ"ל אבד"ק פלונסק] בשם הבעל
שם טוב זיע"ע, דקש'מכריזין 'בת פלוני לפלוני'
גאספים פמה זווגים שקרים וכו', והשיב לי
הרה"צ הנ"ל כי הוא שמע דברים הללו בשם
הרב הצדיק הקדוש מסטרעליסק זיע"ע. וכשמעו
הדברים הללו אמר הוא שיש להביא לזה
סמוכים מן התורה, שאמרו חז"ל במדרש רבה
פרשת חיי שרה פרה פרה (סימן ה) אמר רבי
יוחנן ממשמע שנאמר 'בתולה' אין אנו יודעים
'איש לא ידעה', אלא אפלו אדם לא תבע
בה, על שם 'לא ינוח שבט הרשע' וכו' (תהלים
קכה א), עין שם ביפה תאר וכידי משה. והפונה
שלא נדבר בה ברבקה מאיזה שדוף אחר, פי
בשעה שהכריזו עליה בת פלוני לפלוני, והיגו

יקר מזולל הרי הוא נעשה שתף להקדוש ברוך
הוא ועליו אמר הכתוב 'כפי תהיה', אם כן
מכל שכן אלו הצדיקים והשלמים אשר על
ידם נתפרסם אלקותו ותברך שמו בעולם.

וכמאמר הכתוב באברהם אלקי השמים ואלקי
הארץ, וכתב רש"י ז"ל (פסוק ז)
שקודם שפרסם אברהם אבינו עליו השלום
מלכותו ותברך שמו היה נקרא השם ותברך
אלקי השמים לכו, ואחר כך המשיך אלקותו
ותברך שמו גם על הארץ ונקרא גם אלקי
הארץ, בודאי צדיקים פאלו הם בבחינת מוציא
יקר מזולל והם שתפים להקדוש ברוך הוא
וכפי תהיה 'וצדיק מושל', והבן.

באור 'לעת נעשה בחפצו כל'

ואמר משמיה דרבן של ישראל הקדוש מורנו
הרב דובער זצלה"ה, שהיה מפרש,
'לעת נעשה בחפצו כל' (ארון עולם), רצה לומר
שבטרים כל יציר נברא הוא ותברך שמו היה
לברו מלה, ואף 'לעת נעשה' – רצה לומר
היציר הנ"ל, 'בחפצו כל' – רצה לומר תלוי
הכל בחפץ היציר הצדיק, בבחינת 'אתם תהיו
לי ממלכת פהנים' (שמות יט ו) הנ"ל.

באור 'ואליקינו בשמים כל אשר חפץ עשה'

והוסיף הוא ז"ל פרוש הכתוב 'ואלהינו
בשמים כל אשר חפץ עשה' (תהלים
קטו א), רצה לומר אם אליקינו רק בשמים ולא
המשיכו היצורים הצדיקים אלקותו ותברך שמו
על הארץ שיהיה נקרא גם אלקי הארץ, 'כל
אשר חפץ עשה' – עושה השם ותברך כל
אשר חפץ ואין מי שיבטל גזרותו, עד כאן
דבריו הקדושים (משיב נפש – רבי שמואל גינצלער

אב"ד אויבערווישא):



וַיִּקְרָאוּ לְרַבֵּקָה וַיֹּאמְרוּ אֵלֶיהָ הַתְּלָכִי עִם הָאִישׁ
 הַזֶּה וְתֹאמְרִי אֵלָיו (כד נח)

טל חיים

רבי חיים מאטינג'א זיע"א

כַּנְתֵּם הַיְהִה לְהַפְךְ סֵדֵר הַשֵּׁם וּלְעוֹרֵר דֵּינִים

ידוע אֲשֶׁר שֵׁם הַנְּוִיה אִם הוּא בְּצִרוּף שְׁלֵא
 כְּסִדְרָן יוֹרָה עַל דֵּינִים חֵס וְשְׁלוֹם.
 וְאֲפֹשֶׁר לומר, כִּי הַרְשָׁעִים הִלְלוּ בְּרִאוֹתֶם
 הַהִשְׁגָּחָה הַעֲלִינָה עַל עֲנֵן הַזְּיוּג הַקְּדוֹשׁ, יִצְחָק
 וְרַבֵּקָה, אֲשֶׁר מִזֶּה יֵלֵד עִם יִשְׂרָאֵל בְּנֵי אֵל חַי,
 לְכַף כְּנֻנוּ הֵם בְּרִשְׁעֵתֶם לְעוֹרֵר דֵּינִים עֲלֵיהֶם
 וְלִמְנַע כָּל הַעֲנָן עַל יְדֵי הַצְּרוּף שְׁלֵא יַעֲלֶה
 כְּסִדְרָן, כְּמִרְמֵז בְּסוֹפֵי תְבוֹת הִלְלוּ לְרַבֵּקָה
 וַיֹּאמְרוּ אֵלֶיהָ הַתְּלָכִי.

אמנם הַצְּדָקָה הַרְגִישָׁה זֹאת וַעֲשֵׂתָה תִּכְף
 הַמְּתָקָה שֶׁיַּעֲלֶה הַצְּרוּף כְּסִדְרָן לְמַעַן
 הִפֵּר מִחֲשֻׁבוֹת עֲרוּמִים, וּפִיָּה פִתְחָה בְּחֻמְקָה
 וַתֹּאמֶר אֵלָיו, הִינֵנו בְּזֵה הָאוֹת שְׁסִימְתֶם אִתְּם
 צִרוּף הַשֵּׁם, וְהוּא אוֹת י מִתְּבַת הַתְּלָכִי כְּנֵל,
 בְּזֵה הָאוֹת אֲנִכִּי 'אֵלָיו', הִינֵנו אֶתְחִיל וַיַּעֲלֶה
 הַשֵּׁם הַנְּוִיה כְּסִדְרָן, וְאֵז י'שְׁמָחוּ הַשְּׂמִים וַתִּגַּל
 הַ'אֵרֶץ:



וַיִּצְחָק בָּא מְבוֹא בָּאָר לְחֵי רֵאִי (כד טב)

אהל ישׁכר

רבי ישׁכר דב מנואלב'נאו' זיע"א

על ידי שׁידוע האדם תמיד שהוא רק בהתחלת
 העבודה לא יתיאש

הוֹרָה לָנו רַבְּנֵנוּ רַבֵּי אֱלִימֶלֶךְ מְלִיזִנְסֵק זִי"ע
 עַל הַכְּתוּב 'פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צְדָקָה'
 (תהלים), כִּי הַצְּדִיק סוֹבֵר בְּדַעְתּוֹ שֶׁעֲדִין הוּא
 עוֹמֵד לִיד הַפֶּתַח וְלֹא הִתְחִיל לְכָל בְּעִבוּדַת ה'
 (נועם אלימלך - ליקוטי שושנה).

לִיִּצְחָק, לֹא נִסְבֵּף בְּהֵאִי וְיוֹגָא קְדִישָׁא שׁוּם
 וְיוֹג אַחַר כְּבִשְׂאָר בְּנֵי אָדָם):



וּמַגְדֵּנַת נִתָּן לְאַחִיהָ וּלְאִמָּהּ (וּמַגְדֵּנֹת - לְשׁוֹן מַגְדִּים,
 שֶׁהֵבִיא עִמּוֹ מִיְּנֵי פְרוֹת שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, רש"י) (כד נג)

לב שמחה

רבי שמחה בונם מגור זיע"א

היאך תמר לאליעזר להוציא פרות ארץ ישראל
 לחוץ לארץ

דקדק כְּבוֹד קִדְשָׁת אֲבִי אֲדוּנֵי מוֹרֵי ז"ל,
 הָרִי אֶסוּר הַהוֹצִיא פְרוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל
 לְחוּץ לְאֶרֶץ, וְהֵאִיף הֵבִיא עִמּוֹ מַגְדֵּנֹת לְתַן
 לָהֶם. וְתִרְצֵן, שְׁאֲלִיעֶזֶר לָקַח עִמּוֹ פְרוֹת לוֹ
 וְלֹאנְשׂוֹי שִׁיחֵיהָ לָהֶם לְדִרְךָ שֶׁל שְׁמוּנָה זְמִים,
 רַק שְׁפִינֵן שֶׁקִּפְצָה לוֹ הָאֶרֶץ וּבָאוּתוֹ יוֹם שִׁצָּא
 בָּא לְחוּץ כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ ז"ל, לְכֵן נִשְׁאָרוּ לוֹ
 הַפְרוֹת, עַל כֵּן וּמַגְדֵּנַת נִתָּן, כִּי לְזֶרֶק הַפְרוֹת
 בּוֹדֵאֵי אֶסוּר.

ובאמת לְשׁוֹן חו"ל (כ"ר ס טו) 'שֶׁקִּפְצָה לוֹ
 הָאֶרֶץ' יֵשׁ לְבָאָר שֶׁהָאֶרֶץ עֲצָמָה
 הִלְכָה עִמּוֹ וְהִיכֵן שֶׁהִלֵּךְ הָיָה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אִם
 כֵּן אֵין בְּזֵה הָאֶסוּר הַהוֹצִיא.

עוד אֲפֹשֶׁר כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ ז"ל (כ"ב קנח:) אֲוִירָא
 דְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מְחֻפִּים, כְּמוֹ כֵן פְרוֹת אֶרֶץ
 יִשְׂרָאֵל מְחֻפִּימִין, לְכֵן נִתָּן לָהֶם הַמַּגְדֵּנֹת
 שֶׁיְחֻפִּימוּ וְיִסְפִּימוּ לְשַׁלַּח אֶת רַבֵּקָה, וּלְזֵה מִתֵּר.
עוד יֵשׁ לְבָאָר הַעֲנִין שְׁנֵתָן לָהֶם הַמַּגְדֵּנֹת,
 פְרוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אוֹלֵי עַל דִּרְךָ שֶׁאָמַר
 מֹשֶׁה רַבְּנֵנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם לְמַרְגְּלִים וְהִתְחַזְּקֶתֶם
 וְלִקְחֶתֶם מִפְּרֵי הָאֶרֶץ וְגו'" (במדבר יג ט), לְהִרְאוֹת
 שְׁבָחָה שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ כֵן פֶּאֶן נִתָּן לָהֶם
 הַמַּגְדֵּנֹת לְהִרְאוֹת לָהֶם שְׁבַח הָאֶרֶץ כְּדֵי שֶׁרַבֵּקָה
 תִּרְצָה לְבוֹא (אמריס):



ויסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה (כה א)

בית אהרן

רבי אהרן מסורלין זיע"א

בכל יום יוסיף באמונה שהשם יתברך מחיה תמיד העולמות | כפי הזהירות שלא לשקע בתאוות גשמיות כך זוכה שהתורה והמצוות יהיו לשמה

פתח וְאָמַר: וַיִּסַּף אַבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וַיִּשְׁמֶהָ קַטוּרָה, עִם הַשֵּׁם הַקָּשִׁיר אוֹתָהּ אֵלָיו.

וַיִּקַּח אִשָּׁה רָצָה לוֹמַר אִשָּׁה יִרְאֵת ה', כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר 'כִּי יִרְא אֱלֹקִים אֶתְהוּ' (בראשית כב יב), שְׁנִכְלַל בְּשֵׁנֵי הַמִּדּוֹת כִּיְדוּעַ.

התורה אֵינָה חֵס וְשְׁלוֹם סְפוּרֵי מַעֲשֵׂיֹת שְׁעָבְרוּ, רַק הַתּוֹרָה הִיא שְׁלֵמָה לְעוֹלָם נִצְחֵיית וַיִּשְׁנֶה בְּכָל אֶדָם, וּבְכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה תִּלְמַד לְאֶדָם כִּי הַבוֹרָא מְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם בְּרִיאַת הָעוֹלָם.

מה שֶׁהַחֲדוּשׁ הוּא בְּעוֹלְמוֹת הָעֲלִיּוֹנִים אָנוּ צָרִיכִין לְהֶאֱמִין וְאִין אָנוּ יוֹדְעִים מְזֵה, רַק זֹאת אָנוּ יוֹדְעִים שְׁבִלֵי חַיִּית הַבוֹרָא אֵי אֶפְשָׁר לְהַתְקִים שׁוּם דְּבָר שְׁבַעֲוֹלָם אֶפְלוּ רַגַע כְּמִימְרָא וְכָל דְּבָר צָרִיף לְחַיִּית הַבוֹרָא תְּמִיד, וְאֵי אֶפְשָׁר לְפַסֵּק חֵס וְשְׁלוֹם מַחִייתוֹ אֶפְלוּ רַגַע. נִמְצָא הַבוֹרָא יִתְבָּרַף מוֹסִיף תְּמִיד וּמַחְדֵּשׁ תְּמִיד חַיִּית לְעוֹלָם, וְזֵהוּ הוֹסְפָה, כֵּן צָרִיף הָאֶדָם לְהוֹסִיף תְּמִיד בְּהַחִיית שְׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

וישמה קטורה. כְּמוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַש"י שְׁנֵי הַפְּרוּשִׁים, אֶחָד 'שֶׁקְשָׁרָה פִּתְחָה', הֵינּוּ שְׁצָרִיף לְרֵאוֹת בְּכָל הַמַּעֲשִׂים שִׁיְהִיָּה קָשׁוּר וְחַתוּם מִן הַחִיצוֹנִים שְׁלֵא יִגְשׁוּ, וְלֹא מִבְּעֵי כְּשַׁעוּשָׁה דְּבָרִים גְּשָׁמִיִּים שֶׁהוּא כְּלוּ חִיצוֹנִי, בְּוֹדָאֵי צָרִיף לְרֵאוֹת שְׁלֵא יְהִי חֵס וְשְׁלוֹם מְשַׁקַּע כְּלוּ בְּזָה הַתְּאֵה אוֹ כִּיּוֹצֵא בָּהּ, אֲלֵא אֶפְלוּ כְּשַׁעוּשָׁה דְּבָר ה' שֶׁהוּא דְּבָר רִוְחָנִי, גַּם בְּזָה צָרִיף שִׁיְהִיָּה נִשְׁמַר מִהַחִיצוֹנִים שִׁיְהִיָּה בְּלִי פְּנִיָּה וּמַחְשָׁבָה וְזֵה וְטֵהוֹרָה מִפְּל דְּבָר חִיצוֹנִי כְּמוֹ שִׁיּוֹדְעִים.

וְזֵהוּ מְרָמֵז כָּאֵן בְּפִסּוּק וַיִּצְחַק כֹּא מְכוּא, כְּאֵלוּ רַק עֲכָשׁוּ כֹּא אֵל הַקָּדוֹשׁ וְאֵלוּ עַד עֵתָה לֹא עָשָׂה מְאוּמָה. וְכָל כֵּף לְמָה, כְּדֵי שְׁאֵם חֲלִילָה לֹא יִזְכֶּה לְעֲשׂוֹת אֶת הַמְצִיָּה בְּשְׁלֵמוֹת לֹא תִפְּל עֲלָיו רוּחוֹ, כִּינֵן שְׁזוּהֵי עֲבוּדָתוֹ הִרְאוּשׁוּנָה וּבִידוֹ עוֹד לְשַׁפֵּר מַעֲשָׂיו, אֲךָ אִם יַעֲלֶה בְּדַעְתּוֹ כִּי הֵנוּ מְאֻנְשֵׁי הַמַּעֲלָה עֲלוּל הוּא לְכֹא לִידֵי יְאוּשׁ וְלִסְגָּת לְגַמְרֵי, וּמִשׁוּם כֵּף שׁוּמָה עַל כָּל אֶחָד לְדַעַת בְּנַפְשׁוֹ כִּי מְקוּמוֹ עֲדִין בְּפִתַח וְעֲלָיו לְהִתְעַלּוֹת כְּרֵאוּי:



ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב וישא עיניו וירא והנה גמלים באים (כד סג)

שמועת יצחק

רבי יצחק מנורקא זיע"א

למוד זכות וחזק ליושבי הכפרים שזוכים לגמל חסדים עם העוברים ושבים

ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב וירא והנה גמלים באים. יִרְצָה עַל דֶּרֶךְ הַרְמֵז, כִּי יִצְחָק יִצָּא לְדַבֵּר מְאוּתָן יוֹשְׁבֵי הַכְּפָרִים אֲשֶׁר הֵם אֲנָשֵׁי שְׂדֵה, שֶׁהֵם תּוֹהִים וּמַעֲרָבִים בְּזָה. דְּלָמָּה עָשָׂה ה' כִּכֵּה לְחַיִּית פְּרִנְסַתָּם וְיִקָּא בְּשְׂדֵה לֹא בְּעִיר, שְׂאֵז הֵיוּ עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּבַתְּפִלָּה יוֹתֵר.

אבל וישא עיניו וירא, הֵינּוּ כְּאֲשֶׁר נִשָּׂא עֵינָיו וְרָאָה וְהֵנָּה גְּמָלִים בָּאִים, כִּי שִׁיְרָא מְכַנֶּה בְּשֵׁם גְּמָלִים, וְהֵינּוּ שְׁאֵם לֹא הֵיוּ יוֹשְׁבִים בְּכְפָרִים לֹא הִנֵּה לְהַשְׁרִיתוֹת מֵה לְאֵכָל בְּעֶבְרָם שֵׁם.

נסח אַחַר: וַיִּרְא וְהֵנָּה גְּמָלִים בָּאִים, שְׁלַמַּד זְכוּת עַל יִשְׂרָאֵל שְׁבָכָל הַמְּקוּמוֹת שְׁדָרִים בְּהַכְּפָרִים וּבַמְּקוּמוֹת נְדָחִים, מְקַיְמִים הַכְּנַסַּת אוֹרְחִים וּגְמִילוֹת חֲסָדִים:



אחר כך רוח עליון. וכשמוסיף עוד קדשה על קדשתו, יקנה נשמה עליונה. נמצא הכל תלוי בידי האדם להשיג מה שירצה:

מי שזכה לנשמה זוכה לכמה מעלות

וזהו שאמר כאן ויסף אברהם, הוא הצדיק שהוא אב רם, הוסיף קדשה על קדשתו, ועל ידיה זכה ויקח אשה שהיא נשמה, ושמה קטורה, פשמה בן היא, שנאה ונאים מעשיה פקטרת. וכיון שזכה וקנה נשמה קדושה, יולדת לו דברים של קדשה.

וזהו ותלד לו את זמנו, קרי בה לשון זמירות, ולשון 'זמיר עריצים' (ישעיה כה ה), דהינו, השתא שבאה נשמה קדושה לזה הצדיק נתוספו בו דברים עליונים, חשקו ורצונו כי אם לזמר לקונו, ולהכרית הקלפות הסוככים את השושנה. ואת יקשן, מקיש, דפק על בתי פנסיות ובתי מדרשות. ואת מנו, דבק בכל מדות טובות.

ואת מדרן קרי בה 'מדין', בחיריק המ"ם והדל"ת, כמו 'מארי מדין' שבזהר הקדוש (ח"ב ל"ד), הם היודעים דרך האמת, גם זה הצדיק, כשבאה לו הנשמה מלמדתו (סודות) [סודות] התורה. ואת ישבך ואת שוח, מלמדתו לעזב השיחה, משום דסיג לחכמה שתיקה (אבות פ"ג מ"ג). אי נמי, 'ישבך מוחל על עלבונו, שוח מלשון עננה.

יושב בישיבה באהבת חברים ומרבה חכמה

ויקשן ילד את שבא ואת דדן ובני דדן היו אשורם ולטושם ולאמים. כלומר, זה שמקיש ודופק על בתי פנסיות ובתי מדרשות, נמשך לו מזה את שבא, דהינו שמרבה ישיבה ובינה מרבה חכמה. ואת דדן, שנעשה דוד ואהוב עם בעלי הישיבה, דזהו העקר, כמו שכתוב בזהר הקדוש (ח"ב קצ"ג): דצריכים חברים של תורה להיות אוהבים זה לזה.

וזהו ובני דדן, דהינו כשיהיו בני הישיבה דודים ואוהבים זה לזה אז יהיו אשורם,

והא בהא תליא. כששומרים עצמן בדבר גשמי שלא להיות משקע בתאוות הגשמי ומדות רעות, אזי כשבא לעשות דברים השייכים לה' הוא טהור ואינו מתערב בו שום דבר חיצוני ופניה ומחשבה זרה ושאר דברים.

ופרוש השני 'שנאים מעשיה פקטרת', כי צריך להיות המעשים טובים נאים פקטורת, להתקשר מדרגה הנמוכה לרמה וזמן הרמה לנמוכה, כי גם הקטרת היו לכך כדי להרחיק כל החיצונים ולגרשם ולקשר כל המדות יחד שיהיו לריח ניחות, נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני.

ומי שיש לו בחינה זו שעושה כל מעשיו בשני אפני הקטרת, אזי ממילא נעשה הוספה, וזהו שאמר הכתוב ו'אני תמיד א'חל' (תהלים ע"א י"ד), ומה הדבר שאני מ'חל, ו'הוספתי על כל תהלותיך', זו היא תוחלתי. אנו קטני הערך אין לנו מה לדבר מן הוספה פי עדין לא התחלנו שום דבר, רק מי שהוא צדיק והוא טועם חיות ותענוג בתפלה אזי נתוסף אצלו בכל פעם:



ויסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה. ותלד לו את זמנו ואת יקשן ואת מנו ואת מדרן ואת 'שבך ואת שוח וגו' (כה א-ד)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

האדם זוכה ע"י מעשיו לנפש רוח ונשמה עליונים

אפשר לפרש הפסוקים האלה בדרך רמז, בהקדים מה שכתוב בזהר הקדוש (ח"ב ע"ד), דאדם אחר בואו לזה העולם, על ידי מעשיו הטובים ועסקו בתורה יכול לקנות נפש היותר עליונה, ובהשתדלותו אחר כך יוסף אמץ על אמץ וקדשה על קדשתו, יקנה

מחללי שבת

וּנְדָאָה לִי לְהִבְיָא סְמָךְ לְמָה שְׁשַׁמְעֵתִי מִכְבוֹד קִדְשֵׁת מוֹרֵי חַמֵּי הָרַב הַצַּדִּיק מוֹפֵת הַדּוֹר הַמְּפָרֶסֶס מְרֵן רַבֵּי יִשְׁעִיָּה מְקַעְרַעֲסֵטִיר צוֹק"ל, שָׂרְבוּ הַגָּאוֹן הַקְּדוֹשׁ מְלִיֶּסְקָא בְּעַל הַמַּחְבֵּר סֵפֶר אֶף פְּרִי תְּבוּאָהּ זַצְלַהּ"ה, הִיָּה מִדְּקָדֵק שְׁלֵא לְקַח לְעַצְמוֹ מְעוֹת שֶׁל מַחְלָלֵי שַׁבֵּת בְּפִרְהֶסְיָא.

וְכֵן הִיָּה נוֹהֵג אַחֲרָיו כְּבוֹד קִדְשֵׁת מוֹרֵי חַמֵּי הָרַב הַצַּדִּיק הַנַּ"ל, שֶׁהִיָּה מְלַקֵּט וּמְבַרֵּר אֵיזְהוּ מְעוֹת לְעַצְמוֹ וּלְבִיתוֹ, וּמְעוֹת מְאָנְשִׁים כְּאֵלוֹ הִיָּה נוֹתֵן לְעֲרֵלִים, לְמִשְׁלַח חוֹטְבֵי עֲצִים וְשׂוֹאֲבֵי מַיִם אוֹ לְהַפְּאֵטֵעֵק' וְכוּמָה, וְסָמָךְ לְזֶה הַדְּבָר מִהַרְשֵׁ"י הַנַּ"ל, הִרִי דְאֶבְרָהֵם אֲבִינוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם לֹא הִיָּה רוֹצֵה לִיהְנֹת מִהַמְתַּנּוֹת שֶׁקָּבַל מִפְּרַעֲה מְאֲבִימְלָךְ לְעַצְמוֹ וְנִתֵּן כֹּל זֶה לְבָנֵי הַפְּלַגְשִׁים.

הנהגה זו היא רק לצדיקים ובני עליה

וְהִנֵּה כֹּל זֶה רַק לְבָנֵי עֲלִיָּה צַדִּיקִים וְאֲנָשֵׁי מַעֲשֵׂה, אֲבָל רְאִיתִי בְּנֵי עֲלִיָּה וְהֵם מוֹעֲטִים וְלֹא כֹל אָדָם יוֹכֵל לַעֲשׂוֹת כֵּן לְהַחֲמִיר עַל עַצְמוֹ נִגְדַּ רְצוֹן כְּזֶה, וּבְפִרְט בַּחוּרִים עֲנִיִּים שְׁצָרִיכִין חֲזוּק לְלַמּוֹד תּוֹרָה לֹא צָרִיכִין לַעֲשׂוֹת חוּמְרָא זו.

ראיה מהפסוק 'בלעדי רק אשר אכלו הנערים'

וְכֵן מְצִינּוּ סְמָךְ בְּקִרְא בְּפִרְשֵׁת לָךְ שְׁאָמַר אֲבָרָהֵם אֲבִינוּ לְמַלְךְ סְדוּם 'אִם מַחוּט וְעַד שְׂרוּף נַעַל וְאִם אָקַח מִכֵּל אֲשֶׁר לָךְ' (בראשית י"ב) שְׁלֹא רָצָה לִיהְנֹת מִמְּעוֹת אֲנָשֵׁי סְדוּם הַרְעִים, מִכֵּל מְקוּם אֲמַר 'בְּלַעֲדֵי רַק אֲשֶׁר אֲכָלוּ הַנְּעָרִים וְכוּ' (פסוק כ"ד שם), הִרִי דְהוּא בְּעַצְמוֹ לֹא נִהְנֶה מִחֲמַת חוּמְרָא, אֲבָל לְנְעָרִים שְׁלוֹ הַתֵּר לִיהְנֹת מִמְּעוֹת סְדוּם, וְהִכִּי נִמֵּי בְּנִדָּן זֶה דְנְעָרִים הַלּוּמְדִים בִּישִׁיבָה בְּנֻדָּאֵי אֵין לְהַחֲמִיר לָהֶם.

דברי הרה"ק מקומארנא זיע"א

שׁוֹב מְצָאֵתִי בְּחַמְשִׁים שֶׁל הַגָּאוֹן הַקְּדוֹשׁ מְקַאמְאָרְנָא זַצְלַהּ"ה בְּפִרְשֵׁת תְּצַא בְּאוֹצֵר הַחַיִּים בְּד"ה מְשַׁרְשֵׁי הַמְּצָנוֹת אֲשֶׁת יַפֵּת

דְּהִינּוּ מְאֲשָׁרִים, דְּזִהוּ דְרָךְ הַיִּשְׁרָה. וְלִטּוּשֵׁם, דְּהִינּוּ יִהְיוּ מְחַדְדִים וּמְפַלְפְּלִים הַרְבֵּה, כְּמוֹ שְׁנַאָמַר (משלי כ"ז) 'בְּרָזָל בְּכַוֵּן יַחַד'. וְלֹאמִים לְשׁוֹן מְלָכוֹת, דְּכִינּוֹן שְׁכַל לְמוֹדֵם לְשֵׁם שְׁמַיִם יִגִּיעוּ לְמִדְרַגַּת מְלָכִים בַּתּוֹרָה, כְּמוֹ שְׁנַאָמַר (משלי ח טו) 'בִּי מְלָכִים יִמְלְכוּ'.

העוסק בתורת הסוד צריך להרבות בקדשה

וּבְנֵי מִדְּוֵן עֵיפָה וְעַפְרָה וְחַנְדָּה וְאֲבִידַעַה כֹּל אֵלֶּה בְּנֵי קִטּוּרָה. וּבְנֵי מִדְּוֵן, הֵם בְּעַלֵּי הַסּוּד כְּמוֹ שֶׁפְּתַבְּנוּ לְעֵיל (פסוקים א-ב), נִמְשָׁךְ לָהֶם עֵיפָה וְעַפְרָה וְחַנְדָּה, בָּא לְרַמֵּז דְּהַבְּאִים בְּסוּד ה' צָרִיכִים לְהוֹסִיף קִדְשָׁה עַל קִדְשָׁה וְעִנְיָה עַל עִנְיָה וּמְצָנָה עַל מְצָנָה. וְזֶהוּ עֵיפָה, מְלִשׁוֹן כְּפָל, כְּמוֹ עוֹפִינְיָהוּ דְאֵיתָא בְּגִמְרָא (כתובות ז"ז). וְעַפְרָה מְלִשׁוֹן עִנְיָה, מְשִׁים עַצְמוֹ כְּעַפְרָה. וְחַנְדָּה מְחַנְדָּה בְּמְצָנוֹת. כְּלוּמַר, הַעֲנִיָּה וְהַמְּצָנוֹת שֶׁהִיוּ בוֹ, עֲכָשׁוּ דְכָא בְּסוּד ה' כְּפַל אוֹתָם.

וְאֲבִידַעַה, אוֹתִית 'וְד' אֲבִי"ע', דְּהִינּוּ אַרְבַּע עוֹלָמוֹת, אֲצִילוֹת בְּרִיאָה יְצִירָה עֲשִׂיָּה, דְּהַבָּא בְּסוּד ה' צָרִיךְ לִידַע סוּד אַרְבַּע עוֹלָמוֹת, וּבְזֶה וְאֲלַדַּעַה, קָרִי בַּהּ יְאֵל דְּעָה', כְּלוּמַר בְּזֶה יְבוֹא לִידַע אֵת ה' בְּפִרְט כְּרֹאזֵי. כֹּל אֵלֶּה בְּנֵי קִטּוּרָה, כְּלוּמַר כֹּל אֵלֶּה הַמְּדוּת נוֹלְדוּ מִן הַנְּשֻׁמָּה הַבָּאָה אֵלָיו שֶׁהִיא קִטּוּרָה:



ולבני הפילגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנת וישלחם מעל יצחק בנו בעודנו חי קדמה אל ארץ קדם (הכר אחר, מה שנתן לו על אודות שרה ושאר מתנות שנתנו לו, הכל נתן להם, שלא רצה ליהנות מהם, רש"י) (כה ו')

חתן ישעיה

רבי ישראל אברהם אלטר לאנדא אב"ד עֵדֶעֶלִין זִיע"א (חתן הרה"ק רבי ישעיה מְקַעְרַעֲסֵטִיר זִיע"א) סָמָךְ לְמַנְהֵג הַרְה"ק מְלִיֶּסְקָא וְרַבֵּי יִשְׁעִיָּה מְקַעְרַעֲסֵטִיר זִיע"א שְׁלֵא לִיהְנֹת מִכְּסָף שֶׁל

מחצות ואילך – ובימים טובים, ומה גם בעצרת, כי זה נסיתי פעמים רבות ומצאתי יום הצלחה הרף פלא, וביומי סכות פי שם יש הצלחה גדולה, ושעות אלה הנזכרות הן מנסות אצלי, ודרך נסיון אני מדבר (ח"ג פ"א):



אמרי נעם

רבי מאיר מדז'יקוב זיע"א

בערב שבת לעת המנחה נפרדים החיצונים מהקדושה | הרמז בפסוק 'ויברך הגמלים וגו' לעת ערב לעת צאת השאבת'

ויברך הגמלים כו' לעת ערב לעת צאת השאבת (בראשית כד יא). איתא במדרש רבה (כ"ד נט יב): אמר רב הונא בשעה שאדם הולך לקח אשה ושמע קול פלבים מנבחים הוא מצית מה אינון אמרין, לעת ערב לעת צאת השאבת, עד כאן לשונו. ומדרש זה פליאה הוא מאד.

ונראה לפי דברי הזהר (ח"א קכז): אשר לעת ערב דא ערב שבת, ואז בא אותו העבד ליחד הזיווגים, כי אז זמן היחוד כמו שאומרין 'באו ונצא לקראת פלה', והיא עת מנחה של ערב שבת, ואז יש מפלה לסטרא אחרא, פי גופלים בנוקבא דתהומא רבה ויתפרדו כל פועלי און, ואז הפלבים מנבחים וצוועקים על הפרדם מהקדושה בלי שום אחיזה בהיחוד הקדוש.

וזהו בשעה שאדם הולך לקח אשה רומז על זמן היחוד בשבת, אז שומע פלבים מנבחים לעת ערב של מנחה. ולזה הרמז מנחה במלואו כזה מ"ם נו"ן ח"ית ה"י עולה פלבי"ם עז"ש נפ"ש, פי בכל יום מימות החל כד מט"א שעמא דמנחה וינטו צללי ערב אז הפלבים מתגברין ומשוטטין בעולם, אבל לא כן עת מנחה של ערב שבת אז הם מנבחים על צרת נפשם והפרדם מהקדושה (פרשת חיי שרה):

תאר וכו', באמצע הדבור כתב, וזה לשונו: אבל לא מכרנה בכסף, שלא לקח מרשעים אלו כסף, וכן ראיתי אצל צדיקים אמתיים שהיו רשעים גמורים נותנין להם מעות והיו משליכים את המעות לבית הכסא, והוא מטעם זה, אבל רשעים שאין מכיר כלל אין מזיק כלל, ע"ן שם.

דברי רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א

וגם מצאתי בספר אגרא דכלה בפרשת שופטים בפסוק פי הגוים האלה וכו', וזה לשונו: והנה לפי זה יהיה אסור לקבל מומן מכל אדם וכו', ואף על פי כן ידוע מאנשי מעשה רבותינו הקדושים בעלי רוח הקדש, באשר בא לידם איזהו מומן מאנשים בלתי הגונים לא רצו ליהנות מזה בכדי שלא יקנו קנגן בנפשם מלח הפעל שבקרב המומן.

וכבר היה לי פתחון פה לפני רבותינו בנדן זה, ואמרו לי שפעל כל פנים במומן כזה בבא לידי האדם, יראה האיש המקבל שיבוא לידי איש אשר לא מבני עמנו הוא, ומצאתי סוף לזה מענין יעקב שהשתדל במקלות וכו' וישאם פעין פרי ונתנם לעשו וכו', עד כאן לשונו, ע"ן שם, הרי לך כדברי מורי חמי הרב הצדיק וצללה"ה וכמו שכתבתי לעיל:



שבת קדש • סגלת ערב שבת

אור נערב

רבי משה קורדיבירו זיע"א

סגלת הצלחה בלמוד הסוד בערב שבת מחצות ואילך

הזמנים היותר מוכנים להשפיל בעמק, הן בלילות ארפות מחצות ואילך, או ביומא דשבתא דיומא גרים – וכן בערב שבת



מחשף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

אליעזר רמז על זכות תפלת המנחה של ערב שבת וסעודת ליל שבת שתקנם יצחק

ויברך הנמלים מחוץ לעיר אל באר המים

לעת ערב לעת צאת השאבת (כד יא). אפשר לרמז, דהנה שלש סעודות של השבת, הראשונה היא כנגד יצחק אבינו עליו השלום, והשנייה של שחרית כנגד אברהם אבינו עליו השלום, והשלישית של מנחה היא כנגד יעקב אבינו עליו השלום.

והנה אליעזר היה יודע כל זה, כמו שנאמר 'וכל טוב אדניו בידו', ואין טוב אלא תורה. והנה יצחק אבינו עליו השלום תקן תפלת המנחה, וזמן תפלת המנחה הוא זמן תפלת קבלת השבת. ועשה כל זה אליעזר בכונה, שאמר זכות המנחה שתקן יצחק וזכות קבלת שבת שהלילה היא כנגדו יעמדו יחדו עתה.

והנה אל באר המים לעת ערב ראשי תבות גימטריא המנחה, לעת צאת השאבת' אותיות ה"א שב"ת, והפונה לעת צאת שבת לבוא, דהינו תחלת ביאתו שהוא זמן תפלת מנחה של ערב שבת. ומה שכתבנו ה"א שבת, משום דליל שבת הוא כנגד הנוקבא שהיא ה"א אחרונה שבשם, לפיכך נרמזה פאן. וכל זה עשה אליעזר בכונה מכונת:



יודאים בשדה

רבי ראובן מרארנובצה זיע"א

במנחה של ערב שבת מתעלים התפלות והניצוצות מכל השבוע

הנה נודע כי בימי החל כל פונתנו בתורה ותפלה ומצות להעלות ניצוצים, ובמנחה

של ערב שבת עולים כל התפלות וכל הניצוצים, על זה תקנו לומר מזמור הודו כו', 'אמרו גאולי ה' – הם הניצוצים – אשר גאלם מיד צר', כמו שאיתא בעל שם טוב ו"ל.

והנה אם האדם מתפלל בכונת הלב בימות החל, ואז כשעולים הניצוצים בערב שבת בא לו הארה גדולה מקדשת שבת, מה שאין פן אם לא העלה ניצוצים בימות החל אין לו הארה יתרה בשבת.

וזהו שאיתא 'מי ששרח בערב שבת' (ע"ז ג), כי בערב שבת יכול לתקן כל ימות השבוע, 'יאכל בשבת' – יש לו תענוג ותוספות הארה וקדושה בשבת, והבן. וזהו שנאמר (שמות לה ב) 'ששת ימים תעשה מלאכה' להעלות ניצוצים והוא מלאכה כבדה, ואחר כך 'ויביום השביעי יהיה לכם קדש', רצה לומר קדשת שבת, והבן (פרשת ויקהל):



המתקת הדינים בשבת

דגל מחנה יהודה

רבי נחום מבורשטיין זיע"א

עקר המתקת הדינים בשבת קדש

כתיב 'ויצא יצחק לשוח בשדה' (בראשית כד ג), כי 'יצחק' הוא מרמז על דין ופחד יצחק, 'לשוח' – באיזה כח יכול לשוח ולהטות הדינים ממדת אלקים, 'בשדה' – הוא ביום שבת קדש, כי בשבת קדש יכול להמתיק הדינים, וזהו 'בשדה' נוטריקון ביום שבת 'דינים המתיק'.

ואיתא בנעם אלימלך (משפטים ד"ה אלהים לא תקלל) שצריכין להמתיק הדינים מעט מעט, כדי שלא להתגרה עמהם, וזהו 'אלקים לא תקלל' (שמות כב כז) רצה לומר הדינים לא תקלל. עד כאן דברי קדשו.

רִאשֵׁי תְבוֹת מִשָּׁה, כִּי כְּתִיב 'יִשְׁמַח מִשָּׁה
בְּמִתְנַת חֻלְקוֹ' (פּתַח דְּבוֹר):



דְּבָרֵי שְׁלוֹם

רַבֵּי שְׁלוֹם מִקוּדִינׁוּב זִיע״א

׳דַּק שִׁבְתוֹ יִתֵּן וְרַפָּא יִרְפָּא׳ – עַל יְדֵי שְׁבִיתת
הַשְּׁבֵת יִתְרַפָּא

רַק שִׁבְתוֹ יִתֵּן וְרַפָּא יִרְפָּא (שְׁמוֹת כֹּא יט.). שְׁמַעְתִּי
מֵאֲבָא מֵאֲרִי אִישׁ אֱלֹהִים קְדוֹשׁ יֹאמֵר לוֹ
מוֹרְנוּ הֶרֶב בְּרוּךְ מְרַדְּכֵי נ״ע: ׳דַּק שִׁבְתוֹ יִתֵּן׳
– קָרִי בֵּיה שִׁבְתוֹ יִתֵּן, כְּלוֹמַר שִׁישְׁבַת שְׁבֵת
אֶחָד כְּרֵאוּי, אֲזִי ׳וְרַפָּא יִרְפָּא׳ – יִרְפָּאוּ הַשֵּׁם
יִתְבָּרַךְ אֶת הַגּוֹף וְאֶת הַנֶּפֶשׁ מִכָּל פְּחִלּוּאֵיהָ
וּמְכֹאֲבֵיהָ. וְדַבְרֵי פִי חֶכֶם חֵן וּשְׁפָתַיִם יִשָּׁק
(פֵּרֶשֶׁת מִשְׁפָּטִים):



אֲבֵנֵי נֹד

רַבֵּי אֲבָרְהָם מִסוּבֹבֵטְשׁוּב זִיע״א

עַל יְדֵי הַתְּאֲפָקוֹת מֵהַצַּעַר בְּשִׁבְת יִתְרַפָּא

יְכוּלָהּ הִיא שְׁתֵּרְחַם (שְׁבֵת יב.). הִנֵּה אָמְרוּ ז״ל
(מְכִילֵתֹא יִתְרוֹ) שְׁבִשְׁבַת יִהְיֶה כְּאֵלוֹ כָּל
מְלֹאכֶתְךָ עֲשׂוּיָה שְׁלֹא תִהְרַהֵר אַחֲרֵי מְלֹאכָה,
מִדָּה זֹאת נִוְהַגְתָּ בְּכָל עֲנִינֵי הָאָדָם, וְאֶפִּילוֹ מִי שִׁישׁ
לוֹ חוֹלָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, אִם אֶפְשָׁר
לוֹ לְהִתְאַפֵּק שְׁלֹא יִצְטַעַר וְיִהְרַהֵר בְּעִגְמַת נֶפֶשׁוֹ,
כְּוֹדָא יִתְרַפָּא כְּאֲמָרֵם ז״ל יְכוּלָהּ הִיא שְׁתֵּרְחַם:



מֵאֲכִילֵי שְׁבֵת

תּוֹרַת אוֹר

רַבֵּי שְׁנִיאוֹר זֶלְמָן מְלִיאָדִי זִיע״א

עֲנִין הַכְּרוּר הַנֶּעֱשֶׂה עַל יְדֵי הָאֲכִילָה בְּיָמוֹת
הַחוּל

הִנֵּה מְלוֹי ה' הִיא בְּה' אַחֲרֵת, וְהִיא בְּחִינַת
כְּפִילָא, כְּפִילָא מְעֻנָּה מְעֻנָּה מְעֻנָּה מְעֻנָּה מְעֻנָּה

וְזָהוּ שְׁנֵאָמַר 'לֹא תוּכַל כְּלַתֵּם מֵהָר פֶּן תִּרְבֶּה
עֲלֶיךָ חַיֵּת הַשָּׂדֶה' (דְּבָרִים ז כב), עַל כֵּן
צָרִיךְ לְהִמָּתִיק מֵעֵט מֵעֵט, וְעַקֵּר הַמִּתְקָה הוּא
בְּיוֹם שְׁבֵת, וְזָהוּ 'פֶּן תִּרְבֶּה עֲלֶיךָ חַיֵּת הַשָּׂדֶה',
וּמִתִּי יִתְרַבֶּה עֲלֶיךָ כַּח וְחַיֵּוֹת דְּקִדְשָׁה שֶׁיְכוּל
לְהִמָּתִיק מֵעֲלֶיךָ אֶת חַיֵּת הַשָּׂדֶה, הוּא בְּכַח
חַיֵּוֹת שֶׁל שְׁבֵת קִדְשׁ.

כִּי בְּשִׁבְת תִּרְבֶּה עֲלֶיךָ כַּח לְהִמָּתִיקֵם בְּעֵזֶר
הַוְיָ"ה בְּרוּךְ הוּא, כִּי הַוְיָ"ה עִם שְׁבִית
בְּמִסְפַּר הַשָּׁוֶה וּבְמִסְפַּר כְּטוּן עוֹלָה 'תִּרְבֶּה עֲלֶיךָ',
שָׂאזוּ יִרְבֶּה עֲלֶיךָ חַיֵּת הַשָּׂדֶה מִשָּׂדֶה חֻקַּל
תְּפוּחֵינ קְדִישִׁין, וְאִזוֹ 'הַשָּׂדֶה' נִטְרִיקוֹן שְׁבֵת
הַיּוֹם דְּיָנִיִּים הַמִּתְקָה:



רְפוּאָה בְּכַח הַשְּׁבֵת

אוֹר לְשָׁמַיִם

רַבֵּי מֵאִיר מֵאֲפֹטָא זִיע״א

'שְׁבֵת הִיא מְלֻזְעוּק' – הַשְּׁבֵת מְרַגֵּשָׁה אֶת
הַסְּרוּגוֹת הָאָדָם כְּמוֹ בֶן זֹוג וּמְבַקֶּשֶׁת עֲלֵיו
רַחֲמִים

וּבְזָה פִּרְשָׁנוּ הַגְּמָרָא (שְׁבֵת יב.) שְׁבֵת הוּא
מְלֻזְעוּק וְרְפוּאָה קְרוּבָה לְבוֹא, וַיְבֹאֵר
עַל פִּי מַה דְּאִיתָא (ב״ר יא ח) שְׁטַעֲנָה שְׁבֵת לְפָנֵי
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְכָלֵם נִתְתָּה בֶּן זֹוג וְכוּ',
וְהַשִּׁיבָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה
בֶּן זֹוגָךְ, נִמְצָא שְׁכִנְסַת יִשְׂרָאֵל הוּא בֶּן זֹוג
שֶׁל שְׁבֵת קִדְשׁ, וַיְדוּעַ שְׁבִנֵי גִילוֹ שֶׁל אָדָם
מְרַגֵּשׁ תַּכְּף הַצַּעַר שֶׁל בֶּן גִּילוֹ וּבְחִסְרוֹנוֹ.

נִמְצָא כְּאֶשֶׁר יִחְסַר חַס וְשְׁלוֹם דְּבַר לְאִישׁ
הַיִּשְׂרָאֵלִי נִרְגַּשׁ תַּכְּף הַחִסְרוֹן לְשִׁבְת
קִדְשׁ רוּמֵז לְשִׁכְיֵנָה הַקְּדוּשָׁה, וְהִיא עוֹמֵד (1)
וּמְבַקֶּשֶׁת רַחֲמִים. וְזֶה 'שְׁבֵת הוּא מְלֻזְעֵק', שְׂאִין
מֵהַצַּרְךָ לְאָדָם לְזַעַק, כִּי כְּבִר הַשִּׁכְיֵנָה הַקְּדוּשָׁה
מְבַקֶּשֶׁת רַחֲמִים שְׁיִמְלֹא הַחִסְרוֹן, וְרְפוּאָה
קְרוּבָה לְבוֹא. וְלָזָה כְּתִיב שְׁבֵת הִיא מְלֻזְעוּק

שבת קדש • סגלת ערב שבת

והב' הוא 'יבטן רשעים תחסר'. 'לשבע נפשו' הוא חיות הנפש הבאה מלמעלה, 'יבטן רשעים כו' הינו פי רשעים הם החיצונים ועל ידי האכילה מבררים מהם 'חיל בלע ויקאנו' (איוב כ טו).

כי בכל מאכל יש תאנה שהוא שרש הקלפה, ועל ידי שנקלל בגוף האדם ונעשה ממנו דם הנשלח ללב ומח מתהפף לטוב בקרשה על ידי חזוק הלב ומח בעבודת ה', ועל ידי זה לוקח ממנו החיות שבוה לעמת זה, וזהו 'יבטן רשעים תחסר' שגוסר החיות שבלעו, 'ומבטנו יורישנו א-ל' (איוב שם).

והנה האכילה שפחול שהיא בבחינת ברור הוא להיות 'יבטן רשעים תחסר'. אכל האכילה שבשבת היא המשכה מלמעלה לשבע נפשו מחמת המאכל כמו שהוא בשרשו למעלה קודם שנפל בשבירת הפלים שאין בו ברור.

וכמו שאמרו בזהר פ'רש שבחכם לא קאמר, שמה שנעשה מלמטה למעלה על ידי ברור כמו בימות החול יש בו פ'רש שהוא פסלת, שהמבחר שולח ללב ולמח והפסלת יורד למטה בקרבים ובני מעים כו', וזהו הברור.

אכל בשבת שהוא נעשה מלמעלה למטה אין בו פסלת כלל, כי הפסלת הוא מעץ הדעת טוב ורע, ולמטה נעשה טוב ורע בכל הבחינות על ידי אכילת אדם הראשון מעץ הדעת טוב ורע, וגם בכל אדם יש תערכת טוב ורע כו', רק שאינו שוה בכל נפש יש שטוב שלו מרבה כו' וכן יש שטוב שלו הוא בבחינה זו כו'. אכל בשבת אז תתענג על ה' למעלה מעץ הדעת ולא יגורף רע כלל.

רק ביום טוב כתיב 'פ'רש חגיכם', לפי שביום טוב יש בו קצת ברור שהרי התרה בו מלאכת אכל נפש כפאפיה ובשול כו', ואינו

שהיא ה' אחרונה דשם ב"ן כו'. והענין יובן בהקדים להבין ענין האכילה, כי הנה עקר האכילה להיות פי מן המאכל נעשה חלב ודם, והדם הוא הנפש וחיות האדם שמקבל הפכד הדם מן המאכל ושולח ללב ולמח התלת שליטין אינון בעלמא פכדא ולבא ומחא כו'.

ועל ידי זה מתעלה המאכל שנעשה ממנו לב ומח האדם ועל ידי זה מתחזק לבו ומחו בעבודת ה' שבלבו בהתלהבות כרשפי אש שנעשה בכח האכילה, שבלא אכילה היה מתחלש כו'. וגם מחו נעשה חזק להתבונן בגדלת ה' כו'. וזהו ענין ברור, שמן המאכל נעשה אדם.

בשבת האכילה בבחינה יותר גבוהה

אך כל זה הוא בימות החול. אכל בשבת ברור אטור, אלא האכילה היא יותר עליונה בבחינת המשכה מלמעלה וקראת לשבת ענג. אז תתענג על הו"ה. כי הנה כתיב 'אחור וקדם צרתני' (תהלים קלט ה), אחור למעשה בראשית כו', שהמאכל כמו שהוא למטה בירידתו בשבירת הפלים הנה האדם הוא בבחינת קדם, שהמאכל הוא מתברר על ידי האדם, אכל בשרשו למעלה הוא מעולם התהו לפני מלך מלך לבני ישראל אלא שאחר כך וימלך וימת. וימת וימלך כו'.

אך מכל מקום נראה ששרשו יותר גבוה מהאדם, שהרי המאכל הוא המסיה את האדם. והאדם הוא מקבל החיות מן המאכל לפי שהוא בבחינת אחור למעשה בראשית כו'. ובשבת שהוא זמן עלית העולמות מתעלה המאכל כמו שהוא בשרשו ונמשך ממנו חיות להנפש מלמעלה למטה על ידי י"ב להמים כו'.

וזהו ענין צדיק אוכל לשבע נפשו, פי יש ב' אכילות, הא' הוא 'לשבע נפשו',

אך כל זה הוא שאנו מקבלים ההשפעה על ידי י"ב לחמים בזמן הזה, אבל לעתיד לבא יגלה לן טעמיה דבתריסר נהמי כו', ואזי לא יהיה בחינת כפילא כו', רק הה' עצמה שלמעלה יהיה לה גלוי למטה גם בן על ידי כי יגלה לן טעמיה כו'. וכמו שכתוב ב'יום ההוא יהיה כו' (זכריה יד ט):



ראש חדש כסלו

גנזי ישראל

רבי ישראל מטשורנוביל זיע"א

המגיד מטשורנוביל זיע"א שמע בעולם העליון ש"ח כסלו הוא יום סליחה וכפרה

העולם אומרים, כי בחנכה הוא הגמר, ומברכים בגמר טוב. ומספר בשם זקני הקדוש רבי מוטלי מטשערנוביל זצ"ל, אשר שמע בראש חודש כסלו רעש בעולם העליון, ונאמר לו שהוא יום סליחה וכפרה, כי יצן שחנכה הוא הגמר מתחילה ההארה כבר מתחלת החודש.

חנכה ופורים הם ימי סליחה, הטעם לכך

גם על פורים איתא (תיקוני תיקון כא נז): שהוא כיום הכפורים. והטעם ששני חגים האלו הם ימי סליחה, כי בדרך הטבע האדם נדון לפי מעשיו, אם הוא ראוי לסליחה או לא, אבל בשני חגים אלו, שנעשו אז נסים למעלה מן הטבע, וגם שלמעלה מן הטבע תעורר ביומו לעולם וישראל תעלו אז למעלה מן הטבע ושם הפל רחמים וחסדים, וממילא יתכפר הפל בין ראוי ובין איננו ראוי, והם אמת ימי סליחה וכפרה ולטהר העולמות במהרה בימנו אמן סלה:



אסור רק קצירה וזריעה וחישה כו', ולפי שהתרו קצת מלאכות באכל נפש יש בו ברור ושיף פסלת.

והתקון הוא למחדי למספני. כי שעת שמחה היא לשמח את הכל, וכמו שכתוב ו'ושמחת בחגך אמה וכלוי והגר כו' (דברים טו ד), לפי שהשמחה היא בחינת המתקת הדינין וצריך לשמח את כלם שיהיו כלם נכללים בבחינת שמחה. וכנודע ממי שהוא בשעת שמחה שאז רוצה שיהיו כלם שמחים, שבזה נמתק הדין מאחר שמשוה את כלם.

אבל מאן דלא יהיב למספני כו' אין הדין נמתק ונשאר הפרש, ולכן הענש הוא מדה כנגד מדה שנותנין לו הפרש כי הוא גרם שישאר פסלת הפרש בעבור שלא המתיק הדין. וזהו ביום טוב, אבל בשבת אף על גב דלא יהיב למספני אין ענשו רב כי בשבת אין פרש כלל לפי שהוא רק בחינת המשכה שלמעלה דלא יגורף רע כלל.

והנה המשכה זו היא בב' בחינות, כפילא וקלישא. פרוש קלישא היא המשכת יודיין וי"ן, שמיו"ד נעשה וי"ו, שהיו"ד עצמה נמשכה ונעשית וי"ו. כי לפי שהיו"ד הוא בחינת צמצום לכן יכול להיות מפנה המשכה בבחינת וי"ו מן היו"ד עצמה.

אבל הה' שהיא התפשטות ארף ורחב, ואין התפשטות ארף ורחב שלמעלה יכולה להתגלות למטה כמו שהוא למעלה בבחינת ארף ורחב עד אין קץ כו', אלא ההמשכה היא בבחינת ה' אחרת למטה, והיא בחינת המלוי של ה' דהינו כח הה' שהיה בהעלם למעלה. כי לעולם המלוי הוא מה שבהעלם, ומה שבהעלם למעלה יצא מההעלם אל הגלוי למטה. והינו בחינת כפילא שהיא בחינת מלוי ההי"ן פנודע מענין המכפלה.

חֲדָשׁ אֶלּוּל עַד יוֹם הַכַּפּוּרִים יֵשׁ אַרְבָּעִים יוֹם, וְהוּא בַּחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי, כְּאִשָּׁה הַיּוֹלְדָת לְשִׁבְעָה, וְיָמֵי שָׁלָל שָׁב אַז בַּתְּשׁוּבָה שְׁלָמָה, אֲזַי יֵשׁ מְהוֹשָׁעֵנָא רַבָּה עַד רֹאשׁ חֲדָשׁ כְּסֻלּוֹ אַרְבָּעִים יוֹם, וְהוּא יוֹם הַכַּפּוּרִים שֶׁבַּחֲדָשׁ הַתְּשִׁיעִי כְּאִשָּׁה יּוֹלְדָת לַתְּשָׁעָה חֲדָשִׁים (ח"ב עמ' ש"ט):

דְּרָשׁוֹת חֲתָם סוֹפֵר

רַבֵּי מֹשֶׁה סוֹפֵר זִיע"א

רֹאשׁ חֲדָשׁ כְּסֻלּוֹ כְּיוֹם הַכַּפּוּרִים

כְּתִיב בְּיַרְמְיָהוּ קְפִיטָל ל"ו: וַיְהִי בַּשָּׁנָה הַחֲמִישִׁית לַיהוֹיָקִים וְגו', בַּחֲדָשׁ הַתְּשִׁיעִי קָרְאוּ צוֹם, וְכָתַב שָׁם בְּסוּד מְשֻׁרִים בְּהִנָּהַת רִש"י, שֶׁהִיא יוֹם צוֹם כְּסֻלּוֹ, מִשּׁוּם דְּמַרְאֵשׁ

אוֹצְרוֹת גְּאוֹנֵי הַדּוֹרוֹת

שֶׁהֵם אַחֲיָכֶם, וַיְהִיָּה הַבְּכִי בְּשָׁבִיל כְּבוֹדְכֶם. הֲרֵי יֵשׁ חֲלוּק בֵּין הַסֵּפֶד לַבְּכִי, הַסֵּפֶד הוּא יְקָרָא דְמִיתָא, וּבְכִי הוּא יְקָרָא דְחַיֵּי, וְזֶה שְׁאָמַר 'אֵל תִּכְפוּ לְמַת', הַבְּכִי אֵינוֹ לְכוּד הַמַּת, רַק מִשּׁוּם יְקָרָא דְחַיֵּי כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר 'וְאַחֲיָכֶם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִכְפוּ, לֹא מִשּׁוּם שֶׁהֵם אַחֲיָהֶם.

וּלְפִי זֶה צְרִיף הַפְּתוּב לְהַפְּסִיק בֵּין הַסֵּפֶד לַבְּכִי בַּתְּכַת 'שְׁרָה' בְּאֲמִצָּע, שְׁאֵם הִיא אוֹמֵר לְסֵפֶד וּלְכּוֹת לְשְׁרָה הִיא מִשְׁמַע שֶׁהַבְּכִי וְהַסֵּפֶד מִשּׁוּם יְקָרָא דְשְׁרָה הוּא, וּבְאֲמַת הַבְּכִי אֵינוֹ עֹבְרָה כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר 'אֵל תִּכְפוּ לְמַת', לְזֶה אָמַר 'וַיָּבֵא אַבְרָהָם לְסֵפֶד לְשְׁרָה', וּלְכּוֹתָהּ זֹו הִיא מִשּׁוּם יְקָרָא דְחַיֵּי.

וַיָּבֵא אַבְרָהָם לְסֵפֶד לְשְׁרָה וּלְכּוֹתָהּ (כג ב)

אֲמָרֵי בְּנִימִין

רַבֵּי בְּנִימִין ב"ר מֵאִיר הַלְוִי מְבֹרָדִי זצ"ל

מִצּוֹת הַבְּכִי לְכוּד הַמַּת

וְקִשָּׁה לְמָה מִפְּסִיק בֵּין הַסֵּפֶד לַבְּכִי בַּתְּכַת 'לְשְׁרָה', הִנּוּה לְמִימַר וַיָּבֵא אַבְרָהָם לְסֵפֶד וּלְכּוֹת לְשְׁרָה. וְנִרְאֶה לְעֵנִיּוֹת דְּעַתִּי, הִנּוּה יְרְמְיָהוּ הַנְּבִיא ע"ה אָמַר (ירמיה כב י) 'אֵל תִּכְפוּ לְמַת', וְתִמְנָה שְׁהֲרִי מְצִינּוֹ בַּתּוֹרְתָנוּ הַקְּדוּשָׁה שְׁכּוֹ עַל מִיתַת צַדִּיקִים הַרְבֵּה פְּעָמִים, וְכֵן אָמְרוּ רַב"ל (מ"ק כז:) שְׁלֹשָׁה לַבְּכִי, וְאִיף אָמַר 'אֵל תִּכְפוּ לְמַת'.

וְנִרְאֶה לְעֵנִיּוֹת דְּעַתִּי, דְּהִנּוּה אָמְרוּ רַב"ל (סנהדרין

מ"ו:) אֵיבְעֵיָא לְהוּ הַסֵּפֶדָא יְקָרָא דְחַיֵּי

(כְּבוֹד הַקְּרוּבִים הַחַיִּים), אוֹ יְקָרָא דְמִיתָא (כְּבוֹד הַמַּתִּים), וּפְשׁוּט לְהוּ שְׁהוּא יְקָרָא דְמִיתָא, וְנִרְאֶה לִי זֶה שְׁאָמְרוּ רַב"ל (מ"ק כה.) 'חֲכָם שְׁמַת כְּבוֹדוֹ בְּהַסֵּפֶדוֹ' וְלֹא אָמְרוּ מִצּוֹה בְּהַסֵּפֶדוֹ, הֵינּוּ שֶׁהַסֵּפֶד הוּא כְּבוֹדוֹ וַיְקָרָא דְמִיתָא.

וְהִנּוּה מְצִאֲתִי רְאִיתִי בְּסֵפֶר צִידָה לְדָרְךָ עַל

רִש"י, הִנּוּה כְּתוּב בַּתּוֹרָה (ויקרא י ו)

שְׁאָמַר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ 'וְאַחֲיָכֶם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִכְפוּ אֶת הַשְּׁרָפָה', מִדְּכְתִיב 'אַחֲיָכֶם' וְלֹא אָמַר אַחֲיָהֶם שֶׁל הַמַּתִּים, מִשְׁמַע דְּהוּא יְקָרָא דְחַיֵּי

נְשִׂיא אֱלֹהִים אֲתָה כְּתוּכְנוּ בְּמִכְחַד קַבְרֵינוּ קִבְרָא אֲתָה מִתְּךָ אִישׁ מִמֶּנּוּ אֵת קִבְרוֹ לֹא יִכְלָה מִמְּךָ

מִקְבֵר מִתְּךָ (כג ו)

אֲמָרֵי שִׁפּוֹר

רַבֵּי שְׁלֹמֹה קְלוּנֵר זצ"ל

מַעֲלַת מְקוֹם קְבוּרַת הַצַּדִּיק

הִנּוּה תְּכַת 'מִמֶּנּוּ' מִיַּתֵּר, וְהִנּוּה דִּי לֹאֵמַר 'אִישׁ אֲתָה קִבְרוֹ לֹא יִכְלָה מִמְּךָ מִקְבֵר מִתְּךָ'.

שני פעמים 'כל' בגימטריא מאה, לזה זכה בזקנה והאריף ימים (מפרשים ז"ל), וזה שאמר 'בכל יום אברכה' (תהילים קמה ב) פלומר ב' כ"ל, יום אברכה, מאה ברכות (מפרשים ז"ל).



עין יוסף

רבי יוסף חזן זצ"ל

הוא ובנו, פעמים הוא קודם לבנו ופעמים בנו קודם לו

מוכא בתוספתא (בכורות פ"ו ה"י) 'הוא לשא אשה ובנו לשא אשה, הוא קודם לבנו'. וקשה, שהרי שרה כבר נפטרה, אם כן מדוע אברהם לא נשא אשה אלא רק לאחר שהשיא את רבקה ליצחק, שנאמר "ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויאהבה וינחם יצחק אחרי אמו" (בראשית כד, יט) ורק אחר כך "ויסוף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה" (שם כה, א).

ותרץ הגאון רבי דוד לוריא (בפירושו על המדרש, ב"ר ס, טז) שדין התוספתא שהאב קודם לבנו זהו אם טרם קיים את מצות פור', ואמנם אלו קיים האב את מצות פור', בנו קודם. ומאחר והיו לאברהם אבינו בן וכת וכבר קיים את מצות פור', לכן השיא את בנו קודם אליו.

ודבר זה נרמז במה שהקדים ואמר תחלה "וה' ברח את אברהם בכל", ותקף צוה את אליעזר שיחפש אשה ליצחק שנאמר "ויאמר אברהם וגו' ולקחת אשה לבני ליצחק" (שם כד, ב-ד), שלכאורה אינו ענין לכאן ולאיזה צד נאמר. ולפי האמור יש לכאן, שבא הפתוב והקדים את זה שלא נחמה פיצד אברהם מחפש אשה ליצחק בטרם הוא עצמו נשא אשה? על זה עונה הפסוק "וה' ברח את אברהם בכל" ואמרו רבותינו בגמרא בבא

וגם לשון זה מיתר, דהרי אמרו 'במבחר קברינו קבר את מתך'.

אך הנה אמרו חז"ל דכתיב (משלי טו כז) 'שונא מתנת יחיה' ולמדו זה מאברהם, ולקף חששו פן יאמר אברהם שלא ניחא לו כלל ממתנה דשונא מתנת יחיה, אף דהדבר ידוע מקום שהצדיק נקבר הוי להמקום ההיא מעלה גדולה, וכמו שכתב האלשיך בפרשת ויחי על פסוק (נ יא) 'אבל כבוד זה למצרים' אבל להם הוי שמחה משום דהצדיק בא לשם, ע"ש. דמשום דבמקום דהצדיק נקבר הוי שם קדשה וברכה, ואם כן הוי לטובה בעיר או במקום שיזכו שהצדיק יקבר שם.

וזה שאמרו הם לאברהם ביון שגשיא אלהים אתה בתוכנו, לכך במבחר קברינו קבר את מתך, ולא תחיש שתהיה מקבל מתנות, כי אדרבה אין אנתנו עושים זאת למען טובתך כדי לתת לך מתנות, רק עקר בונתינו לטובתנו כדי שיהיה הצדיק שוכן בקרבנו וישפיע לנו ברכה, וזה שאמרו איש ממנו מחמת טובת עצמנו לא יכלה ממוך מקבר מתך, כי יחיש על עצמו להרחיק מעליו טובה פזאת.



ואברהם זקן בא בימים וה' ברח את אברהם בכל (כד א)

נפת צופים

רבי שלמה תוניה זצ"ל

סגלת מאה ברכות לוקנה ואריכות ימים

יובן על פי מה שאמרו ז"ל (מנחות מג:) דחייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום, ודוד תקנם על אודות שהיו מתים בכל יום מאה אנשים. וזה שאמר ואברהם זקן בא בימים וה' ברח את אברהם בזקנה על ידי בכל ב' כל,



וירץ העבד לקראתה ויאמר הגמיאני נא מעט מים מכרה (כד יז)

שערי שמחה

רבי שמחה בונם סופר זצ"ל

שנה אליעזר מדבריו ובקש רק מעט מים שלא להנות ממעשה נסים

ראיתי באור החיים שמדקדק דהא מתחלה אמר (פסוק יד) 'הטי נא כדף ואשתה', ולמה שנה אחר כף ואמר רק 'מעט מים', ונדחק.

ונראה לי, כי אמרו בש"ס תענית (כד). שלא להנות ממעשי נסים, שלא רצה להנות מהחטים שנתמלא בנס בחדר, וכן בש"ס שבת (גג) שנעשו ודידי כדרי אשה, שחשבו לגריעותא שנשתנו עליו מעשה בראשית, ועין בשל"ה בפירשת לך לך שזה נלמד מאברהם שאמר (יד) 'אם מחוט ועד שרוף נעל ואל תאמר אני העשיתי את אברהם', דלמה לא לקח אברהם דלמא יקים הבטחת ה' שהבטיח אותו על העשר בזה שנותן לו מלך סדום, וכי יעשה ה' ארבות בשמים וימטירו לו כסף וזהב, אלא הענין שכל הנצחון היה מעשה נסים חוץ לטבע, וידע אברהם שבנדאי אין פונת הקב"ה והבטחתו על זה שיקבל עושרו ממעשי נסים, ע"ש.

ומזה למד אליעזר גם פן מאברהם רבו שלא להנות ממעשי נסים, והנה רש"י ז"ל פירש על וירץ העבד לקראתה לפי שראה שעלו המים לקראתה, ואם פן היה זה מעשה נסים, ולא רצה להנות ממעשה נסים רק מה שהיה צריך לידע אם הצליח ה' את דרכו, אבל לא היה רוצה לשתות די ספוקו, שלא

בתרא (יז): 'בת היתה לו לאברהם ובכל שמה', ומפנין שאברהם קים כבר את מצות פו"ר (ע"פ המשנה ביבמות סא: לרעת ב"ה), שהרי יש לו עכשו פן ובת, לכן ראה לנכון להשיא את יצחק בנו קודם אליו. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)



ויקח העבד עשרה גמלים מגמלי אדניו וילך וכל טוב אדניו בידו (כד י)

שבת שמעון

רבי שמעון סידון זצ"ל

וכל טוב אדניו בידו – מדותיו של אברהם אבינו בידו של אליעזר

נראה מדות טובות של אברהם אבינו למד אליעזר מרבו, כמו שדרשו רז"ל (יומא כח): 'דמשק אליעזר' שדלה ומשקה מתורת רבו לאחרים. וכאן כשהלך בשליחות אברהם הראה גדל צדקתו ובטחונו בה, כי מיד כשכא קודם עיר נחור לא אכל ולא שתה כי אם מיד התפלל לה' שיקרה ה' לפניו אשה בעד אדונו, ועשה סימן האשה שתהיה בעלת לב טוב שמיד כשישאל ממנה מים תתן לו, ותאמר מעצמה להשקות גם הגמלים, שתרחם מעצמה אפילו על שאר בעלי חיים, אשה כזו ראוייה היא לבית אברהם לבית שהוא פתוח לרוחה, ומיד כשהשקתהו רבקה היה משתחוה לה. ואחר שהביא לכן אותו לביתם, אף שבלי ספק היה ענין יגיע מטלטול הדרך שהיה מרחק רב, בכל זאת לא אכל עד שדבר דבריו, והראה בזה שהוא עבד נאמן לרבו, וכאשר הסכימו עמו אמה ואחיה היה משתחוה עוד הפעם לה. והנה מצינו בדברי חז"ל (מו"ק כח) שאמרו אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו, לפי זה יש לומר גם הכא הפונה וכל טוב אדוניו מדות טובות של אדוניו, היו בידו ביד אליעזר.

חֲמַדַּת יִשְׂרָאֵל

רבי ישראל יהודה קארפונקטעל זצ"ל
לשם מה ספר הכתוב שהביאו לו מים לרחץ
רגליו

ולכאורה צריך באור, לאיזה תכלית ספר
הכתוב 'מים לרחץ רגליו', [הגם
דמהרש"א (ב"מ פו: ח"א ד"ה וכו') כתב דלוט ולכן
הקדימו לינה לרחיצה, אצל לא זכיתי להבין
זאת, בשלמא גבי לוט כתיב ולינו ונהדר ורחצו
רגליכם, אצל גבי לכן לא הזכיר לינה].

אבל נראה לעניות דעתי בהקדם הגמרא
במסכתא בבא מציעא (פו:) אמרו לו
וכו' בערביים חשדנתו כבר יצא ממנו ישמעאל,
ועין שם ברש"י, ובמהרש"א (סו.) ופרש רבנו
שלמה קלוגער זי"ע (גבורת שלמה פר' וירא) על פי
דאיחא במסכת בבא בתרא (טו:) מאי דכתיב
(משלי כא כא) 'וודף צדקה וחסד' וגו', רב נחמן
בר יצחק אמר, הקדוש ברוך הוא ממציא לו
בני אדם המהגנים לעשות להם צדקה כדי
לקבל עליהם שכר, רבי יהושע בן לוי אמר
זוכה לבנים הגונים בעלי חכמה וכו', אם בן
מי שעושה צדקה זוכה או לעניים הגונים, או
לבנים הגונים, וזהו שאמרו המלאכים לאברהם
אבינו האיף תוכל לחשד אותנו שערביים אנחנו,
הלא כבר יצא ממך ישמעאל, ואם בן אין לך
בנים הגונים, על בן בהכרח צריכין אנחנו
להיות עניים הגונים, עד כאן ושפתיים ישק.

ובזה יש לומר שרמזו לכן הארמי שיש להם
בת הוגנת, ולכן חשד את אליעזר
שהוא משפתתיה לאבק של רגליו, על בן נתן
מים לרחץ רגליו, וממילא הוא עני שאינו
הגון, על בן צריך להיות בנים הגונים, וזהו
שרמזו לו.

להנות ממים אלו שבאו על ידי נס, ועל בן
אמר אחר כך וישנה 'הגמאיני נא מעט מים
מכדף'.



**וישם לפניו לאכל ויאמר לא אכל עד אם
דברתי דברי** (כד לג)

קריית ארבע

רבי חמייס חזוי זצ"ל

אכילה מסעודה של מצוה

יש לדקדק דאינו דרף המוסר לעצב הסעודה
עד שידבר, במאי נפקא מינה אם ידבר
קודם אכילה או אחר כך.

ושמעתי בימי חרפי דבר נאה משם מורי
ז"ל, במה שאמרו בגמרא דפסחים
(מט.) כל סעודה שאינה של מצוה אין תלמיד
חכם רשאי להנות ממנה, וידוע מאמרם ז"ל
(יומא כח:) על פסוק 'הוא דמשק אליעזר' שדולה
ומשקה מתורתו של רבו לאחרים, ובזה אתי
שפיר ויאמר לא אכל דהשתא הנה ליה סעודת
רשות, אמנם אחר שאדבר ותתצו על רבקה,
אז הוּא לה סעודת מצוה של ארוסין, ונכון.

ולי נראה לפרש במה שאמרו במסכת אבות
(אבות פ"ג מ"א) כל שלחן שלא אמרו עליו
דברי תורה כאלו אכלו מזבחי מתים, וזה
שאמר ויאמר לא אכל עד שאקדים לספר נסי
ה' שעשה לי שהיום יצאתי והיום באתי ודברי
שבח אדוני, ואזי אכל, וזה חשוב דברי תורה,
יכמו שאמרו ז"ל יפה שיתחן של עבדי אבות
יותר מתורתן של בנים.



**ניתן תבן ומספוא לנמלים ומים לרחץ רגליו
ורגלי האנשים אשר אתו** (כד לב)

ואבא היום אל העין (כד מב)

לקוטי המלי"ץ

רבי מאיר לניאדו זצ"ל

יפה שיחתם של עבדי אבות מתורתם של בנים

פרש רש"י (ע"פ הגמ' סנהדרין צה.) "היום" יצאתי ו"היום" באתי, מפאן שקפצה לו הארץ. אמר רבי אחא, יפה שיחתם של עבדי אבות, לפני המקום, מתורתם של בנים. וקשה, מה ראה רש"י להביא דרשה זו כאן, והלא מדרש זה נאמר כבר קודם לכן, על הפסוק ו'יתן תבן ומספוא לגמלים" (בראשית כד, לב).

ויתבאר על פי דברי המדרש (במ"ד כג, ג), על הפסוק "אלה מסעי" (במדבר לג, א), משל למלך שהיה בנו חולה, הולוכו למקום אחד לרפאותו. כשחזרו, התחיל אביו מונה את כל המסעות, ואומר 'כאן ישננו, כאן הוקרנו, כאן חששת את ראשך'. כך אמר לו הקב"ה למשה, 'מנה להם כל המקומות, היכן הכעיסוני'.

ולפי זה, יש לבאר את פונת רש"י בהביאו דרשה זו כאן, שאחר שפרש שפונת הפסוק ו'אבא היום אל העין', היא ש"היום" יצאתי ו"היום" באתי, הביא ראיה לדבריו מדברי רבי אחא. והינו כי מאחר ש'יפה שיחתם של עבדי אבות לפני המקום מתורתם של בנים', ובתורה מפרטים כל מסעות בני ישראל במדבר, אם פן היה על הכתוב לפרט גם את מסעותיו של אליעזר, ומשלא כתבה זאת התורה, בהכרח שקפצה לו הדרוך ולא היו לו מסעות. (באריכות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

מים מכרה. ואמרה אלי גם אתה שתה וגם לגמליך אשאב היא האשה אשר הכיח ה' לכן

אדני (כד מג-מד)

שמו יוסף

רבי יוסף בן ואליד זצ"ל

רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום

יש להבין, מדוע בתואל ולכן האמינו לאליעזר שעשה תנאי עם ה' ונענה, עד שאמרו לו 'מה יצא הדבר' (בראשית כד, ג). אולי לא היו דברים מעולם, ורק לאחר שארע המעשה ספר להם שכה נחש, כדי שיתנו לו את רבקה.

ונראה לבאר בהקדים את דברי המדרש (ב"ד נט, ט) על הפסוק 'אלי לא תלך האשה אחר' (שם, ט), "אלי" חסר ו', כי בת היתה לאליעזר ורצה להשיאה ליצחק, אמר לו אברהם, 'אתה ארוור ובני ברוך, ואין ארוור מתדבק בברוך'.

והיות שרצה אליעזר להשיא את בתו ליצחק, ספר ללכן ובתואל שאברהם אמר לו 'ואם לא תאבה האשה ללכת אחר' ונקית משבעתי זאת" (שם כד, ח), וכונת אליעזר היתה לתת להם פתח לסרב לשדוף, במטרה שיצחק ישא את בתו לאשה.

בשמע לכן ובתואל כי מקום יש לבטל את השדוף, ואף מחזר אליעזר למצוא עלה לבטל השדוף, תמהו שאם רצונו שהשדוף יצא לפעל מדוע אמר דברים אלו? ומתוך כך, הסיקו שאליעזר עבד אברהם הולך בתמימות ומדקדק בדברי אדונו. ומתוך תמימותו לא שנה מדבריו וספר את הדברים פהותם, ולכן גם כשספר להם את ספור הנחוש שעשה האמינו לו. (באריכות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

הנה אנכי נצב על עין המים והיה העלמה היצאת לשאב ואמרת אליה השקיני נא מעט

ארוסה ללכת עמו, או שלא תלכי עמו עתה מאחר וְהָרִיב"ש חולק וְלִשְׁיטְתּוֹ רק לאחר שִׁבּוּא יצחק לכּאן וְיִשָּׂא אוֹתָךְ לְאִשָּׁה רק אז יוכל לכּף אוֹתָךְ לְלַכֵּת עִמּוֹ. "וְתֹאמַר אֵלֶיךָ" (שם, נח) אֵינְכֶם צְרִיכִים לְהִכְנִס לְדִיּוֹן זֶה מֵאַחַר וּמְרֻצוֹנֵי אֵלֶיךָ אֵתוּ עִכְשָׁן. (באריכות מִכּוֹן חֲמִי ספרד תתיבות)



מְנַחֵת יִצְחָק

רבי יצחק יעקב ווייס זצ"ל

כיצד הוציא אליעזר פרות שביעית לחוץ לארץ

בְּחֵתֶם סוֹפֵר עַל הַתּוֹרָה כְּתוּב וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, שְׁמַעְתִּי בְּשֵׁם הַגָּאוֹן מְהֵרָם בְּנֵעֻט זצ"ל שִׁפְיִין שָׁנְתָן לָהֶם מְגִדְנוֹת מִפְרוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שְׁמַע מִינָה שֶׁהוּא מְחֻזֵּק אַרְם וְסוֹרִיא כְּמוֹ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, דְּאִי לֹאוּ הֵכִי אֲסוּר לְהוֹצִיא פְרוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְחוּץ לְאֶרֶץ, וְאִם כֵּן מִיּוֹן שְׂאֲרָם בְּכָלל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל תִּשָּׁב הַנֶּעֱרָה אֲתָנּוּ, וּדְפַח"ח, וְאוֹסִיף עֲלֵיו תְּשׁוּבַת אֵלִיעֶזֶר אֵל תֹּאחֲרוּ אֲתִי בְּחוּץ לְאֶרֶץ, וְהַפְרוֹת לֹא הוֹצֵאתִי אֶלָּא כְּפִי מִסַּת הַצֶּרֶף לְמִזּוֹנוֹת צִידָה לְדָרְךָ, אִף וְהַ הַצְּלִיחַ דְּרַכִּי שֶׁקִּפְצָה לִי אֶרְעָא וְנִשְׂאָרוֹ הַפְרוֹת בְּיַדִּי וְאוֹתָן נִתְתִּי לָכֶם, עַכ"ל הִתְתַּם סוֹפֵר.

וְהוֹסַפְתִּי נִפְךָ עַל פִּי דְרַכּוֹ, דְּהֵגַה לְכֹאזְרָה יֵשׁ לְדַחֲוֹת זֶה, דְּבִדְיִן דְּאִין מוֹצִיאִין פְרוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְחוּץ לְאֶרֶץ וְאֶפִּילוּ לְסוֹרִיא אִיתָא בְּגִמְרָא (כ"ב ע"ג), דְּבְרִים שֵׁישׁ בְּהֶם חֲמִי נִפְשׁ כְּגוֹן יֵינּוֹת שְׁמָנִים וּסְלִתוֹת, וְכֵן הוּא בְרַמְב"ם (מכירה פ"ד ה"ח) וּבְשִׁלְחָן עֲרוּךְ (ח"מ ס' ו' לא ס"ח), וּמוֹכַח דְּוֹקָא בְּאֵלוֹ שֵׁישׁ בְּהֶם חֲמִי נִפְשׁ, אֲבָל בְּפְרוֹת אֵילָן וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה אֵין לְהַקְפִּיד, וְהַעִיר בְּזֶה בְּתְּשׁוּבַת בֵּית יִצְחָק (יר"ד ח"ב ס' קעא אות ז). וְאִף שְׁמִדְבָרֵי הַבֵּית יוֹסֵף שֵׁם גְּבִי הַדִּין דְּאִין לְהַשְׁתַּכַּר יוֹתֵר מִשְׁתּוֹת, מוֹכַח דְּגַם שְׂאָר דְּבְרִים הָרְאוּיִם לְאֲכִילָה בְּכָלל חֲמִי

וַיֹּאמֶר אַחִיהָ וְאִמָּה תִּשָּׁב הַנֶּעֱרָה אֲתָנּוּ יָמִים אִי עֲשׂוֹר אַחַר תִּלְךְ. וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֵל תֹּאחֲרוּ אֲתִי וְה' הַצְּלִיחַ דְּרַכִּי שְׁלַחוּנִי וְאֵלֶיךָ לְאֲדִנִּי (כד נה-נו)

הַמַּעֲלוֹת לְשִׁלְמָה

רבי רפאל שלמה לניאדו זצ"ל

אליעזר ומשפחת רבקה נחלקו במחלקת הריב"ש והרשב"ץ

יֵשׁ לְדַקְדָּק, מֵאַחַר וְאֶמְרוּ לְאֵלִיעֶזֶר קוֹדֵם לְכֵן "הֵגַה רְבִקָּה לְפָנָיִךְ קַח וְלֶךְ" (בראשית כד, נא), מֵה רָאוּ לְחַזֵּר בְּהֶם וְלוֹמַר "תִּשָּׁב הַנֶּעֱרָה אֲתָנּוּ יָמִים אִי עֲשׂוֹר אַחַר תִּלְךְ"? עוֹד יֵשׁ לְהִבְיִן, מֵאַחַר וְעַקֵּר שְׂאֵלְתֶם הִיָּתֵהּ רַק אִם תִּלְךְ עִכְשָׁן אִי לְאַחַר זְמַן, מִדּוּעַ שְׂאֵלוֹ "הִתְלַכִּי עִם הָאִישׁ הַזֶּה" (שם נח) ?

וְנִרְאָה לְבָאֵר אֵת הוֹכֵחַ בֵּין אֵלִיעֶזֶר לְמִשְׁפַּחַת רְבִקָּה, עַל פִּי מַחְלַקַת הַרִיב"ש וְהַרְשָׁב"ץ (שו"ת הריב"ש סי' קעז), בְּעִנְיָן אִם יָכוֹל אָדָם לְכַף אֵת אֲרוֹסוֹתָיו לְגוֹר עִמּוֹ בְּמִקּוֹמוֹ. שְׁלֹדַעַת הַרִיב"ש אֵינוֹ יָכוֹל לְכַפֵּה וְאִף מִשְׁפַּחְתָּהּ אֵינָה יָכוֹלָה לְכַפֵּה עַל כֵּף, וְלַעֲמֹתוֹ הַרְשָׁב"ץ סוֹבֵר שֶׁהָאֲרוֹס יָכוֹל לְכַפֵּה.

וּמַעֲתָהּ, בְּתַחֲלָה חֲשַׁבוּ מִשְׁפַּחְתָּהּ שֶׁל רְבִקָּה כְּדַעַת הַרְשָׁב"ץ וְלִכֵּן אֶמְרוּ "הֵגַה רְבִקָּה לְפָנָיִךְ קַח וְלֶךְ", אַחַר כֵּן חֲזְרוּ וְאֶמְרוּ אוֹלֵי הַהֲלָכָה כְּדַעַת הַרִיב"ש "תִּשָּׁב הַנֶּעֱרָה אֲתָנּוּ" שֶׁהִרִי לְדַעַתוֹ אֵינָנוּ רְשָׁאִים לְכַפֵּה, עַל כֵּן הִשִּׁיבֵם אֵלִיעֶזֶר "אֵל תֹּאחֲרוּ אֲתִי" כְּלוֹמַר אֵין פּוֹסְקִים כְּהַרִיב"ש אֶלָּא כְּהַרְשָׁב"ץ שִׁיכוֹלִים לְכַף אוֹתָהּ, וְרֹאֵה לְדָבָר, שֶׁהִרִי "ה' הַצְּלִיחַ דְּרַכִּי" לְמוֹצָאָהּ, וְכֹאֲלוֹ מוֹדֵה בְּאֶצְבַּע כִּי הִתְלַכָּה כְּהַרְשָׁב"ץ.

אִךְ הֵם לֹא קִבְּלוּ אֵת דְּבָרָיו וְאֶמְרוּ "נִקְרָא לְנֶעֱרָה וְנִשְׂאָלָה אֵת פִּיהָ" (שם, נו), שְׂאֵלוֹ אוֹתָהּ "הִתְלַכִּי עִם הָאִישׁ הַזֶּה" כְּלוֹמַר, הָאִם תִּרְצִי לְלַכֵּת עִכְשָׁן עִם הָאִישׁ הַזֶּה כְּפִסְק הַרְשָׁב"ץ שִׁיכוֹל הָאֲרוֹס לְכַף אוֹתָךְ בְּעוֹדָךְ

הוכחה ממה שהביא פרות ממקומו בארץ ישראל, שאדם בכלל ארץ ישראל, והשיב להם אליעזר דלא כן הוא, אלא שהיתה לו קפיצת הדרך, והפל פנ"ל.



ותקם רבקה ונערתיה ותרפכנה על הגמלים ותלכנה אחרי האישי ויקח העבד את רבקה וילך

(כד סו)

הנתין אמרי שפור

רבי אליהו אבן חיים זצ"ל - הראנ"ח

נעשה אליעזר עבד של רבקה משנמסרה אליו

יקשה מאד שיקראנו [לאליעזר] בפסוק אחד תוף פדי דבור בשמות מתחלפים 'איש' ו'עבד'. גם צריך להבין במה שפתיב ו'יקח העבד את רבקה וילך' מה תכונה בו.

ונראה שהוא נמשך למה ששינונו בפרק נערה (כתובות מח). לעולם היא ברשות האב עד שתפנס לחפה, הלך האב עם שלוחי הבעל הרי היא ברשות האב, מסר האב לשלוחי הבעל הרי היא ברשות הבעל, הלכו שלוחי האב עם שלוחי הבעל הרי היא ברשות הבעל.

מעתה כל זמן שרבקה היתה ברשות אביה, עם היות אליעזר עבד אברהם, מפל מקום אצלה הוא לא עבד. אמןס אחרי הפנס רבקה ברשות הבעל, הרי אליעזר עבד אצלה, אחר היותו עבד בעלה.

על כן אמר ותקם רבקה ונערתיה כי להיות נערות רבקה ומניקתה עמה באפן שהיו שלוחי האב עמה, כי אף על פי שהיו נערותיה מפל מקום היו של לכן, הלכו אחרי 'האיש'. אמןס אחר כך מסורה שלוחי רבקה לאליעזר ולקח אותה והלך לו, וכיון שמסורה שלוחי האב ונכנסה לרשות הבעל היה אליעזר עבד אצלה, ויקח העבד את רבקה וילך.

נפש כל שהוא למאכל אדם, מפל מקום הרי מבאר בשלחן ערוך שם, דבמקום שיש שמן מרבה לא שיד בזה חיי נפש, ואם כן שוב אין ראיה מפרות שהוציא לחוץ לארץ, דיש לומר שפרות אלו שהוציא היו מהמרבים בארץ ישראל שמתר להוציאם.

אבל יש עוד דין, דאין מוציאין פרות שביעית לחוץ לארץ ואפילו לסוּרְיָא, המבאר במתניתין (שביעית פ"ו מ"ה) וברמב"ם (שמיטה ויובל פ"ה ה"ג), ודין זה נשנה סתם, ומשום דטעם אחר יש בזה, משום דינא דביעור, וממילא אין זה תלוי דוקא בדרך שם חיי נפש.

ויש להוכיח דהשנה ההיא של שליחות אליעזר לארם נהרים בשביל זיווגו של יצחק הנה בשנה השמינית, דאז הוא זמן בצירת הפרות שגנחטו בשביעית ויש עליהן דין קדשת שביעית פנודע מהמצאאות. דהנה בזהר הקדוש (ר"פ ויצא) כתב על הפסוק ו'יצא יעקב מבאר שבע', דא שמיטה עין שם, וראיתי בספר דברי הוונתן מהגאון מוהר"י אייבכשיץ זצ"ל (ריש פר' ויצא) דאותה שנה ש'יצא יעקב היתה שנת השמיטה עי"ש, ולפי המבאר בגמרא (מגילה י"ז), כשעמד יעקב על הבאר כן שבעים ושבע שנה הנה, עי"ש, וכתיב (להלן כה ט) ו'יהי יצחק כן ארבעים שנה בקחתו את רבקה וגו' לו לאשה וגו' ויצחק כן ששים שנה בלדת אתם, הרי שעברו עשרים שנה מלקיחת רבקה עד לידת יעקב, ויחד עם ע"ז שנה שהיה יעקב בעומדו על הבאר, הם תשעים ושבע שנים, אם כן כשתחשב למפרע מאותו שנה שעמד יעקב על הבאר שהיתה שנת השמיטה, ולמאן דאמר דשנת היובל עולה לכאן ולכאן, הנה השנה ההיא שנת שליחותו של אליעזר ולקיימת יצחק השנה השמינית, כלומר אחת אחרי שמיטה, שאז הפרות הנמצאים בארץ ישראל הם משנת השביעית פנ"ל, ואסור להוציאם לחוץ לארץ, ובזה שפיר הנה להם

מנושאי הפרשה

ביצד למד אברהם אבינו תורה לאליעזר עבדו

רמת שמואל

רבי שמואל אג'יני זצ"ל

עבד כשר רשאי בלמוד התורה

ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המשל בכל אשר לו (כד ב). איתא בכתבות (כת). אסור ללמד עבדו תורה, וכתב הרב אהלי יצחק בפרושו לספה (כ): דאי העבד פשר שרי ליה ללמדו תורה, ועינן שם שהאריך בזה. ולפי זה יפרש אצלי פונת הפסוק ויאמר אל עבדו זקן ביתו המושל בכל אשר לו, ואל יקשה בעיניך פיון שהוא עבד היאך למדו תורה עד שהיה זקן ביתו, מה ששקנה חכמה, שהיה פשר המושל בכל אשר לו מושל ביצרו, ואין לה פשר גדול מזו, כי אינהו גבור הכובש את יצרו (אבות פ"ד מ"א).



פני דוד

רבי חיים יוסף דוד אזולאי זצ"ל - החיד"א

גשתחרר אליעזר קודם שלמד תורה

ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המשל בכל אשר לו שים נא ירך תחת ירכי. פרש הרב פלי יקר המושל בכל אשר לו, לו קאי לאליעזר, כלומר שהוא שליט בנכסיו, כמו שאמר הכתוב (קהלת ה יח) והשליטו לאכל ממנו וכו', ולא ישליטנו וכו' (שם ו ב), ואליעזר היה שולט בממון שלו ושםח בחלקו, ולזה האמינו שלא יקח שחד לקח אשה שאינה הוגנת ליצחק, זהו תרף דברי הרב זלה"ה.

ועל פי פרושו דפרש דקאי לאליעזר, אפשר לפרש ויאמר אל עבדו וכי תימא עבד

אינו נעשה שליח לקדושין, ואליעזר היה שליח לקדושין כמו שכתבו התוספות פרק קמא דכתבות (ו: ד"ה שנאמר), לזה אמר זקן ביתו ואמר פרק ג' דיומא (כת): זקן ביתו אליעזר זקן ויושב בישיבה ומכר דשחררו, דאי לא אסור העבד ללמד תורה (כתבות כת), ואם כן עבדו רצה לומר עבדו שהיה כבר, על דרך שאמרו בש"ס (גיטין מב). עבדי שהיה כבר, אבל עתה הוא משחרר ויושב בישיבה.

ומאחר דהוא משחרר, המושל בכל אשר לו דאליעזר שליט בממונו, ותו לא אמרינן מה שקנה עבד קנה רבו, אלא נכסיו שלו, וזה שאמר המושל בכל אשר לו, וקאי לו, לאליעזר כמו שפרש הרב הנזכר.

ומכיון שהוא משחרר, אם כן נתגזר ודינו כישאראל כאברהם ע"ה מעת שנמול כדעת הרמב"ן ודעמיה, ועל כן אמר אברהם שים נא ירך והשבע, דאי לא דלא נשתחרר ולא נתגזר, הרי גזים ליתנהו בכל יחל כמו שאמרו בירושלמי (נזיר פ"א ה"א), אמנם מאחר דשחררו ולמד תורה ומה שקנה שלו ונתגזר, אז שפיר אמר לו שים נא ירך תחת ירכי והשבע, ושלחו שליח דאיתיה בתורת גיטין וקדושין, לאפוקי גוי ועבד דליתנהו, אבל אליעזר משחרר ואינו עבד, ונתגזר ואינו גוי, והוי בתורת גיטין וקדושין, ומשום הכי שליח שווייה.



עין אליהו

רבי אליהו טייק זצ"ל

למד אליעזר תורה בעל כרחו של אברהם אבינו

זקן ביתו המשל בכל אשר לו. והנראה לי דהנה הגר"א ז"ל (בבאורי למשלי) כתב דהחלוק שבין מלך להמושל הוא, דמלך הינו בריצון, ומושל הינו בעל כרחם. ובאר בזה מה שאמרו השבטים ליוסף (בראשית לו ח) הַמֶּלֶךְ

רצה לומר שמשל בתורתו של אברהם בעל כרחו, שלא ברצון אברהם. (יומא כח.)



בית פינחס

רבי פינחס חיים הורוויץ זצ"ל

דלה ולמד אליעזר מתורת רבו מעצמו

ובן משק ביתי הוא דמשק אליעזר (טו ב). פֶּרֶשׁ רש"י דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים עכ"ל, תבת 'דולה' משמע שמעצמו שאב תורה מבאר של רבו, וימתק על פי דמבאר בש"ס פתיבות (כח). דאסור לאדם שילמד את עבדו תורה, אם פן לא היה יכול אברהם אבינו ע"ה ללמד את עבדו תורה, אולם מסיק שם הגמרא דאיקרי עבד מדעתו, הינו שאם מעצמו לומד מתר, אם פן שפיר מדקדק לשון 'דולה', הינו שאליעזר מעצמו היה שואב תורת רבו.

תמלך עלינו וגו', ד'מלך' רצה לומר מדעתנו, אם משול תמשול בנו' רצה לומר שלא מדעתנו רק בעל כרחנו. והיוצא מדברי הגר"א דמושל הוא בעל כרחם.

ועין בסוטה (כ) רבי אלעזר אומר כל המלמד את בתו תורה כאלו מלמדה תפלות, ועין שם בגמרא טעמים לזה, ופשוט דכל הני טעמי שייכי גם בעבד, ואם פן אסור ללמד תורה עם עבד, וכן אמרינן בכתבות (כח) מסייע ליה לרבי יהושע פן לוי דאמר אסור ללמד לעבדו תורה. ואמרינן עוד בפסחים (קיב) דיותר ממה שהעגל רוצה לינק פרה רוצה להניק, אם פן רצון הרב ללמד תורה עם תלמידו.

ובזה יבאר, דאברהם לא רצה ללמד עם אליעזר תורה משום דאסור ללמד עם עבד תורה, ולכן כתיב המושל בכל אשר לו

מעשׂי צדיקים

משבצת אבנים טובות ומרגליות, אף לא בזה בלבד היתה חשיבותה, היתה זו ירשה מאבות אבותיו, והיה הסלטן מתהדר בה בכל טקס חשוב.

מהר הסלטן, והורה להוריד אחד ממשרתיו אל תוך המערה, כדי שישב אליו את החרב היקרה. קשרו את המשרת בחבל, ושלשלוהו אל הבור, אף מיז ברודתו, פרוה נשמתו ומת. חשב הסלטן שרק מקרה הוא זה, והורה להוריד משרת אחר, אף גם המשרת הזה נפח מיז את נשמתו.

הבין הסלטן שאין זה מקרה כלל וכלל, אף החרב היתה חשובה עבורו יותר מכל הון, לאחר שמשרת נוסף הורד ומת, נכח הסלטן לדעת כי גם אם יוריד את כל

ותמת טרה בקרית ארבע הוא חרון בארץ פנעו ויבא אברהם לספד לטרה ולבנתה (כג ב)

בבא הסלטן הטורקי עם בני לויתו לארץ ישראל, הגיעו לבקור בעיר חרון. ביום ששי הלך הסלטן, עם פמליתו המכבדת לתפלה במערת המכפלה, מעל המערה היה בור חסום, אשר פנה "פתח גן עדן".

כאשר ראה הסלטן את פתח הבור מעל המערה, חפץ לרדת לתוכה, אף הבהירו לו ששום אדם אינו מעז לעשות זאת. התעקש הסלטן התקיף, הורה להסיר את המכסה אשר מעל המערה, והתכופף להביט פנימה.

באותו רגע נפלה חרבו, והתגלגלה למעמקים. שזיה של החרב היה עצום, בהיותה

וַיָּבֵא אַבְרָהָם לִסְפֹּד לְשָׂרָה, נִרְמָז על הַסְתַּלְקוּתוֹ, יַעַן 'וַיָּבֵא', אוֹתוֹת ו' יָבוֹא, כִּי בַיּוֹם שֶׁשִּׁי שֶׁל פְּרֻשֶׁת חַיֵּי שָׂרָה, יָבוֹא אַבְרָהָם, אֶזְוֵלָא, לְבֵית עוֹלָמוֹ. (ויברונות ירושלים)



ויקם אברהם מעל פני מתו וידבר אל בני חת לאמור (ב ג)

סמוך לפטירתו של הרה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א, הבגין יששכר, נתונה היתה דעתו להכנותיו האחרונות והנשגבות לקראת המעבר לעולם שכלו טוב. אנשי החברה קדישא' עמדו מוכנים סביב מטתו, ועל פי הפת פניו, כבר הורו להכניס מנין אל החדר. **לפתע** קרא הרבי בשארית כחותיו, "הוציאו כל איש מעלי". היתה זו דרישה קשה מנשוא עבור מתי המעט שהורשו עד כה להפגס, אולם נכח ההוראה המפורשת, איש מהם לא ההיו לסרב.

כל הנוכחים פנו ויצאו מהחדר, מלבד בנו ממלא מקומו הרה"ק רבי דוד מדינוב זיע"א, שהעמיד פנים כאלו אף הוא מתכוון לעזב עם שאר הנוכחים, אולם ברגע האחרון זנק אל מתחת למטתו של אביו, שם המתין בדריכות לקראת הבאות.

הוא הבין כי הרגעים הבאים עומדים להיות רגעים טמירים, ולא רצה להחמיצם. אולם אז, לפתע, נשמע קולו של אביו שקרא, "מה לילוד אשה בינינו, אני מרגיש שעדין נמצא מאן דהו בחדר", בלית בררה נאלץ גם רבי דוד לחמוק ממקום מסתורו.

מחוץ לחדר הצטופפו המוני החסידים קורעים שערי שמים בתפלותיהם, מנסים להעביר את רע הגזרה, לפתע פלחו קריאות רמות את הדממה, "הניחו לי להפגס אל הרבי, יש לי שאלה דחופה".

משרתיו, ימותו כלם, אולם החרב היקרה לא תשוב לרשותו.

צנה האכזר על יהודי חברון, בני אברהם יצחק ויעקב הקבורים במערה, שירדו הם להביא את החרב הנמצאת בעמק המערה, ואים עליהם בגזרות רעות ונוראות אם לא יעשו כן. נחרדו היהודים, והפילו גורלות מי ישים נפשו בכפו וירד למערה, ויפל הגורל על רבי אברהם אזולאי זצ"ל.

ישב הצדיק בתענית, התפלל, טבל ולבש בגדי לבן. ליל ששי היה אותו הלילה, והיו תלמידי חכמים שבחברון יושבים עמו ועוסקים בסתרי תורה. לאחר שהאיר השחר, וסיום תפלתו בקש מחבריו שיעתירו עבורו שלא יאנה לו כל רע, ואותו יום, יום ששי של פרשת וירא היה.

הלך למערת המכפלה, קשרוהו בחבל, והורידוהו אל המערה פנימה. יהודי חברון המתינו אפופי תרדה, ולא ידעו האם יזכו לראותו עוד בחיים. לאחר זמן מה נתן אות, והעלוהו מן המערה, היהודים ששו ושמחו לקראתו, אכל הוא לא שמח כמותם.

למקרביו גלה, שראה במערה את אליעזר עבד אברהם, אשר בקש רשות עבורו מהאבות הקדושים להפגס ולקחת את החרב האבדת. וכן מקבל שנאמר לו במערה, כי מאחר שנכנס אליה, יחיה רק עוד שבוע ימים. **בליל** ששי שבוע לאחר מכן, פרשת חיי שרה, ישבו עמו חבריו כל אותו הלילה, והיו לומדים סתרי תורה. כאשר עלה השחר, טבל הצדיק במקוה, לבש בגדי לבן, קרא קריאת שמע, ויצאה נשמתו בטירה ובקדשה, ויטמן בבית החיים אשר בחברון.

יום פטירתו היה כ"ד בחדש חשון שנת ת"ד. נכדו הרב החיד"א זצ"ל כתב שבפסוק

להפתעתו של רבי דוד, לא ראה אביו בשאלתו של שמואל דבר היוצא מנדר הרגיל, אדרבה, פניו אורו, עיניו הביעו חבה רבה, ובסבלנות השיב לסוחר, "אל דאגה, שמואל, המתן לערב סכות הבא, ואז תוכל למכר את כל הצמר ברוח הגון".

יצא שמואל מהחדר רגוע ושלוי, והרבי שב להכנותיו הרוחניות הטהורות. כעבר שעה קלה, השיב את נשמתו ליוצרה. מה גדולה מעלתם של צדיקי אמת, גם ברגעים הקשים ביותר, מסגלים הם לחשב על צרכיו ועל תחושותיו של הזולת.

קר פרש המשגיח רבי ירוחם ליבוביץ' זצ"ל בספרו דעת תורה. בתוך אבלו של אברהם אבינו על פטירתה של שרה, כשנדרש לפנות אל בני חת, סבר כי אין זה לכבודם שיידבר עמם כשדמעתו על לחיו. לכן, לפני שנגש לשוחח עמם, קם מעל פני מתו, טמן את צערו בלבו, ורק אז נגש לדבר אליהם. ללמדנו, כי גם בשעות הקשות, יש לחשב על הזולת. (ברינה יקצורו ע"פ ללמדך)



תנו לי אחזת קבר עמכם ואקברה מתי מלפני (כו ז) **בשינה** שגפטר הרה"ק רבי שלמה זלמן מוויעליפולי זיע"א שהה הרה"ק רבי ארון זיע"א בנו של הרה"ק המאור ושמש זיע"א בצאנז, בצל רבו הרה"ק הדברי חיים. ויהי כשמעו כי רבי שלמה זלמן נטמן על פי צואתו סמוך לאביו המאור ושמש, ונטל את המקום המיוחד עבורו, כאב לו הדבר מאד.

נכנס רבי ארון אל הדברי חיים ואמר, "יברכני הרבי ויפטרני לשלום, כי ירט הדרך לנגדי וחספז אנכי לנסע חזרה לביתי". "עבור מה המהירות הפתאומית", שאלו הדברי חיים,

כל העינים הופנו לעברו של שמואל, סוחר פשוט והמוני, אשר התגורר באחד מפרברי העיר. נוהג היה להועץ עם הרבי בכל פרט מעניני מסחרו, וכאשר נודע לו אודות מצבו הקשה של הרבי, הזדעזע עד עמקי נשמתו, לא מהאבדן הנורא עבור כלל ישראל, אלא מכך ששוב לא יהיה לו במי להועץ ובפני מי לשטח את ספקותיו.

ענתה, בקש לנצל את ההזדמנות, לשאל שאלה אחרונה אשר עמדה על הפרק בעניני מסחרו, ודרשה הכרעה דחופה. בן שיחו של הסוחר, הביט בו כמי שנתבלבלה עליו דעתו, "כלום אינך יודע באיזה מצב נמצא הרבי", שאלו.

שמואל לא הסס בטרם השיב, "יודע אני גם יודע, ודוקא משום כך, עלי להכנס בדחפיות כדי להספיק לשאל שאלה אחרונה". לא הועילו הסברים וטענות הגיוניות, בלית ברירה, נמנו בני הבית וגמרו לאחז בו ולהוציאו מהבית שלא בטובתו.

לפתע נשמעה מתוך החדר קריאתו של הרבי, "דוד, הכנס נא", רבי דוד מהר להכנס אל החדר בדחילו ורחימו, ולהפתעתו אמר לו הרבי, "שמעתי את קולו של שמואל, יש לו שאלה, הכנס אותו".

נכח הוראתו המפרכת של הרבי, לא העז איש לחסם את דרכו של שמואל, בצעדים בוטחים נגש אל הקדש פנימה, פרץ בככי תמרורים וקרא, "הוי רבי, אתם הולכים למנוחות, ואותנו משאירים לאנחות.

מה יהיה על כל הצמר שקניתי, מה אעשה אתו, הלא רכשתי כעצתו של הרבי כמות גדולה של צמר, וכעת ירד מחירו פלאים, עלול אני להפסיד את כל רכושי". גם בשעה זו, מרכז היה פלו בצרכיו הפרטיים.

נמי בדיִדְךָ, יִמְצָא מְקוֹם רוּחַ, מֵאֵי אֲכַפֵּת לֶךָ שְׁעַד אֲז רַבִּי שְׁלֹמֹה זְלַמֵּן יִטְמֵן בְּמִקְוֹם הַהוּא."

בְּשִׁמְנוֹ זאת נחה דעתו של רבי ארון, ולא הוסיף לשוחח על הענין מאומה. אחר פטירת רבי ארון, מצאו כתוב בצוואתו, שיקברוהו אצל אביו, החברא קדישא שידעו כי שם מנח רבי שלמה זלמן, לא ידעו מה לעשות.

יִצְאָה בבהילות משלחת מטעם החברא קדישא לבית החיים, לטכס עצה אולי יש מקום פנוי בצד אחר, לתמהונם, מצאו כי המצבה הסמוכה למאור ושמש זזה מעט ונותר מקום ריק, בו טמנו את גופו הקדוש עד בא גואל. (יד מאור ושמש ותולדותיו)



וְהִיָּה הַנְּעִרָה וְגו' אֵתָּה הַכַּחֵת לְעִבְדְּךָ לִיצְחָק וְבָה אֲדַע כִּי עֲשִׂיתִי חֶסֶד עִם אֲדָנִי (כד יד)

כְּשִׁיהִיַע הַחֲפִץ חַיִּים זיע"א לגיל שש עשרה והוא לומד בהתמדה בוילנא בחברת עלויים, רצה לכבד את אמו, ונסע אליה לראדן. אמו שהתאלמנה שנים אחדות קדם לכן מאביו, נשאה בשנית לאדם פשוט מהעירה ראדן.

בְּהַזְדַּמְנוּת זו ראהו לראשונה בעלה של אמו, מדותיו הנאצלות נשאו חן בעיניו, וגמר בדיעתו לקחתו לחתן לבתו מאשתו הראשונה שהיתה בת עשרים ושש. הוא דרש מאשתו, היא אמו של החפץ חיים, לסדר את הענין בכי טוב, באיום שאם לאו, יגרשנה.

כְּאִשֶּׁר החלה אמו לדבר עמו על ההצעה, פרצה בככי, וכך ספרה לבנה את אשר בעלה דרש ממנה. באותו פרק הציעו לו הצעות נכבדות עם בנות גבירים ונדוניות

ענה בקובלנא "הולך אני לפנות את רבי שלמה זלמן מוויגליפולי מקברו, כי איך היה יכול להעז ולצוות שינחיהוהו במקום זה, היה לו לדעת שבבך הוא נוטל מבגו של המאור ושמש השוכב עתה לצדו חתיכת לב".

עָנָה לו הדברי חיים, "בשביל דבר זה, אינכם צריכים להיות נחפזים לדרככם כל כך, תוכלו לעשות זאת גם אחר שבוע או שבועים. רבי ארון נשאר בצאנז מספר ימים נוספים, ורק לאחר מכן, נכנס אל הדברי חיים לקבל ברפת פרדה בשנית.

בְּהַנְּסוֹ פתח הדברי חיים ואמר, "למיהוי ידוע כי קבורתו של רבי שלמה זלמן היא מקומו כהלקתו, ורגלים לדבר. כאשר נסע אביו הרה"ק המאור ושמש מבית הרה"ק המגיד מקוזניץ זיע"א, התאכסן בבית אביו של רבי שלמה זלמן בעיר פאצינוב.

כְּאִשֶּׁר חלף המאור ושמש סמוך למטתו של רבי שלמה זלמן שהיה אז נער בן חמש, בכה הילד מאד, הוא התענין לפשר הבכי, ונענה שהילד רוצה לישן ביחד עם האי גברא שנתארח כאן, ומסרבים להענות לבקשתו.

כְּשִׁמְנוֹ המאור ושמש הדבר, אמר, "מאי בכך, אישן במטתו ביחד אתו". כשהשכים בבקר שאלוהו אנשי הבית איך עבר עליו הלילה והוא ענה, "טוב מאד, עם הילד הזה טוב לישן". סים רבי חיים כי משיחות חלין של אביו יש ללמד הלכה למעשה, כי היה ניחא ליה להטמן עמו בבית החיים, על כן גם רבי ארון בעל פרוח יענה אמן לאביו.

שָׂאל רבי ארון את פי הרבי, "אם כך אנה אקבר אנכי בבא עת פקדתך", השיב לו הדברי חיים, "באמת הלא לא היה מקום מרוח גם בשבילו, אלא נעשה מקום, הכי

חתנתו, אבל בחלף שש שנים, פנה אליו חמיו ואמר לו כי הגיע הזמן שייעשה לביתו, וכבר אמרו לנו חז"ל (אבות ב ה), 'ולא כל המרבה בסחורה מחכים'. (מאיר עיני ישראל ח"ג)



וייטם לפניו לאכל ויאמר לא אכל עד אם דברתי דברי
(כד לג)

הגאון רבי יצחק הלוי הורביץ זצ"ל, נתמנה לרב לשלש הקהלות המפארות אלטונה המבורג ונדסבק לאחר פטירתו של רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל. בימי ילדותו של רבי יצחק, כבר היו נכרים בו סימני גאונות צדקות ופקחות, וכך היו זקני חכמי ברודי מספרים אודותיו.

בשהיה כבן שתים עשרה שנה, כבר יצאו לו מוניטין בעולם בתור עלוי חריף ובקי. בקרב גבירי היהודים בימים ההם, רבו הקופצים עליו אשר השתוקקו להתקשר עמו בברית חתון, גם בגלל יחוס אבות, וגם בשל יחוס עצמו.

דעתו של אביו הגאון רבי יעקב יוקל הלוי הורביץ זצ"ל רבה של גלוגא, נוטה היתה לשדך את בנו העלוי עם בתו של הרב הטפסר רבי יעקב באב"ד מעיר ברודי. לכבוד אבי הכלה שהיה עתיר נכסים ומפרסם ברב צדקותיו ובנדיבותו לבו, אף הסכים רבי יעקב יוקל לנסע עם בנו הצעיר לברודי לראות ולהראות.

בתקנתו כי בן נקיר זה ימצא תן ויפיק רצון מאת אבי הכלה, לקח עמו תכשיטי כסף וזהב להעניק לכלה סבלונות, אחר שיגמר השדוך בכי טוב. הם באו לברודי, ורבים מחכמי העיר התאספו לקבל את פני רבה של גלוגא, וגם לתהות על קנקנו של הצעיר העלוי.

גדולות, אף החפץ חיים ענה לה מיד, "מה הרעש, אני אתחתן אתה".

החפץ חיים ספר לימים, "אמנם היתה ממשפחה ענייה ופשוטה, אף מעלה גדולה היתה בה, שהיתה יראת שמים גדולה". כשחזר החפץ חיים לאחר מכן לוויילנא, אמר לו החברותא שלו, "מה עשית, לקחת בת עניים, כמה זמן תוכל להשאר בלמוד, הלא תאלץ מיד לאחר נשואיך לחפש פרנסה".

התישב החפץ חיים בדעתו, נכח לדעת כי אכן החברותא צודק, וגמר בדעתו לעזב את השדוך. קם ונסע בחזרה לראדין כדי לפייסנה שתמחל, כי הרי הוא עוזב שדוך. כשהגיע למחוז חפצו, הבחין בהתקלות גדולה ברחוב.

התקרב למקום, וראה כי אדם החולה במחלת הנפילה, נפל לפתע ברחוב הראשי של העירה. כשחלפה ההתקפה הוא קם, אבל מאחר ונפל במקום בוץ, התלכלכו בגדיו וכובעו, והוא בש ונגכלם ממצבו.

באותו רגע הרבה לעצמו, הרי יש יסורים כה רבים בעולם, בנשות כה גדולות, אם הקדוש ברוך הוא רוצה לבייש אדם, הוא יכול לביישו בדרךים רבות כל כך, ואני הולך קעת לבייש בת ישראל על לא ענול בכפה. **על** אתר הפך החפץ חיים את פניו וחזר לישיבה, כשהוא נשאר עם השדוך. לימים שח, "הרבנית כבדה אותי מאד, הסכימה לחיות בצמצום, ותמיד נתנה לי ללמוד ועזרה לי, אם וכשתי תורה בחי, חיב אני לה תודה על כך, משום שהסתפקה כל חייה בפת חריבה, לא דרשה מלבושים נאים, ולמעשה, לא היו לה כלל דרישות".

לעמת זאת החברותא, התחתן עם בת איש אמיד, ולמד אמנם בשקידה גם לאחר

גם אם שגר את הסבלונות על ידי שלוחו, והלה אכל ושתה בבית אבי הפלה, אין הסבלונות חוזרים ונגבים.

מעשה, המשיך רבי יצחק את דבריו, מובן טעמו ונמוקו של אליעזר, שהיה שליח לקחת אשה ליצחק. הוא הלא נתן סבלונות לרבקה, וזם זהב בקע משקלו ושני צמידים על ידיה עשרה זהב משקלם, אם היה אוכל קדם בבית בתואל אבי הפלה, ואחרי כן לא היה השדוד יוצא לפעל, לא היו הסבלונות חוזרים.

משום כך אמר, 'לא אכל עד אם דברתי דברי', ואדע כי מסכימים אתם לשדוד את בתכם ליצחק, והיה אם לא תסכימו, עדן יכול אני לקחת את הסבלונות בחזרה.

החתן הצעיר סים את דבריו מתוך חיוך, "אם אליעזר שבא בתור שליח לקחת אשה ליצחק, לא רצה לאכל כדי להבטיח את הסבלונות שיחזרו אם השדוד יתבטל, על אחת כמה וכמה שיצחק בעצמו צריך להיות זהיר בכך".

שמע רבי יעקב באב"ד את דבריו הפקחים של יניק חכים זה ואמר לו, 'אם חכם בני ישמח לבי גם אני, אבל מדוע פשיטו חכמי ברודי והתפללו בהלכה שתקו, לא פתחת את פיר ולא האירו דבריך, כלום לא ירדת לסוף דעתם ועמק פלפולם.

"בינינו לבינינו עצמנו", החזיר העלוי הצעיר, "אגלה את האמת, שמעתי את פלפוליהם, וראיתי כי טענו ותעו. פלוני הקשה קושיה פלונית, ונתעלמה ממנו הלכה מפורשת ברמב"ם, השני בנה את פלפולו על יסוד רעוע, כי נעלמו ממנו דברי התוספות במסכת פלונית בדף פלוני".

חכמי ברודי שהיו מפרסמים בחריפותם, פתחו בדברי תורה, שקלו וטרו, התחילו בתיובתות ובפירוכות, וסימו בתשובות ובתרוצים מפלפלים וחרופים, יצחק הקטן ישב שמע והקשיב, אף לא פתח את פיו.

הביטו חכמי ברודי זה בפני זה ושאלו, הכי זה הוא העלוי שכה הרבו להפליג בשבחו, חשבו ובקשו אמתלא לשתיקתו, אולי עניו ויגע הוא מן הדרך, משום כך החליטו לתת לו זמן לנוח ולהנפש, ולבוא ליום מחר, לנסותו ולהכניס אתו במשא ומתן של הלכה.

לפנות ערב הזמנו האב והבן לבוא לסעודה בביתו של רבי יעקב באב"ד, אבל יצחק האורח לא רצה לטעם מאומה בבית אבי הפלה. תמה רבי יעקב על הדבר, וגם אבי הבן הרב הורביץ התפלא ושאלו מפני מה אין הוא רוצה לסעד בבית מי שעתיד להיות חתנו.

השיב יצחק הצעיר פדברים האלה, "בתורה נאמר, כי בשעה שבא אליעזר לקחת אשה ליצחק וישם לפניו לאכל, ויאמר לא אכל עד אם דברתי דברי, הדבר תמוה, מדוע לא רצה אליעזר לאכל בתחלה.

אבל לא לחנם אמרו חכמי המדרש (בואסיית ובה ס יא) 'פה שיחתן של עבדי אבות מתורתן של בנים, גם שיחתם של עבדי אבות, תורה היא וללמד ממנה אנו צריכים. הרי אמרו חכמינו בתלמוד (בבא בתרא קמו.) השולח סבלונות לבית חמיו, שלח מאה מנה ואכל שם סעודת חתן, אפלו כדינר, אם נתבטל השדוד, אין הסבלונות חוזרים.

מבאר שם הרשב"ם הטעם, שמחמת שמחת אכילה שאכל ושתה ושמח עמהם, מחל על הסבלונות. ואמרו בגמרא שם כי

"מאין אתם ולהיכן אתם הולכים", שא"ל. "מדומברובה אנחנו, שבים אנו לכתינו לשבת קדש". אמר רבי יוסף ברוך, "הלא הדרך רחוקה עוד לדומברובה, האיך תוכלו להגיע שמה בטרם יעריב השמש".

ענהו: בתמהון, "הלא דומברובה סמוכה ונגראית, מיד כשנגד מההר, נהיה בעבורה של העירה", וכן היה. התפלל רבי יוסף ברוך בי"דו כי מהמקום שבו נשבר אפן העגלה עד דומברובה הוא מהלך שעות ארכות, ואיך הגיע במהירות כה רבה.

הוא נשאר בתמיהתו, הלך לבית הרה"ק **רבי יוסף מדומברובה** זיע"א שקבלו בסבר פנים יפות ובכבוד הראוי, שבת בצל קורתו בשבת קדש, ושמח עמו במשך כל השבת.

תברו השתף שנותר על אם הדרך בערב שבת, תקן את האופן עד מקום שי"ד מגעת, הנהיג את העגלה בכבוד לכפר סמוך, בו נשאר לעשות את השבת, במוצאי שבת תקן את האופן לגמרי, והגיע לדומברובה ביום ראשון אחר חצות היום.

נשפגש את שתפו רבי יוסף ברוך, שא"ל היכן היה במהלך השבת, והוא ענהו, "בדומברובה בבית רבי יוסף", וספר את כל אשר ארע עמו משעלה להר ופגש באנשי העיר.

אמר לו השתף, "הלא מהמקום בו עמדנו עד הנה היה מהלך רב, ואתה הגעת לשם ברגעים ספורים, אין זו כי אם קפיצת הדרך, גברא רבה כמותך שמשותנים עליך סדרי בראשית, אין מקומך במסחר אלא בעסק דברי תורה ועבודה". (סיפורי נפלאות

מנדולי ישראל)

ךך חזר בקצרה על תכן הפלפולים של חכמי ברוך, הראה את טעיותיהם ואת שגיאותיהם, וסיים, "לפיכך לא רציתי להתערב ולהשיב על דבריהם, להעמידם על טעותם ולהכלימם. אמרתי בלבי, נח לי שיתבטל השדוך, ולא אלבין פני חכמי ברוך בריבים". כך באותו ערב, נכתבו התנאים בין שני הצדדים. (חכמי ישראל בילדותם)



נאבא היום אל העין (כד מב)

ברצותו להסתיר עצמו ואת מעשיו, התפרנס הרה"ק **רבי יוסף ברוך מניישטאט** זיע"א, **הגוטער יוד**, בשחר ימיו כסוחר פשתן.

ביום חמישי בערב, נסע הרה"ק רבי יוסף ברוך מניישטאט עם שתפו, אברך מניישטאט, עם עגלה טעונה סחורה לעיר דומברובה, הם חצו את נהר הווייסל וקשבו להגיע עם בקר לדומברובה, אף מחמת סבות התעכבו כל הלילה עד הבקר, ולא יכלו להמשיך בדרךכם.

הבקר אור, והאנשים יצאו לדרךם. בעוד כברת ארץ, פרסאות אחדות לבוא לדומברובה, נשבר לפתע אפן העגלה, והם נעצרו באמצע הדרך, רחוק מכל מקום ישוב, אשר אין דרך לנסות ימין ושמאל.

השמש נטתה כבר לערב, נפשו של רבי יוסף ברוך דאבה עליו מי"אה פן חלל את השבת חלילה, נטל את חפציו, ופתח במרוצה על מנת להגיע לכפר פלשהו, לשבות שם. לעמתו החליט שתפו כי ברצונו לנסות לתקן את העגלה, והוא נשאר על הדרך.

בדרבו טפס רבי יוסף ברוך לראש הר, שם שמח לפגש קבוצת יהודים מהלכים.



מלוה מלכה

ספורים מהבעל שם טוב ורמלמידיו



המטף משבוע שבער

'אלהו הנביא' וכו', 'במהרה יבוא אלינו עם משיח בן דוד', על פי מה שמויבא בספר קה"י ערך א"ה בשם מאמר הפתיחה למספרים תהלת ה', כי אלהו הוא מבחינת שערות ראש של אדם הראשון וכו', ולפי ששערותיו של אדם אינן נהנות מאכילתו, לכן אלהו לא מת, כי הוא לא נהנה מאכילת עץ הדעת שבועטו נגזרה המיתה. על פי זה אמרתי שעל כך נקרא אלהו הנביא זכור לטוב, 'בעל שער בסימניו', כיון שהוא מבחינת שערות של אדם הראשון.

מאחר וסעודה זו היא סעודת דוד מלך ישראל, שהוא חי וקיים, נהנית ממנה אותה עצם שהיא גם כן חיה וקיימת לעולם. על כן אומרים בסעודה זו הזמר 'אלהו הנביא' וכו', שגם הוא חי וקיים לעולם.

בזכות סעודת מלוה מלכה, נזכה לתחית המתים ולקבלת פני משיח בן דוד על ידי בשורת אלהו הנביא כמו שכתוב בספר הברית, וזה לשונו, "הזהיר במצוה זו, יצא מחבוט הקבר וכו', וכן מבטח לו שיקום בתחית המתים, ויקבל פני איש צמח שמו, הוא דוד בעצמו, והיא מצוה קלה, נאה וחשובה".

סימנא דחיותא יש בסעודת מלוה מלכה, כי היא סעודת דוד מלך ישראל שהוא חי וקיים, ונהנית ממנה העצם לזו שגם היא חיה וקיימת, ואומרים הזמר אלהו וכו' 'שלא טעם טעם מיתה וקבורה כי לא נהנה מאכילת עץ הדעת'.

מענה לא רחוק הוא לומר אשר האדם הנזרר בסעודה זו, מלבד שכרו הצפון לו לעתיד, היא מגנה עליו גם בעולם הזה, ומסגלת לאריכות ימים ושנים להיותו חי וקיים. (עיר מבצר על מגלת אסתר ח ב)

מה עשה החתן באותה שעה, המחתנים והמזמנים שקועים היו במסבת ההוללות, ואף הוא דעתו היתה בדיחה עליו, על כן החליט להראות לכל הנוכחים את כחו בציד. לא חשב החתן יותר מדי, בעצם מסבת הנשואין יצא את הארמון, ומבלי להודיע לאיש מאורחיו, עלה על סוסו ויצא ליער הסמוך לצוד ציד, תוך בטחון מפרז בכחו להביא את שללו למסבה עצמה.

בכניסתו ליער תעה בדרכו, ותוך דהירה שקע הסוס על רוכבו בבצה עמוקה, סכנת טביעה ודאית שחרה לפתחו באותן דקות, לולי הגיעו למקום הרה"ק **רבי אלימלך מליז'ענסק** זיע"א ומליו והצילוהו ממות לחיים.

מששמעו הפריץ ומרעיו על סכנת המות שהיתה צפויה לחתן, פתחו בדברי תודה לרבי, והפריץ פנה אליו ושאלו, מה הם יכולים לגמול לו על החסד הגדול שעשה עמו. הסביר לו הרבי כי כש'לעצמו איננו זקוק לפרס, ואף אין הוא מוכן לותר על זכות הצלת הנפש שהתגלגלה לידו.

אולם כיון שהבטיח לזוג הצעיר שהם יתום ויתומה כמתנת נשואין את הכפר, הוא חפץ לעמד בהבטחתו. הפריץ שהיה נסער מהצלת בנו היחיד, נענה על אתר להצעת הרבי, והודיע שהוא מוסיף גם את בית האכסניה עצמה, ועוד אלף ריגיש להוצאות. כך עלה בידי רבי אלימלך לפרע את חובו לזוג הצעיר עוד לפני עזבו את הכפר. (סאריית ישראל)



הטעם שאומרים בסעודת מלוה מלכה הזמר

מילין יקרין ויהודשים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצדא שליט"א

מילה רא

חזרה רא



חזרה רא דאורייתא
סוד חדש ונפלא על הפרשה

שיון לטובה - מידת ההשתוות

הטובה שהיתה בימי חייה של שרה

וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשֵׁבַע שָׁנִים שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה (כג א).

קשה לרש"י זלה"ה, מדוע כפלה תורה ואמרה שוב 'שני חיי שרה', הלא באלו פתחה דבריה 'ויהיו חיי שרה' וגו', על כרחנו בא להוסיף וללמדנו דבר מה. מתרץ רש"י, אכן רצתה התורה להוסיף על הנאמר בתחילת דבריה, וללמדנו בא, שכל חייה שוים היו לטובה.

ויש להבין כוונתו של רש"י, במה הם שוים לטובה, איזה טובה הייתה לה בימי חייה, הלא בהתבוננות קלה בדברי ימיה של שרה אמנו נראה שכל חייה היו רצופים ניסיונות ללא הפוגה. בגיל ט"ו נישאה לאברהם אבינו ע"ה שהיה אז בן כ"ה שנים, ומיד אחר כך השליך אותו נמרוד לכבשן האש וניצל בנס, אך באותו המעמד נשרף אביה הרן בכבשן האש.

לאחר מכן נצטווה אברהם 'לך לך מארצך', והם עוברים נודדים ויורדים למצרים מחמת הרעב, ושם עברו ניסיון גדול וקשה בבית פרעה שניצלה בנס. ואז חוזרים הם לארץ כנען, והייתה צריכה להיפרד מלוט אחיה ונותרה בודדה ממשפחתה. לאחר מכן יצא אברהם למלחמה קשה עם ארבעת המלכים כדי להציל את לוט מידם.

ובתוך שנות העקרות הארוכים התמודדה בתוך ביתה עם שפחתה כדכתיב (לעיל טז ד) 'ותקל גבירתה בעיניה'. לאחר מכן נימול אברהם וכל ילדי ביתו נימולו איתו (לעיל יז כז), והייתה מטפלת בכולם. ואחר כך כתיב (כ א) 'ויסע משם אברהם ארצה הנגב וישב בין קדש ובין שור ויגר בגרר, ויאמר אברהם אל שרה אשתו אחותי היא וישלח אבימלך מלך גרר ויקח את שרה'.

וגם אחר שרווח לה ונפקדה, קפץ עליה ניסיון ישמעאל 'ותרא שרה את בן הגר המצרית אשר ילדה לאברהם מצחק' (כא ט) שעבר על ג' עבירות החמורות כדאימת ברש"י מחו"ל

(ב"ר נג יא), וחששה לגורל בנה שחלילה לא ילמד ממעשיו. ואף רצה להרוג את יצחק כדאימת במדרש (שם). ואף שהיה קשה להם הדבר מאד כדכתיב 'וירע הדבר בעיני אברהם על אודות בנו', אך הקב"ה אמר לו לאברהם 'כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה'. ובהיות בנה בן ל"ז שנים ציווה הקב"ה לאברהם (לעיל כב ב) 'קח נא את בנך יחידך אשר אהבת וגו' והעלהו לעולה'. והציב לימי חיים שכאלו ייקרא 'שיום לטובה'.

שיון לטובה - גם כשנראה היפוכו של הטוב

אלא יש לפרש הדבר עפ"י דברי מרן החיד"א ע"ה (פני דוד חיי שרה) על הפסוק 'ויהיו חיי שרה', דתבת 'ויהיו' נקראת ישר והפוך, לרמוז שחייה היו הויה אחת שווה לטובה הן כשתיבטי בהם מתחילתן לסופן והן מסופן לתחילתן. ויש לומר עפ"י דבריו גם לענייננו, שאף אם תביט בימי חייה של שרה למפרע מסופן לתחילתן, כלומר, אף כאשר התנהלו חייה למפרע ובהיפך מרצונה, עם כל זה היו בעיניה כולם שוים לטובה.

ואין זה דבר של מה בכך, הלא כמה שהאדם יהא חזק אשר יהא, אך כאשר עובר כאלו ניסיונות יכול ח"ו לרדת ממדרגתו. ועם זאת, שרה אמנו ע"ה לא ראתה שום רע בהנהגת הבורא, וידעה מה שאמרו חז"ל (ב"ר נא ג) 'אין רע יורד מלמעלה', ואם כך, גם כשאירע דבר מן השמים הנראה כלא טוב על כרחך טוב הוא שהרי אין יורד מן השמים. ובהסתכלות זו קיבלה כל מאורעות ח"יה באהבה ובשמחה, והאמינה שכל הנעשה עמה הוא אך לטובה' כל דביעי רחמנא לטב עביד' (ברכות ט); ואף שבשעת מעשה נראה הדבר כצרה אבל לבסוף יתגלה שהכל היה לטובה.

וזה באה התורה באמרה שוב 'שני חיי שרה', ללמדנו, דמלבד כל מה שדרשו בגדלותה של שרה בתחילת הפסוק, בת ק' כתיב כ' בלא חטא, ובת כ' כתיב ז' יופי, לימוד נוסף יש לנו

המשך בעמוד הבא

מילה דפליאה

הצדיקים חיים בקבר - עד שעה קודם תחיית המתים

וְאֶקְבְּרָה מִתִּי מִלְפָּנֶיךָ (כב ד). כשבאים לעסוק בפרשת פטירתה של שרה עלינו להזכיר את חידושו הנפלא של **הגאון מוילנא ז"ע**, שדייק מדוע בשהה פעמים נאמר קבורה קודם הזכרת המת: 'ואקברה מתי מלפני' (פסוק ד), 'קבור את מתך' (פסוק ו), 'מקבור מתך' (שם), 'לקבור את מתי' (פסוק ח), 'קבור מתך' (פסוק יא), 'ואקברה את מתי שמה' (פסוק יג). ואילו פעם אחת נזכר מיתה קודם שיזכר הקבורה 'ואת מתך קבור' (פסוק טו).

מבאר הגר"א על פי דברי הגמרא בשבת (קנב): שהצדיקים חיים בקבר, ואמרו שם ששאל רב נחמן את רב אחאי שהיה בקברו, הלא נאמר (לעיל ג יט) 'כי עפר אתה ואל עפר תשוב'. וענהו 'ההוא שעה אחת קודם תחיית המתים'. אם כן עד שעה אחת קודם תחיית המתים הם חיים וישנים בקבר.

ששה חיים ומת אחד נקברו במערת המכפלה

לפיכך - מבאר הגר"א ע"ה, נכתב ששה פעמים קבורה קודם המיתה כנגד ששת הצדיקים שבעבורם קנה אברהם את מערת המכפלה, שהם אברהם ושרה, יצחק ורבקה, יעקב ולאה. אך לעומת זה ידוע מה דאיתא בגמרא (סוטה יג). שראשו של עשו נקבר במערת המכפלה, ועל רשע זה נאמרה הפעם היחידה 'מתך קבור' מיתה קודם לקבורה, שבו מתקיימת המיתה ורק אחריה הקבורה.

וכן איתא בגמרא (ברכות יח). צדיקים במיתתן נקראו חיים. וראה דברים מופלאים שכתב **המהרש"א** (ח"א שם יט). על מה שבתחילה אמר רבי יצחק, כל המספר אחרי המת כאלו מספר אחרי האבן. ואחר כך אמר רבי יהושע בן לוי, כל המספר אחר מיטתן של תלמידי חכמים נופל בגניהם. ופירש המהרש"א ששינה לשונו וכתב אחר מיטתן, משום דלא ניחא למימר בהן אחר המת, והצדיקים גם אחר מיתתן קרוין חיים כדאמרין לעיל, והיינו דנקט 'על מיטתן' כאלו שוכבין חיין על מיטתן.

יעקב אבינו מבקש להיקבר קודם מיתתו

ועל פי זה יובן מה שאמר יוסף לפרעה את דברי אביו קודם פטירתו, 'אבי השביעני לאמר הנה אנכי מת בקברי אשר כרית לי בארץ כנען שמה תקברני' וגו' (הלן ג ה). ומהו הלשון 'מת בקברי' שימות בקברו, באופן הרגיל מתים ואחר נקברים, ובדברי הגר"א יבואר היטב, שיעקב ביקש כדרך אבותיו שיקברנו קודם שימות ורק אחר כך ימות בקברו קודם תחיית המתים. ולכן גם אמר 'שמה תקברני' ולא אמר 'כשאמות שמה תקברני', כי קבורתו תהיה קודם מיתתו.^א

א. וביעקב אבינו אכן איתא (תענית ה): הכי אמר רבי יוחנן, יעקב אבינו לא מת. אמר ליה, וכי בכדי ספדו ספדניא וחנטו חנטייא וקברו קברייא. אמר ליה, מקרא אני דורש, שנאמר (ירמיה מז כז) 'ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם ה' ואל תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק ואת ורעך מארץ שבים', מקיש הוא לרועה, מה רועה בחיים הוא אף בחיים.

ללמוד ולדרוש בגדלותה של שרה אמנו ע"ה, ש'כולם שוין לטובה'. שבכל ימי חייה קיימה מה שאמרו בגמרא משמיה דרבי עקיבא, לעולם יהא אדם רגיל לומר כל דעביד רחמנא לטב עביד. וכמו שאמרו בתענית (כא). על נחום איש גם זו, שהיה רגיל לומר על כל דבר שקרהו 'גם זו לטובה'.

בזכות הסתכלות זו זכתה שרה שאמר הקב"ה לאברהם אבינו ע"ה (לעיל כא יב) 'כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה' שזכתה לנבואה וכדפירש רש"י (שם) למדנו שהיה אברהם טפל לשרה בניבואות. ולכן גם כאשר נפקדה נאמר בה הפסוק (לעיל כא א) 'וה' פקד את שרה', בשהנה משאר האימהות, אצל רבקה נאמר (הלן כה כא) 'ויעתר לו ה'' וברחל 'וישמע אליה אלהים ויפתח את רחמה' (הלן ל כב), ששרה זכתה במעמד גבוה כל כך שהקב"ה בכבודו ובעצמו יושיענה.

אברהם הספיד את מידת ההשתוות שבשרה כיון שנשארה לדורות

ובזה אפשר לבאר מה שהקשו במדרש (ב"ר נח ה) על הפסוק 'ויבוא אברהם לספוד לשרה ולבכותה', שואל על כך המדרש: מהיכן בא וכו'. ומתרחץ מהר המוריה ומתה שרה מאותו צער, לפיכך נסמכה עקידה ל'ויהיו חיי שרה'. ויש לפרש שאלת המדרש 'מהיכן בא' אברהם בא לספוד לשרה אך 'מהיכן בא' כלומר מהיכן יכול לפתוח ולדבר על אותה הצדקנית, הלא יש כל כך הרבה מה לספר בבשחה, הלא היו לה שפע של דברים ומעשים נפלאים. אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת את הנשים (ב"ר לט יד), ועמדה בכל העשרה ניסיונות. ואברהם ידע גם ידע מה גדול שבחה, ועל כך שואל המדרש 'מהיכן בא' לספוד לאותה צדקת.

אולם מתרחץ המדרש 'מהר המוריה בא', מעקידת יצחק. כלומר אברהם סיפר מהדברים שנשארו ממנה לדורות, כעקידת יצחק שאנו מזכירים אותה תמיד, וכדאיתא במדרש (ילקוט קא) 'למה נקרא שמה מאכלת שישראל אוכלים בעולם הזה בזכות אותה מאכלת'. וזה פירוש 'מהר המוריה בא', שהספידה על מידת ההשתוות שהתחלכה עמה בכל ימי חייה, ובכל מה שעבר עליה הבינה כי 'כל ארוחת ה' חסד ואמת' (תהלים כה י), ואף שבשעת הקושי עצמו אין מבינים כל כך מהו הטוב שבדבר, אך לבסוף רואים שהכל לטובה, ומידה זו השאירה שרה אמנו לדורותיה אחריה.

ואחר שבארנו כל זאת אפשר להבין מדוע דווקא כשבאה התורה לספר סדר פטירתה נכתב הדבר בלשון 'חיים' כאומרו 'ויהיו חיי שרה', 'שני חיי שרה'. כי צדיקים במיתתן נקראים חיים (ברכות יח), ואיתא שהטעם שנקראים חיים שכוחם וחיותם נמשכים לדורות, וכיון שכאן הדיגש התורה בדברי מידתה זו שנשאר ממנה כח לדורות עולם, לכן דווקא בעת פטירתה כתבה התורה לשון חיים.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

שיחת עבדי אבות

קפיצת הארץ רמז שהתעלתה למעלה מן השמים בשליחותו של אליעזר מצינו שקפצה לו הארץ בדרכו, כמו שפירש רש"י 'ואבא היום אל העין', היום יצאתי והיום באתי, מכאן שקפצה לו הארץ. ובביאור ענין קפיצת הארץ יש לומר שהתעלתה הארץ למעלה ממדרגתה, כי בשעה שהתחתונים מיטיבים דרכיהם זוכים להשרות השכינה בתחתונים ולהעלות את הארץ למעלה מן השמים, ועתה כשעסק אליעזר להעמיד את זרע ישראל מיצחק ורבקה, התעורר תיקון הארץ מכוח בני ישראל וקפצה לו הארץ במדרגתה למעלה מן השמים.

מדרגת הארץ למעלה מהשמים ושמי השמים
וכמו שמצינו **באלשיך הקדוש** (דברים י יד) על הכתוב 'הן לה' אלהיך השמים ושמי השמים הארץ וכל אשר בה', ולכאורה קשה סדר הפסוק כי מן השמים הנמוכים עלה לשמי השמים הגבוהים יותר, ושוב ירד למטה והזכיר את הארץ הנמוכה מהם, אלא בשעה שישראל עושים רצונו של מקום הם מגביהים את הארץ למעלה מן השמים העליונים, ובמעשיהם הטובים הם קובעים את עיקר השראת השכינה בתחתונים, ותחילה נזכרו השמים הנמוכים ולמעלה מהם שמי השמים הגבוהים, והמעלה העליונה ביותר היא מעלת הארץ השולטת על העליונים.

והנה בריאת שמים וארץ היתה בשם אהו"ה, והוא ראשי תיבות 'את השמים ואת הארץ', אבל אליעזר עבד אברהם אמר 'אבוא היום אל העין', והקדים בדבריו אותיות ו"ה לאותיות א"ה, לרמז שהקדים 'ואת הארץ' ל'את השמים', כי זכה להקדים התחתונים לעליונים, ומכאן שקפצה לו הארץ, שקפצה הארץ למעלה ממדרגת השמים.

קפיצת הארץ מכוחם של בני ישראל

וכל ענין קפיצת הארץ לאליעזר היתה מכוח הדורות הבאים של בני ישראל, על ידי שעתידיים הם לקבל התורה התעורר כוחם לאליעזר להגביה

את התחתונים, וזהו שאמרו חז"ל (ב"ר ס ח) יפה שיחתן של עבדי אבות לפני המקום מתורתן של בנין, שיחתן של עבדי אבות שקפצה להם הארץ, כל זה היה מכוח תורתן של בנין, ועמדה זכות הבנים לעבדי אבות, וקפצה לו הדרך להגביה למעלה את הארץ מן השמים.

רמז לשם של קפיצת הארץ

על הפסוק 'אבוא היום אל העין', פירש רש"י היום יצאתי והיום באתי מכאן שקפצה לו הדרך. ואמר הרה"ק **מון הבעל שם טוב ע"ה** כי בפסוק זה רמז השם של קפיצת הארץ. ופירוש דבריו כי שם של קפיצת הדרך הוא אהו"ה, וראשי תיבות של הכתוב 'אבוא היום אל העין' הוא גם כן אהו"ה, וזהו הרמז בדברי רש"י 'מכאן שקפצה לו הארץ', היינו מהתיבות האמורות כאן קפצה לו הארץ. [וזהו שנאמר למעלה 'ואשביעך בה' אלהי השמים ואלהי הארץ', היינו שהשביעו בשם אהו"ה היוצא מראשי תיבות 'אלהי השמים ואלהי הארץ', כדי לעורר את הכוח לקפיצת הארץ היוצא משם אהו"ה]. ועל פי זה יש להוסיף עוד, כי שם אהו"ה עולה בגימטריא 'טוב', וזהו שנאמר באליעזר בצאתו לדרך 'וכל טוב אדוניו בידו', 'טוב' רמז לשם אהו"ה, שזכה לשם אהו"ה שעל ידיו קפצה לו הארץ.

עובד ה' מעלה במעשיו גם

הדברים הגשמיים

ימי תמימים - גם בגשמיות

איתא במדרש (ב"ר נח א) 'יודע ה' ימי תמימים ונחלתם לעולם תהיה' (תהלים לז יח) **כשם שהם תמימים כך שנותם תמימים**. שלימות הימים פירושה ללא ספק כאשר האדם ממלאם בקיום מצוות ומעשים טובים ובלימוד התורה, ואם כך צריך להבין מה שאומר המדרש שהקב"ה ממלא שנותיהם, הלא צדיק תמים אף הוא ממלא את יומו בתורה ומעשים טובים אם כן מלאים הם.

אך אדם שכל מעשיו לשם שמים זוכה שימי שנותיו המלאים כוללים גם את הזמנים בהם לא

ובזה יתבאר ו'יהיו חיי שרה', כלומר, אימתי הם חיי שרה הרומז לגוף, כשהם מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים' וכמו שכתב רש"י בת קו"ף כתב כ"ף, ש'קו"ף כ"ף זי"ן' עולים בגימטריא שמחה, שעל ידי השמחה בתורה ובמצוות יש חיות גם לגוף הנרמז ב'שרה'. וביאר עוד ו'יהיו חיי שרה' הרומז לעניני הגוף, הוא רק כאשר הוא 'מאה ועשרים ושבע' שבגימטריא 'מוח חכמה', דהיינו כאשר הגוף הוא הכנה לתורה הקדושה ללמדה בשמחה.

בשידוך יותר חשוב עניין המידות ולא די שלמודה בניסים'

הַגָּה אֲנִי נִצָּב עַל עֵין הַמַּיִם וְהִיא הָעֲלָמָה הַיְצֵאת לְשֵׁאֵב וְאִמְרָתִי אֶלֶיהָ הַשְּׁקִינִי נָא מֵעַט מִיָּם מִכַּדָּךְ. וְאִמְרָה אֵלֵי גַם אִתָּה שְׁתֵּה, גַּם לְגַמְלִיךָ אֲשַׁאֲב, הוּא הָאִשָּׁה אֲשֶׁר הִכִּיתָ ה' לְכַן אֲדֹנָי (כד מג-מד).

יש להתבונן במעשה שליחותו של אליעזר לבקש אשה ליצחק, אחר שראה שעלו המים לקראת רבקה בדרך נס (ב"ר ס ה). בקש ממנה להשקותו כדי לבחון את מידותיה הטובות, ויש להבין, אחר שכבר ראה שלמודה היא בניסים, מדוע הוצרך להוסיף ולנסותה לדעת אם תשקה אותו בעין טובה.

הסביר הגרא"מ שך ע"ה שבשידוך לא מספיק שנעשים על ידיה ניסים ומופתים, אלא העיקר הוא שתהיה בעלת מידות טובות וישרות, ולכן לא די שלמודה היא בניסים, אלא אף הוסיף לבדקה כדי להכיר מידותיה עכ"ד.

וביותר יש לומר, שבביתו של אברהם ויצחק לא היו הניסים נחשבים כי היו מלומדים בניסים, ולכן לא שם לבו לניסים שארעו על ידה, אך העיקר שם עינו ולבו להכיר האם היא בעלת מידות טובות. כי הוא הטעם ששלחו אברהם אבינו ע"ה דווקא לביתו ומשפחתו מחרן ולא רצה לקחת מבנות כנען, כי בני ארץ כנען היו לקויים במדות רעות ומקולקלות העוברות בתורשה מהורים לילדיהם, מה שאין כן בני משפחתו של אברהם אבינו היו בעלי מדות טובות, ולא היו לקויים אלא בענין האמונה בה', ועניני אמונות אין האב מוריש לבניו אחריו.

למד ולא עשה בהם מצוות, כמו זמן השינה, האכילה וכדומה, שגם הם נחשבים כעבודת ה' יתברך, כמו ששינו בפרקי אבות (פ"ב מ"ב) 'וכל מעשיך יהיו לשם שמים', וכפי שביאר זאת בשולחן ערוך (או"ח סי' רלא) שכל מה שיהנה אדם בעולם הזה לא יכיון להנאתו אלא לעבודת ה' יתברך.

נמצא שכאשר ממלא שנותיו בתורה ומעשים טובים זוכה לקדש גם את עניני הגשמיות שיהיו גם הם לשם שמים, וממילא כל שנותיו שלמים, שכל ימיו ומעשיו אף הגשמיים נעשים מקשה אחת של עבודת ה'. וזה מה שנאמר באברהם ובדוד 'בא בימים' שבא עם כל ימיו ללא שיגרעו מהם הזמנים שבהם עסקו בגשמיות, כי גם אותם עשו לשם שמים ונחשבים לעבודת ה'.

ויתכן לרמזו זאת בפסוק עצמו, שכאשר ימיהם 'ימי תמימים' נעשה המשך הכתוב 'ונחלתם לעולם תהיה', שנחלת הצדיקים ועבודת ה' שלהם הוא 'לעולם תהיה' ללא הפסקה. כי גם גשמיותם נעשית נחלת הצדיקים שמקדשים הכל והופכים הכל לעבודת ה'. ומטעם זה נאמר בשרה 'כולם שוים לטובה' הן ימי נערותה והן ימי זקנותה אף שבוודאי ישנם הבדלים בין ימי הזקנה לימי הנערות, אך כאשר מילאה שנותיה בעבודת ה' ובמעשים טובים, נעשו כל ימיה מקשה אחת של עבודת ה' ונשתוו כולם באותה בחינה לטובה.

תיקון הגוף - ע"י השמחה בתורה ומצוות

וכיצד יהפך הצדיק את עניני הגשמיות לרוחניות, כבר דרש **האהבת ישראל ז"ע** (חיי שרה אות קו) שתיקון הגוף שתיקנה בימי חייה נרמז בתיבות הפסוק 'מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים'. דכתיב ו'יהיו חיי שרה' שרה רומז לגוף ואברהם רומז אל הנשמה (זוהר מדרש הנעלם וירא קב.), ומרמז לנו הכתוב אשר האדם צריך לידע שתענוג גשמי והחומרי הוא הבל וריק כי כצל ימינו עלי ארץ, ועיקר החיות ותענוג אמיתי הוא לימוד התורה וקיום מצוותיה ברצון ובשמחה, ולהשתמש בדברים הכרחיים מעניני הגוף בתור אמצעי לתכלית האמת ואז מתהפך החומר לצורה שגם עניינים הגשמיים נעשים רוחניים.

בא בימים - ניצול הזמן

לכל יום תיקון מיוחד וכשמחסר בעבודת היום נחסר לו משנותיו

ואברהם זקן בא בימים (כד א). איתא בזוהר הקדוש (חיי שרה קכט). שאברהם אבינו ע"ה הביא איתו את כל הימים 'בא בימים' - עם כל ימיו. שכל ימי חיי מלאים היו בתורה יראת שמים ומעשים טובים, וכן מצינו בדוד המלך ע"ה 'והמלך דוד זקן בא בימים'. ועל דרך זו פירש **בבאר מים חיים** את הפסוק (להלן כה ז) 'ואלה ימי שני חיי אברהם אשר חי מאת שנה ושבעים שנה וחמש שנים', שלכאורה, די היה אם יאמר 'ואלה שני חיי אברהם מאת שנה' וגו' ולמה ליה להוסיף 'ימי'.

ותירץ, אמנם ידוע כי האדם בבואו לתת דין וחשבון לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא צריך לחשוב חשבונות מכל הימים שעברו עליו מיום היותו על האדמה אם היה בכל אחד ואחד צורך גבוה שעבד בו עבודתו יתברך השייך אליו דייקא, כי כל יום ויום יש לו צינור מיוחד והשפעה מיוחדת, והעבודה נשתנה בכל יום בימיו מיום אתמול כי יעבור, כי מתלקטין ומתעללין בו בירוין חדשים וניצוצות קדושה אחרים מה שלא נבררו ביום אתמול ולא יבררו ביום מחר.

ועל כן אמרו חז"ל בכל בחינות התורה והמצוות 'בכל יום ויום יהיו בעיניך כחדשים'. כי ממש חדשים לבקרים המה אשר מתחדשים בכל יום ויום בבחינת עבודה אחרת, והמשכיל על מוצא דבר מבין הדברים האלה על לבבו אשר מתחדש בלבו בכל יום תמיד בחינת עבודה אחרת באהבה ויראה וכל המדות והתלהבות לכו לעבודת האל ורואה בתורה הקדושה דברים מחודשים ובחינות אחרות ובכל עבודת שמו יתברך איך לעבדו עבודה תמה כזה וכזה.

ועל כן צריך האדם לעת פקודתו לתת דין וחשבון מכל ימיו שעברו עליו אם לא נפקד אחד מהם מלתקן בו דברים השייכים לתיקון אותו היום, והנה מי שאינו עושה כן הרי הוא שב לעולמו קצר ימים שאינו בא לשם עם כל הימים כי נחסר ממדת ימיו הרבה שאינם נכנסים בחשבון עבור שלא תיקנם ולא נתן להם הראוי להם.

כשחוזר בתשובה מחזיר הימים למפרע

אמנם על כל פנים אם דבר טוב נמצא באדם בימי

חיי, שכאשר נזכר ביום מיומו במעשה יום אתמול שעבר מאתו בלתי עבודת קונו, ונותן זאת על לבו כי הוא עתיד ליתן דין וחשבון בעד זה ומתמרמר בלבו ומתחרט מאוד ועל ידי זה נתלהב לבו לגשת אל הקודש באהבה עזה לברוח מבחינת הרע כל עיקר ולקבל עליו מחדש בהתלהבות לבו עבודת שמו יתברך, עבודה תמה לבל ירף מחשבתו ממנו וליחד אליו יתברך כל פרטי אבריו וחושיו וכו', אז בזה הוא מתקן היום אתמול שעבר עליו בביטול עבודת קונו כי אחרי שעל ידי ביטולו ביום אתמול בא עתה לעבודה הגבוה באהבה עזה ונמצא נעשה טפל למצוה והירידה היה צורך עליה ומתחברים יחד יום אתמול והיום ונתעלים לרצון לפניו יתברך.

אברהם תיקן כל יום בימיו ולא למפרע

והנה אדם הבא למעלה בכל הימים שלימים על אופן הזה הנזכר, הנה ודאי גם זה טוב, אבל אין ימיו מסודרין כסדרן על ימי חיי, ויום ב' קודם ליום א' וכדומה, לפי ערך תיקון היום, אם תיקן למחרתם או לג' וד' ימים או אפשר אחר שנה ושנתיים. אבל אדם שתיקן כל ימיו ושנותיו בטוב ונעימים מעודו, ולא פגם בהם כלל, ולא נפרד אף רגע מאתו יתברך, הנה הוא עולה שמה בכל ימי חיי הימים כסדרן על הסדר השלם. וזהו שאמר הכתוב כאן 'ואלה ימי שני חיי אברהם' לומר שימיו אף הם עלו למנין שנותיו שלא חיסר מהם אחד. והיה חי בהם בבחינת 'ובחרת בחיים'.

יום המיתה - של היום שמת

ואלו הימים שהביא אברהם איתו היו ימים מלאים בתורה מצוות ומעשים טובים, דבלא זה נקראים מתים כמו שכתב הבאר מים חיים (שם כג א) שדרשו במדרש על שרה אמנו ע"ה הפסוק 'יודע ה' ימי תמימים ונחלתם לעולם תהיה'. וכתב, כי ידוע אשר כל עיקר בריאת הימים ימי הארץ הכל הוא בכדי שיעבוד האדם בהם עבודת קונו כראוי באהבה ויראה בתורה ומצוות, ואז הקב"ה משפיע בכל יום בימיו כל בחינת שפע וברכה וחיות לכל העולמות, ועל זה נאמר (תהלים סח כ) 'ברוך ה' יום יום', ולמדו חז"ל (סוכה מז). 'בכל יום ויום תן לו מעין ברכותיו', פירוש, שתראה להמשיך הברכות וההשפעות לכל יום השייך לו, ואז היום הזה מתמלא שפע אור משמו

וקלות ראש או בדברי בטלה בלי תורה ומצוות, וקל וחומר אם פשע והעוה באיזה יום הרי היום ההוא חסר והימים שהלכו באיבוד זמנו לא קנו מציאות כי אין להם חיות והרשעים בחייהם קרויים מתים, ובעת מותו ימיו חסרים ומחויב להתגלגל עוד הפעם כולי האי ואולי ישלים זמנו. ועל זה נאמר 'ואברהם זקן בא בימים' שבא עם הימים ולא איבד את זמנו.

אך כאשר חוזר בתשובה על הימים שעברו, ובפרט בתשובה מאהבה שנעשין עוונותיו כזכויות, חוזרים ימיו שמתו ומתארכים לו ימיו בכך שנוספו עליהם למפרע כל הימים שמתו והלכו לאיבוד, והם דברי הגמרא 'גדולה תשובה שמארכת ימיו ושנותיו של אדם'.

בתשובה מאהבה מחזיר הימים לזכויות ומצוות

פירוש הגון ונאה פירש הרה"ק בעל מגדלות מרקחים (ליקוטים יום שבת קודש ד"ה השיבנו) לבאר מה דכתיב (איכה ה כא) 'השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו בקדם', וכתב לבאר זאת עפ"י מה שאמרו חז"ל (סוטה ג): כל העושה מצוה אחת בעולם הזה מקדמתו והולכת לפניו בעולם הבא וכו', וכל העובר עבירה אחת בעולם הזה, מלפפתו והולכת לפניו ליום הדין. וכתב המהרש"א (ח"א שם) מדוע שינה לשונו, שבמצוה אמר 'מקדמתו', ובעבירה אמר מלפפתו. אלא שידוע כי מעשה אדם מוליד מלאכים כפי מעשיו הן לטובה הן לרעה. ולפי זה יובן שינוי הלשון, כי העושה מצוה יהיה הולך בשמחה ואין צריכה המצוה אלא להקדים לפניו להראות לו הדרך לשם, אבל בעושה עבירה צריך המלאך המוליכו לכרכו וללפפו כי אינו הולך לשם מרצונו כדרך שמוליכין לגדרום שמוליכין אותו שלא לרצונו בעל כרחו.

העולה מדברי המהרש"א שמצוה נקראת 'קדם'. ועל זה מבקשים 'השיבנו ה' אליך', ובאיזה תשובה רצונו, רצונו בתשובה מאהבה, שיהיה 'חדש ימינו כקדם' שכל מה שעברנו בימינו יתהפכו והיו כ'קדם' שיתהפכו לזכויות ומצוות בחינת קדם, וכדין תשובה מאהבה. ועל פי דרכינו יבואר עוד, 'חדש ימינו היינו שמהלכו ומתו לבלי שוב, יתחדשו כקדם ויתהפכו לזכויות ובכך נצילם מכיליון וחרץ'.

הגדול והקדוש ומחסדיו המרובין ועליהם חיה יחיה שמחיה עצמו באור ה' הנשפע בו. עכ"ל"ק.

לא הימים בלבד מתים אלא גם האדם ברגע שאינו עובד ה' נחשב כמת

והוסיף עוד לעוררנו בדברי מוסרו הפולחות כליות ולב: והנה חוץ מיום המיתה הזה, הנה האדם גופא ברגע שהוא עובד בה לה' יתברך אז נקרא חי, וחי הוא, כי על התורה ומצוות נאמר (משלי ד יג) 'כי היא חייך וגו'', ואומר (שם ג יח) 'עץ חיים היא למחזיקים בה'. אבל ברגע שאינו עובד בה לשמו יתברך נקרא מת כמאמר הכתוב (דברים ל טו) 'ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב את המות וגו'. וחז"ל אמרו (ברכות יח): רשעים בחייהם קרוין מתים, כי בשעה שהאדם אינו תחת רשות הקב"ה שהוא חי וקיים, הרי הוא תיכף תחת רשות הסטרא אחרא, כשמה סטרא אחרא, פירוש, צד אחר שאינו לה'. עכ"ל"ק.

ובזה מבאר, שעל כך משבח המקרא את שרה, שכל שניה היו שלמים במחשבה דיבור ומעשה, וכל הימים חיים, בחינת 'בלתי לה' לבדו' וכולם היו 'שני חיי שרה' שלה וברשותה שלא מת אחד מימיה. ולכן אומר המדרש על כך 'יודע ה' ימי תמימים' וכו', בחינת 'תמים שהיה עם ה' אלקיך' (דברים יח ג), ברגע שרמ"ח וי"סה"ה מקיים כל המצוות והאדם שלם, והימים שהם כנגד שס"ה ימים כל יום אומר לו לא לעשות עבירה, אזי הימים והם תמימים, אזי 'ונחלתם לעולם תהיה', נחלה בלי מיצרים.

תשובה מארכת ימיו ושנותיו - שבכוחה

נוספים לאדם ימיו שמתו

וכך מצינו שני נביאים מתנבאים בסגנון אחד, וכדברים אלה ממש פירש הצ"ח (יומא פו:) וסמך דבריו בדברי הגמרא במסכת יומא (פו:) 'גדולה תשובה שמארכת ימיו ושנותיו של אדם'. דהנה בריאת האדם לא תוהו בראו כי אם לקנות שלימות ולהשלים חוקו בתורה ובעבודה עבודת הקודש, וכשכיר יקוה יומו ובא בשכרו, והיא השלמת הנפש בכל ימי חלדו של האדם כאשר כל ימיו חרותים ואז הרי הוא מושלם בשלימות. לא כן אם איבד את זמנו בדברי הבאי, בשחוק



י"א לאור ע"י מבין אור לישראל
 © כל הזכויות שמורות
 אך להעתיק או לנשט ללא אישור
 מפורש בכתב ממבין אור לישראל
 עיצוב ועיבוד: שוקו קנר



פרשת חיי שרה

אין הקב"ה מביא תקלה לצדיקים ולבהמותיהם

הרה"ק רבי חיים מטשרנוביץ זיע"א, בעל 'באר מים חיים' ו'סידורו של שבת', מספר בספרו 'ארץ החיים' את אשר עיניו ראו ולא זר אצל רבו הרה"ק רבי ישכר דוב בער מזלאטשוב זיע"א, בעל 'בת עיני' ו'מבשר צדק': "אזכיר בכאן דבר נפלא אחד שראיתי בהרב הגאון אמיתי חסיד אמת הרב דקהילת זלאטשוב מנוחתו כבוד בארץ הקודש תוב"ב, זי"ע ועכ"ל".

גדול היה כוחו של הרה"ק מזלאטשוב גם בהוראת איסור והיתר. יושב היה בבית מדרשו וכל דורש ומבקש הלכה היה בא אליו וכל הדבר הקשה והקל הקריבו אליו. ביום מהימים הגיע ובא אל הרה"ק מזלאטשוב נער - קטן כשבידו בני מעיים של עוף ונפשו בשאלתו: זה עתה חזרתי עם העוף מבית השחיטה, וכשהבאתי לאמי את העוף היא הבחינה שהשומן שסמוך לבני מעיים קשה קצת, ועלה בדעתה חשש שמא יש בזה איסור טריפה ועליה לזרוק את העוף או למוכרו לנכרי.

הרה"ק מטשרנוביץ עומד היה סמוך להרה"ק מזלאטשוב ועוד בטרם לקח הרה"ק מזלאטשוב את העוף לידו הציץ הרה"ק מטשרנוביץ בבני המעיים ובשומן ולא הבין על מה בדיוק חששה האם. בני המעיים היו נראים בריאים ושלמים בהחלט, וגם השומן הקשה לא היה בו שום סיבה להטריף את העוף. אלא שהרה"ק מטשרנוביץ כמובן לא הורה הלכה בפני רבו ולא אמר כלום לנער שמיהר להגיש את העוף לידי הרה"ק מזלאטשוב.

למרבה הפלא, במקום שהרה"ק מזלאטשוב ניסה לתפוס את 'כוחא דהתירא עדיף' ולהתיר

את העוף באכילה, הוא ניסה בכל יכולתו לאסור את העוף בטעמים שונים ומשונים. היה הרה"ק מזלאטשוב מעלה סיבות להטריף את העוף ושואל את הרה"ק מטשרנוביץ האם הוא מסכים עימו, אלא שהרה"ק מטשרנוביץ עמד על שלו ולא הסכים להטריף את העוף. על כל סיבה וסיבה שהעלה הרה"ק מזלאטשוב היה הרה"ק מטשרנוביץ משיבו כי כאן שום צד ונדנוד איסור, והתורה חסה על ממונם של ישראל וחבל על דאבדין להטריף את העוף כשהוא כשר וישר לכל הדעות והשיטות, ואין שום הוה אמינא לאוסרו.

במשך שעה שלמה התנהל המשא ומתן ההלכתי סביב אותם בני מעיים שהביא הנער. הרה"ק מזלאטשוב חיפש בכל דרך אפשרית להטריף את העוף ואילו הרה"ק מטשרנוביץ עמד על משמרתו בנאמנות ולא הסכים לוותר. הוא שוב ושוב דחה כל חשש רחוק להטרפת העוף והוכיח כי הוא כשר לכתחילה, למהדרין מן המהדרין, ויאכלו ענוים וישבעו. עד שכלו כל הקיצין והרה"ק מטשרנוביץ נענה ואמר להרה"ק מזלאטשוב: ילמדנו רבינו מה רצונו מעוף זה, כי אין אני יודע מה אנו דנים ומתווכחים זמן כה רב על דבר שהוא פשוט בתכלית הפשיטות שהוא מותר, ואם אכן כבוד תורתו רוצה לאסרו, היה לו לאסרו בלא כל טעם והסבר.

כששמע הרה"ק מזלאטשוב את דברי תלמידו, נענה ואמר לו: לא נותרה לי ברירה אלא לגלות לכם את האמת לאמיתה: דעו לכם שגם אני רואה כמותכם שאין כל סיבה לאסור את העוף. הבני מעיים והשומן שהביא לכאן הנער אין בהם כל ריעותא ופגם, אך מה אעשה שפי אינו רוצה להוציא ולומר כי עוף זה הוא



אבינו לא נכנסו לבית שיש בו עבודת אלילים, שנאמר (בראשית כד, כט-לא) [וְלִרְבֵּקָה אַח וְשִׁמּוֹ לָבֶן וַיִּרְצֶה לָבֶן אֶל הָאִישׁ הַחוּצָה אֶל הָעֵץ: וַיְהִי כִּרְאֵת אֶת הַנְּזִם וְאֶת הַצְּמָדִים עַל יְדֵי אָחִיתוֹ וַכְּשָׁמְעוּ אֶת דְּבָרֵי רַבֶּקָה אָחִיתוֹ לֵאמֹר כֹּה דָבַר אֱלִי הָאִישׁ וַיָּבֵא אֶל הָאִישׁ וַהֲנֶה עֹמֵד עַל הַגְּמָלִים עַל הָעֵץ: וַיֹּאמֶר בּוֹא בְרוּךְ ה' לָמָּה תַעֲמַד בַּחוּץ וְאֲנֹכִי פְּנִיתִ הַבַּיִת וּמְקוֹם לְגַמְלִים, 'וְאֲנֹכִי פְּנִיתִ אֶת הַבַּיִת' מֵתִרְפִּים. וְמָה תִלְמַד לומר 'ומקום לגמלים מלמד שלא נכנסו לבית לבן הארמי עד שפנו כל העבודת אלילים מפניהם. מעשה בחמורו של רבי חנינא בן דוסא שגנבוהו לסטים וחבשו את החמור בחצר, והניחו לו תבן ושעורים ומים, ולא היה אוכל ושותה. אמרו: למה אנו מניחין אותו שימות ויבאיש לנו את החצר. עמדו ופתחו לה את הדלת והוציאוה, והיתה מנהקת והולכת עד שהגיעה אצל רבי חנינא בן דוסא. כיון שהגיעה אצלו, שמע בנו קולה. אמר לו: אבא, דומה קולה לקול בהמתנו. אמר לו: בני, פתח לה את הדלת שכבר מתה ברעב. עמד ופתח את הדלת, והניח לה תבן ושעורים ומים, והיתה אוכלת ושותה. לפיכך אמרו: כשם שהצדיקים הראשונים היו חסידים כך בהמתן חסידות כמותן.

ואמרו רז"ל במסכת חולין (ז): השתא בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידן, צדיקים עצמן לא כל שכן... מאי בהמתן של צדיקים. דרבי פנחס בן יאיר אקלע להווא אושפיזא, רמו ליה שערי לחמריה לא אכל, חבטיניהו לא אכל, נקריניהו לא אכל, אמר להו: דלמא לא מעשרן. עשריניהו ואכל, אמר: ענייה זו הולכת לעשות רצון קונה ואתם מאכילין אותה טבליים.

כשר. מהרגע שראיתי את חלקי העוף שהביא הנער, לבי נוטה לומר שעוף זה הוא טריפה, ולכן חיפשתי בכל דרך אפשרית את הסיבה שבשל כך אני מרגיש שהעוף אינו כשר. ואולם מודה אני לך על האמת שאין לי כל סיבה הלכתית ברורה להטריף את העוף.

הרהר הרה"ק מטשרנוביץ ואמר לרבו: אם כך, יתכן שהעוף טרף מסיבה אחרת, ולכן אין אתם יכולים להכשירה. הלוא הנער לא הביא איתו אלא רק את בני המעיים של העוף, ושמא בחלק אחר של העוף ישנה סיבה המטריפה את העוף. הבה ונאמר לנער שיביא את העוף בשלמותו, שכן רק כך נוכל לדעת את כשרות העוף.

קיבל הרה"ק מזלאטשוב את דברי תלמידו והסכים עמו שראוי לבדוק את העוף בשלמות. הרה"ק מטשרנוביץ התעניין אצל הנער השואל האם העוף בשלמותו מצוי היכן שהוא, וכששמע שהעוף עדיין מצוי במטבח ביתו, ביקש ממנו שימחר להביא את העוף הנה, כי בני המעיים שהביא אין הם די כדי להכריע את ההלכה על כשרות העוף.

תיכף משהביא הנער את העוף ראו הרה"ק מזלאטשוב והרה"ק מטשרנוביץ כי אכן מהשמים שמרו את הצדיק שלא יצא מכשול מתחת ידו: בצד העוף הייתה מכה גדולה שבוודאי הטריפה את העוף, וזו הסיבה שבשלה עיכבו מהשמים ולא הניחו להרה"ק מזלאטשוב לומר על העוף כי הוא כשר. **מסיים הרה"ק מטשרנוביץ את עדותו והוא כותב: "ותמהתי על המראה מאוד מאוד! וראיתי אשר אין הקב"ה מביא תקלה על ידי צדיקים (חולין ה:)."**



כך דרשו חז"ל במסכת אבות דרבי נתן (פרק ח): כשם שהצדיקים הראשונים היו חסידים כך בהמתן היו חסידות. אמרו גמליו של אברהם

על הפסוק (בראשית כד לב): **וַיָּבֵא הָאִישׁ הַבַּיִתָּה וַיַּפְתַּח הַגְּמָלִים וַיִּתֵּן תְּבֵן וּמִסְפּוֹא לְגַמְלִים**





ומים לרחץ רגליו ורגלי האנשים אשר אתו, ופירוש רש"י: ויתח - התיר זמם שלהם, שהיה סותם את פיהם שלא ירעו בדרך בשדות אחרים. תמהו חז"ל במדרש, לשם מה היו צריכים לזמם את פי הבהמות, וכי לא היו גמליו של אברהם אבינו דומים לחמורו של רבי פנחס בן יאיר, ואם אצל בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידם, בוודאי שכך היה אצל אברהם אבינו. וכלשונו של הרמב"ן המבאר את שאלת המדרש: "וזו שאלה לסתור פתוח הזמם, כי אי אפשר שיהיה החסידות בביתו של רבי פנחס בן יאיר גדול יותר מביתו של אברהם אבינו, וכאשר חמורו של רבי פנחס בן יאיר איננו צריך להשתמר מן הדברים האסורים לבעליו להאכילו, כל שכן גמליו של אברהם אבינו, ואין צריך לזממם, כי לא יאונה לצדיק כל און.

ותירץ הרה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א, בעל 'בני יששכר' בספרו 'אגרא דכלה': דהנה אמרו חז"ל שארץ ישראל כבר הייתה שייכת לאברהם אבינו, וכלשון רש"י (בראשית כג ד) ומדרש אגדה, אם תרצו הריני גר, ואם לאו אהיה תושב ואטלנה מן הדין שאמר לי הקדוש ברוך הוא (בראשית יב ז) לזרעך אתן את הארץ הזאת, אלא שאברהם אבינו החמיר על עצמו ממידת חסידות שלא להחשיב את הארץ כשייכת לו מצד הדין. ובשל כך שפיר חשש אברהם אבינו שהגמלים ירצו לאכול מהשדות, כיון שלפי הדין הכל שייך לאדונם, דמי יבטיח שהגמלים יחמירו לעצמם ממדת חסידות, ולכן הוצרך לזוממם.

השגחה פרטית בשידוכים

אל הרה"ק האמרי אמת זיע"א הגיע יהודי אחד לשאול ולהתייעץ אודות הצעת שידוך שהציעו לו עם בתו של איזה יהודי מאחת העיירות שבפולין והוא אינו יודע האם להתקדם בזה ולומר לדבק טוב. אמר לו האמרי אמת: קום

וסע לאותה עיירה בה מתגורר אותו יהודי, תברר שם אודותיו, ולפי זה תקבל את ההחלטה על השידוך. ציית היהודי לדברי הרבי ונסע לאותה העיירה. עם הכנסו לעיירה הוא רואה מולו את אחד התושבים בעיירה מהלך אנה ואנה. חשב היהודי: מה לי להתעכב כאן, אשאל את אותו יהודי מה חוות דעתו על ההצעה ועל משפחת האישי, ונדע את אשר לפנינו. הנשאל נענה לשאלה בסבר פנים יפות ובמשך דקות ארוכות עמד והפליג במעלת האישי ומשפחתו. הוא הסביר לו כי מדובר באיש טוב ומטיב, אדם נפלא ומיוחס. גם בשבח משפחתו הפליג, ולא גמר את ההלל על המדוברת בעצמה, שכלילת המעלות היא. סוף דבר, סיכם האישי את הגיגיו, שבודאי כדאי לך להשתדך עמו, והרי זה כענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל. כיון שכן, החליט האישי שלזו הייתה כוונת האמרי אמת בעצתו לנסוע לעיירה, והוא הודיע לשדכן כי הוא מוכן ומזומן להתקדם בשידוך על הצד היותר טוב.

אחר סגירת השידוך, שהתקיים באותה עיירה בה גרו הכלה ומשפחתה, נותר האישי ללון שם בלילה, אלא שלמחרת בבוקר, כשהלך לבית הכנסת בעיירה, נפל ליבו בקרבו: מכל עבר הוא שמע את כל התושבים, ללא יוצא מהכלל, מקללים את המחותן שלו, מחרפים ומגדפים אותו בכל מיני קללות שבעולם. בתדהמתו כי רבה הוא פתח בשיחה עם אחד האנשים שהיו שם, ואותו אדם שלא ידע כי הוא המחותן שלו הסביר לו בהרחבה את טיבו של האישי, את רוע מעלליו, ואת העובדה שכל בני העיירה מאד לא מחבבים את האישי. חשכו עיניו של האישי והחליט לנסוע תיכף ומיד אל האמרי אמת ולשאול בעצתו, מה כעת עליו לעשות.

כשכנס האישי אל האמרי אמת, הוא פרץ בבכי גדול וסיפר לפניו את כל הסיפור, איך שבעצת הרבי נסע לעיירה ושמע מאדם אחד



שמע מאמו, הרבנית פעשא מרים, אשת חבר של הגאון בעל 'קהילות יעקב' זצ"ל, אחותו של הגאון בעל 'חזון איש' זצ"ל, [בני הגאון רבי שמריהו יוסף קרליץ זצ"ל, רבה של קוסובה]. פעם אחת נכנס ובא החזון איש אל אחותו וסיפר לה 'דבר נפלא' אשר התרחש עמו: אדם פלוני שהיה גר בשכנות להחזון איש נכנס אליו ואמר לו שמציעים לו לקחת לחתן בחור מסוים, והיות ובחור זה גם היה גר בשכנות לחזון איש, והוא יודע שהחזון איש מכירו, לכן הוא בא להתעניין אצלו מה מעמדו של הבחור בלימוד התורה. נענה החזון איש ואמר לו: "עס מעג זיין בעסער" [-מותר לו להיות טוב יותר].

הוסיף האיש ושאל: ומה טיבו של הבחור ביראת שמים, וגם על זה נענה החזון איש באותו מטבע לשון, שמותר לו להיות טוב יותר. המשיך האיש וחקר: ומה מצבו של הבחור במידות טובות, וגם על זה ענה החזון איש, שמותר היה לו להיות טוב יותר.

המשיך החזון איש ואמר לאחותו הרבנית קנייבסקי: רמזתי לאותו אדם בצורה ברורה ביותר שאותו בחור אינו ראוי ואינו מתאים להיות חתן אצלו, וכי עליו למצוא חתן טוב יותר עבור בתו, אך ההוא לא נרמז ולא כלום. למרות היותו אדם בר דעת, הוא החליט לעשות את השידוך. סיים החזון איש ואמר לאחותו: הרי לך מפורשות ששידוך שנגזר מהשמים - יקום ויהיה, ואין עצה ואין חכמה ואין תבונה נגד ה'.

סיפור זה סיפרה הרבנית קנייבסקי לבנה הגר"ח והוסיפה ואמרה לו: **כאשר אותו אדם סיים את שאלותיו אצל החזון איש הוא פנה אלי וסיפר לי את כל אשר שאל את החזון איש וכל אשר ענהו החזון איש, ובמקום להבין את הכוונה האמיתית בדברי החזון איש, הרי שהוא הבין שכוונת החזון איש היא דווקא לטובה, שהוא אכן בחור טוב בתורה, ביראת שמים ובמידות**

שבחים עליו, ומחמת כך הוא אכן השתדך איתו. והנה מתברר כי זהו מקח טעות גמור. נענה הרבי ואמר לו: **הסכת ושמע, ידעתי בני ידעתי שאדם זה שעליו שאלת אותי מצוי במריבה עמוקה עם כל בני העיירה, אבל גם ידעתי שיש עדיין יהודי אחד ויחד שאיתו הוא עדיין לא מתקוטט.**

אמרתי בליבי: אם מכל תושבי העיר ייצא לך לפגוש בדיוק את אותו יהודי שמצוי עימו בשלום ובשלווה, הרי זה סימן מובהק מהשמים שזהו השידוך הראוי לך. אולם אם זה אינו השידוך הראוי לך, הרי שבוודאי יסובבו מהשמים שתפגוש אחד מתוך רוב יהודי העיירה שבוודאי ידברו בו סרה וכך תדע לא לעשות את השידוך. כעת, משודע אתה כי אכן משמים הולינו את אדם לפגוש אותך ולספר לך על מעלותיו של מחותנך, בוודאי יכול אתה להיות סמוך ובטוח כי זהו השידוך שנגזר עליך ממרומים.



שח הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א: ההשגחה הפרטית הנראית בשידוכים היא דבר נפלא ביותר. כאשר מגיע השידוך עליו הוכרז מהשמים 'בת פלוני לפלוני' הרי שהשידוך הזה יקום ויהיה ולא יהיה מי שיקלקלו. כשילכו לברר ימצאו דווקא את הידידים והחברים שיאמרו דברי שבח וקילוסין על המדובר או על המדוברת ועל משפחתה, ולא יפגשו את אלה שעינם צרה בהם, כך שגם אם יש להם שונאים ואויבים לרוב ימצא המתעניין דווקא את אותם מתי מספר שכן אוהבים אותם והם יספרו בשבחם. ואילו בשידוך שלא נגזר מהשמים, יכולים לעשות השתדלויות לרוב כהנה וכהנה, והשידוך לא ייצא לפועל. גם אם רוב ככל אנשי עירם אוהבים אותם ביותר, עדיין המתעניין עליהם ימצא בדיוק את אותו יחיד ומיוחד שעדיין אותם והוא יספר בגנותם. והוסיף הגר"ח קנייבסקי וסיפר את אשר



טובות, אלא שהחזון איש ציין בפניו של טוב וכל גבולות וכי כל אחד יכול להיות טוב יותר וכל אחד צריך לשאוף להיות טוב יותר. אין ספק שאלו הם דברים נכונים, אולם כל אדם היה מבין תיכף מהחזון איש את כוונתו ואילו כאן משמים טובבו שיבין איך שהבין בכדי שהשידוך ייצא לפועל (קונטרס 'תא שמע' ח אות מז).



אחד הרבנים נסע פעם ביחד עם משפחתו לעיר רחוקה כדי לחגוג שם את אירוסי בנם, שהיה מופלג בתורה ובכל מידה נכונה, עם הכלה המהוללה, בתו של ראש הקהל באותה עיר. צד הכלה הבטיח כהנה וכהנה עבור החתן, בית מלא ספרים והחזקת הזוג על שולחנו לאורך שנים. גם שמעה הטוב של הכלה יצא למרחקים, ומשפחת החתן החליטה כי אכן שווה הטרחה הגדולה כדי להוציא שידוך מופלא שכזה מהכוח אל הפועל. משארכה הנסיעה נכנסה המשפחה אל פונדק יהודי שהיה על אם הדרך כדי ללון בו את הלילה, ולאחר מכן להמשיך בדרכם. בעל האכסניה שראה את המשפחה המכובדת נוסעת בהרכב מלא כשכולם לבושים מחלצות חגיגיות, התעניין לדעת את סיבת נסיעתם, והרב לא חשב שיש מה להסתיר כאן והוא סיפר לו שהגיע עת דודים לבנו החתן וכי דיברו בו נכבדות בעשיר פלוני הגר בעיר זו זו, והוא שם ראש הקהל ואדם נכבד מאוד. רק שמע בעל האכסניה את דברי הרב ופניו החווירו ביותר. הרב הבחין מיד בשינוי צורתו והתעקש לברר על מה חרד את החרדה הגדולה הזו ומדוע הוא נבהל כל כך. לאחר מסכת שכנועים פתח בעל האכסניה את פיו בחכמה והחל לספר לרב כי הוא מכיר היטב את אותו מחותן עתידי שלהם, ואין הוא אלא אדם רמאי וגנב, רע מעללים ומאוס על הבריות. זו הסיבה, הסביר להם בעל האכסניה, שאין הוא מסוגל

לעשות שידוך בכל סביבותיו, שכן כולם מכירים אותו ומתרחקים ממנו כמו מנחש ועקרב. גם את תפקיד ראש הקהל הוא קיבל במרמה, והיות ואין אף אחד שמעוניין להתקוטט עימו בריש גלי, מחשש שמא ירד לחייו, לפיכך הוא מחזיק בתואר זה. וכך היה בעל האכסניה מפליג ומספר ארוכות על מעלליו של אותו מחותן, עד שהרב הבין היטב את אשר לפניו והחליט לחזור על עקבותיו עד אשר יתבררו ויתלבנו הדברים.

קרא הרב לבנו וסיפר לו את כל אשר שמע אותו ואמר לו כי אין להם ברירה אלא לעצור בשלב זה ולא להתקדם הלאה עד אשר ידע אם דברי בעל האכסניה נכונים, כי למיחש מיבעי, ואנו סבורים שכבדהו וחשדהו. כיון שכן הוסיף הרב ואמר לבנו: עתה גם נתבאר לי להפליא דברי הפסוק בפרשת השבוע (בראשית כד מב): **'וְאָבָא הַיּוֹם אֶל הָעֵינִי וַפִּירֵשׁ רִשׁוֹ: וְאָבָא הַיּוֹם - הַיּוֹם יָצָאתִי וְהַיּוֹם בָּאתִי, מֵאֵן שִׁקְפָצָה לוֹ הָאָרֶץ.** ולכאורה קשה, קפיצת הדרך זו על שום מה היא באה, וכי זמנו של אליעזר עבד אברהם היה דוחק עליו, ומפני מה לא יכול היה להלך כדרך שבני אדם הולכים מבלי להזדקק לקפיצת הדרך.

אלא הסביר הרב לבנו: עתה התבררו לי הדברים להפליא. אילו היה אליעזר מהלך כדרכו, בוודאי שהיה נזקק לאכסניה על אם הדרך, ושם כבר היה בעל האכסניה מסביר לו היטב את טיבם של לבן הארמי ובתואל, מחותניו העתידיים, שמן הסתם היו ידועים בכל האיזור כגנבים ורמאים שפלים, ומשהיה אליעזר שומע את טיבם של אנשים אלו, בוודאי שהיה מסרב להשתדך עמם והיה חוזר לאברהם וליצחק בידיים ריקות. לכן היה צורך שתקפוץ לו הדרך וכך לא יפגוש באנשים שיספרו לו אודותם, וכך יוכל הצאת השידוך להתקיים על הצד היותר טוב כאשר רצו מהשמים ('עולמו של אבא').

לזכות

עופר פנחס בן צילה שיחי' קרן בת רונית שתחי' טל
ארמזנד שיחי' בן איזה < רונית בת ינינה יעל > בנימין בן אסתר וכל יוצאי חלציהם שיחי'
להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת

לעילוי נשמת

צילה בת דורה ומאיר ע"ה

קרוב אליך הדבר מאד



מקום גנותו של הרה"ק רבי גדליה מוועהיל זיע"א



אוצר פניני החסידות

עולמות רוחניים מלאי אור וקדושה

גליון שבועי המלקט באומנות את עיקרי ויסודות אמרי תורתם של הצדיקים
והיראים זיע"א אשר מתורתם אנו דולים ובזכותם אנו חיים וקיימים
- מסודרים על פרשת השבוע ככתבם וכלשונם -

להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 והגליון בדרך אליך